Pius papa ſecūdus eloq̄ntiſſimus· q̄ obijt Anno·M·cccc·lxiiij·in Anchona·dū proficiſci ꝓpoſuerit contra turcos·cōpoſuit ⁊c̄.

Pius Epus ſeruꝰ ſeruoꝝ dei Illuſtri Mahumeti pn̄cipi turcorū Timorē diuī noīs·et amorē·Scripturi ad te aliq̄ pro tua ſalute et gloria · proqꝫ cōi multarū gentiū cōſolacōne ⁊ pace. Hortamur ut benigne audias verba nr̄a·nec prius damnes q̄ꝫ iudices·nec prius iudices q̄ꝫ ſingula diligēter intelligas. Accipe que ſcribimꝰ in bonā partē · ⁊ vſqꝫ in finē pacient audi. Si bō ſūt que ſuademꝰ·amplectē . Sin mala·reſpue ⁊ in ignē mitte. Neqꝫ idcirco epiſtolā reicias qꝛ xp̄iani hoīs eſt·⁊ eius xp̄iani q̄ ceteris p̄eſt Non enī te odio pſequimur·neqꝫ tuo inſidiamur capiti q̄uis nr̄e religionis hoſtis exiſtas ⁊ armis xp̄ianam vrgeas plebem · opibꝫ tuis nō tibi ſumꝰ infenſi · diligimꝰ iubente dn̄o inimicos nr̄os·⁊ pro pſecutoribꝫ nr̄is oramꝰ. Sapientibꝫ ⁊ inſipientibꝫ debitores ſumꝰ·⁊ omēs cupimꝰ fieri ſaluos·Grecos·Latinos·Judeos Saracenos·oībus optamus bona. Sed ſcimꝰ vera bona neminē aſſequi poſſe·q̄ ex euāgeliū degit·⁊ a xp̄o dn̄o nr̄o eſt alienꝰ. Noli autē aures claudē·ꝗ oculos auertē·cū xp̄m noīamꝰ

LANDES-UND STADT-BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

quē Mahumethea lex in qua natus es · ꝛ virū
ſenū · ꝛ ꝓphetā magnū · ꝛ virginis filiū · ꝛ mira
culis clarū dicit. Multa tibi ꝑ eū ꝛ mariā bona
aduenient · ſi ei credideris ꝛ eius ſacris iniciari
volueris. Horreſces hec cū principiū accipies
S; audienda eſt tota lex · deinde iudiciū ꝓmē
dū. Audi q̊ tendim⁹. Multa tibi ꝛ tuis ꝓgeni-
torib; cū xp̄ianis bella fuerūt. Multus ſāguis
effuſus eſt. Multe vrbes delete. Sacre edes incē
ſe. Rapte virgines. Violate matrone. Vaſta
ti agri. Scelera ꝑpetrata ſūt · queciūq; in mentē
venire pn̄t · dū turcus ꝛ xp̄ianus vter impēt ·
gladio contendit. Tibi vt fama ꝛ opa ipa lo
quūtur ingens deſideriū eſt xp̄ianos ſub iugū
mittere · ꝛ impiū latini nois obtinē. Et ſūt for
taſſe q̄ hoc facile ſuadēt · ꝛ oia tuis armis par
uia dicūt · ꝛ alij tuas vires amplificātes xp̄ia
nas attenuāt. Alij in diuiſionib; ꝛ odijs que
gentē nrā; exedūt ſpē collocāt · haud difficile
exiſtimātes eos vinci ab exteris poſſe q̄ domi
diſſidēt. Nos nō ita ignarū te credi⁹ nrārū rerū
qn̄ ſcias qn̄ta eſt xp̄iane gentis pō · q̄ꝫ valida
hiſpania · q̄ꝫ bellicoſa gallia · q̄ꝫ populoſa ger
mania · q̄ꝫ fortis britānia · q̄ꝫ audax polonia · q̄ꝫ
ſtrenua Hungaria · q̄ꝫ diues et animoſa et
bellicarum perita rerum ytalia. Sola hunga
ria diu ꝓgenitores tuos et teipſum fatigauit

Octuageſimū iam annū aduerſus hungaros
Turchorū ſigna ferūtur. et adhuc circa ſanū
ac danubiū herent. vna te gens tuasq; viēs
agitat. q̄d facias ſi tibi cū ytalis. aut gallis. ā
germaīs res fuit. ampliſſimis. ⁊ robuſtiſſimis
populis. Fortaſſe eſt q̄ dicat iuſtianū impato
rem Conſtātinopoli ſedētem miſſo in ytaliam
Bellisario. cū parua manu militū perditā Ro
mā ⁊ reliqua loca vſq; ad alpes recupaſſe. nec
te Juſtiano minorē eē. Caue ne te fallāt adu
latores. Domeſtica regū et aſſidua peſtis. faci
lem pncipes magna de ſe loqn̄tibus aurē pre
ſtant atq; idcirco ſepe decipiūtur. Rarus eſt
quī nō ſe vero maiorē credat. Juſtianus vnīu
ſe grecie ⁊ illirici ⁊ aſie ⁊ libie dn̄s erat. et yta
liā; nō acquiſiuīt. ſ; recens perditā recupauit
⁊ a gothis gēte barbara. nō ab ytalis abſtu
lit. nūdum amor impiȷ romani in mentib; yta
lis refriguerat. neq; vllus erat qui barbaricū
iugū equo aīo ferret. cūcti arma pro imperio
⁊ pro pr̄ia magnis aīmis ſuſceperūt. nec tam
bellisarius ytalis libertatē reſtituit. q̄ ytali ſu
um decus vendicarūt. Tui pgenitores nūq̄
aut poſſederūt ytaliā aut viderunt. nec tibi
ius vllū in ea eſt q̄ ſi pergas ytaliā inuadere
ſencies tibi cum viris bellū eſſe. Fatemur res
claras tui maiores egere. nec tua minora ſunt

opa· quā ꝯſtantinopolim expugnaſti· ⁊ peram
e regione Januenſiū· coloniā ⁊ peloponeſum·
mag̃ ex parte in dedicacōem accepiſti· ⁊ in ra
ſtia ⁊ in valachia nō paucū agri adeptus es·
⁊ ſepe tuos hoſtes fudiſti· ⁊ hoc āno. Synopē
vetuſtā vrbem metis eupatoris patriā ⁊ eius
tirānū cepiſti· et trapezunte direpta Incolas
eius ⁊ impatorem in captiuitatē abduxiſti. Et
Johannē caſſanū ꝑlio cōgredi auſum ſupaſti
Magna hec tibi vidētur· nec nos parua dici⁹
At Julius ceſar cū de victoria pontica triūpha
ret in curru· quo vehebat̃ hec verba iuſſit in
ſcribi· veni· vidi· vici· Imbelles eas gentes et
paruū momēti exiſtimās q̃s pompeius paulo
añ domuerat· ⁊ tu hac eſtate ſupaſti. Alia eſt
ytaloꝝ natura· alie vires· alia ingenia· alij aī
neſciūt ſubeſſe· quā ſoliti ſūt p̄eſſe· ⁊ nūc tota
ytalia armata eſt equis ⁊ hoibus plena· nec
pecunia caret· q̄ neru⁹ belli dicit̃. Non pug̃bis
coñ ſcias· aut ytaliā· aut hūgariam· aut aliā
in occidēti prouīciam ingreſſus· ferro hic res
gerit̃· nō aſiaticis ſudibꝫ calibeus torax pecto
ra tegit· equi ſimꝉ ⁊ hoies tecti pugnāt· ordiēs
ſeruāt· nec vano metu pauēt. Forcior ſit necē
eſt ⁊ manu p̄ptior ⁊ aio p̄ſtantior q̄ eos loco
depellat. Nec xp̄iana diſcidia deſiderio tuo ꝯdu
cere putes· aut in hijs ꝯfidas· viuent̃ xp̄iani

omēs ſi qn̄ te audiāt interiora xp̄ianitatis ac
cedē· nec tu melius xp̄ianoꝝ paci ↄſulē potes
q̄ꝑ validis ⁊ magnis copijs xp̄ianitatē īuadēs
ceſſabūt priuata odia vbi publica cenſerūt· ⁊
ↄiūctis viribus aduerſus ↄmunē hoſtē arma
ſumētur. Nec tu necē arbitreis ad ꝓpulſādas
tuas incurſiones ad ↄprimendū tuū impetum
tuasq; vires elidendas totā xp̄ianitatē vniē
dam eſſe· quod fatemur difficile. Sed vna ex
quatuor nacōnib; ſatis fueit ſupq; ſatis· tuas
copias profligare. Atq; vt de alijs taceamus
cōplures eſſe in tuo palacio arbitrātur q̄ ter
ram ytaliā luſtrauerūt· et vires ⁊ ingenia no
ſcunt· ipōs audi atq; interroga. An equari tu
is virib; ytalia poſſit· an vinci tuis armis an
tuo impio ſubici. Plus negocij romanis fuit
ytaliā acquirē· q̄ꝑ orbi reliquo frena imponere
Dicet aliq̄s qꝛ ſup̄ tetigimus inteſtina odia q̄
nrām gentē exagitāt· introitū tibi in italiam
poſſe prebere· ⁊ ſi vnus pn̄cipū te excludat al
terū incluſuꝝ daturūq; aditū. Sūt diuiſiones
ſane et inimicicie et ſimultates int̄ italos plu
res ⁊ graues ⁊ piculoſe ⁊ vtinā non eēnt· S;
nullus eſt qui dn̄m pati nō xp̄ianū· velit oēs
in fide orthodoxa mori volūt. Nulli aīmus eſt a
religione recedē. Nō hic inuenies· qꝛ tui maio
res apud grecos· q̄ ↄtendētib; de impio duob;

nunc vni · nunc alteri minus potenti auxilia
miniſtrauere · donec ambos eneruatos et ex
hauſtos eiecere · et ſibi pncipatū arripuere.
Alie ſunt ytalie potētie · alij regū oculi · Alia
ciuitatum conſilia venetorum res publica ſa
pientia diues · et auro · xpo deuota · ut noſtra
fert opinio prius euertetur funditus q̄ꝫ hoſtē
religiōis in ytaliam paciatur intrare atq; hec
quidem per ſeſe quando ſtatuerit · nullis ad
iuta vicinis · tuas opes euertet tantū terra
mariq; poteſt An florētine vrbis magnificen
ciam ignores · et vires et opes · et quantus
eſt in ea religionis cultus · quanta erga Ihe
ſum reuerentia quātus amor · credis ne fieri
poſſe vt hec ciuitas ytaliam diuerſe religio
nis hominibus aperiri ſinat · Sunt alie multe
vrbes inſignes · multi principes clari et magni
Hoc dicit · quia tunc Johannes dux calabrie
filius Reynati regis cicilie · de domo francie · in
regione illa exiſtēs contra farrandum regem
per papam admiſſum filium naturalē · regis
arrogonie et cicilie alfoncij nuper defuncti
guerras magnas continuabat · Nihil de re
gno Sicilie dicimus ꝙ armis hac tempeſtate
concutitur · non poſſumus multa nobis de il
lo pmittere. Licet tamen hoc aſſerere ꝙ quā
q̄ꝫ duo reges de ipō litigent et bello decertēt

maluerit tamen vterq; regno priuari q̄ tuis
auxilijs victoria potiri. ꝙ ſi ad te alter cōfuge
rit totius ytalie in ſe odia ɔcitauerit. In gal
lia Ciſalpina. que et ipa pars eſt ytalie. Dux
mediolanēſis in armis excellit et potētia par
regibus habetur. Nec parue ſūt ducis mutine
vires. aut genuēſis. qui liguribꝫ p̄ſt mari. Nō
ɔtempnēdus ducis Sabaudie opulētus ꝛ va
lidus in italia p̄ncipatus. Adeſt marcio man
tuanus. Sūt alij complures vrbiū dn̄i. quibus
nihil pōt eſſe moleſtius. q̄ nobilem Italiam
vane ſupſtitionis ritu fedari. De nobis ꝛ Eccl̄ie
romane ciuitatibꝰ et ꝓuīcijs tacemus. q̄n no
ſtram tibi profeſſionē haud ignotā eſſe ɔfidi
mus. quibꝫ ſolatura eſt ſeruāde et ampliande
fidei dn̄i nr̄i Jeſu. Hec ſi accepiſti ab alijs. gau
demus. veritatem enī accepiſti. Si minus horta
mur. hec diſcutias. et verū veſtiges. inuenies
nihil nos eē mentitos. Nō ſolū ſibille. vt qui
dam ait. de Euāgelij pagina recitamus. Diffici
le ē atq; adeo difficile. vt impoſſibile dici que-
at. te tua in lege ꝑmanētem. voti ɔpotem fieri
ſi vt aiūt impium xp̄ianorū deſideras. dices q̄
plurimos tibi xp̄ianos ſbeſſe. ꝛ de reliquis idē
ſperas. nō ē par ratō. pauciſſimi ſb tuo impio
xp̄iani ſūt. qui ad veritatē ambulent Euāgelij
Omnes aliquo ſunt errore imbuti. q̄uis xp̄m

colāt Armeni Jacobite Maronei et alia quecꝫ
noīa greci a Romane eccīe vnitate aberant cū
tu ↄſtantinopolim inuaſiſti·neqꝫ adhuc decre
tū florentinū acceperāt ⁊ in errore ſtabāt neqꝫ
de ſancto ſpū·neqꝫ de purgatorio igne·ↄſona
recte fidei ſentientes. Pauci·fortaſſe inopes ve
ri xp̄iani·neccītate nō volūtate tibi obediūt. At
vrbes ytalie potētiſſimas nō eſt tuū cogē vali
diores ſūt q̄ꝫ tuis queant exercitibꝫ ſupari. Noſti
que tibi acciderūt cū Taurinū inuaſiſti quod
nrā etas Belgradū vocat. Pauci cruce ſigna
ti·innuērabiles tuas copias ꝓſtrauerūt. Non
eſt de ytalis ſperanda victoria quibꝫ aduerſa
fuit in hūgaris pugna. Quocirca vt eo tandē
veniam⁹ quo nrā feſtinat oro·et id dicamus
qd ad ſcribendū ↄpulit·tuāqꝫ gloriā et tuā ſa
lutē tibi deniqꝫ oñdam⁹. Adhibe hijs paucis
aīm. Si vis int̄ xp̄ianos tuū impiū propagaē
et nomē tuū q̄ꝫ glorioſū efficē·nō auro·nō ar
mis·non exercitibꝫ·nō claſſibus opus eſt. Par
ua res·oīm qui hodie viuūt·maximū ⁊ poten
tiſſimū ⁊ clariſſimū te reddē pōt. Queris q̄ ſit
nō eſt inuētu difficil' neqꝫ ꝓcul q̄renda·vbiqꝫ
gentiū repit·id eſt aq̄ pauxillū·quo baptizeis
⁊ ad xp̄ianoꝝ ſacra te cōferas·⁊ credas euā
gelio. Hec ſi feceris·nō erit in orbe pñceps qui
te gloria ſuperet · aut equare potentia valeat

Nos te grecoꝝ ⁊ orientis imꝑatorē appellabi⁹
⁊ quod mō vi occupas ⁊ cū iniuria tenes poſ
ſidebis iure· xpiani te oēs venerabūtur ⁊ ſuaꝝ
litiū Judicem faciēt· Oppreſſi vndiqꝫ ad te ve
luti cōe ꝓfugiū ↄfugiēt· ex toto fere orbe ad
te prouocabit· multi ſponte ſua ſeſe tibi ſubici
ent tribuālia tua ſequētur ⁊ tributa pſtabūt
Licebit tibi ſurgētes extinguē tirānides· iuua
re bonos· oppugnaē malos· nec romana eccīa
te arguet recta via vadētem· Eadē erit erga te
caritas p̄me ſedis· que in ceteros reges· ⁊ tan
to maior qn̄to eris ipē ſublimior· Facile hoc pa
cto ſine ſanguine ſiue armis multa poteīs nā-
ciſci regna· vladiſlaus lituanie princeps vitul
di frater· cū aſpiraret ad regnū Polonie· cēt
qꝫ infidelis· vt voti ſui cōpos fieret· xpianus ef
fectus eſt· ⁊ regnū obtinuit· cuius nūc filius
Caſimirus regnat· alter filius· qui etiā apud
hūgaros regnauit in bello cōtra genitorē tuū
geſto ſupatus occubuit· Quid reris de te fiet
xpianis iniciato ſacris· Magn⁹ erit ad te con
curſus ⁊ felicitatis gen⁹ exiſtimabit inē ſubie-
ctos tuos ānumerari· Quippe ut arbitramur
ſi xpianus fuiſſes mortuo Ladiſlao hungarie
ac bohemie rege· nemo pret te ſua regna fuiſſꝫ
adeptus· Speraſſent hūgari poſt diuturna bel
loꝝ mala ſub tuo regimiē pacē et illos bohemi

ſecutū fuiſſent. Sꝫ cū eſſes nr̄e religioīs hoſtis elegerūt hūgari viri fortes et fideliſſimi. religio nē potiꝰ cū bello retinē q̄ꝫ ea ꝑdita pacē ꝯſequi Quot ſūt in epiro ī peloponeſo. in macedonia. ī reliq̄ grecia. ī dalmatia. ī inſul̄ Egei Carpaciꝫ ⁊ Jonij maris. q̄ tuū impiū non alia de cā refu giūt. n̄ q̄ alienꝰ es a xp̄i ritu. ⁊ hij mō ad nos. mō ad alios recurrūt Opēq̄ꝫ petūt extrema oīa ſbituri. priuſq̄ꝫ te circūciſū et alienigenā. dn̄m ferāt. ⁊ nos eos aliq̄n argēto. aliq̄n frumēto aliq̄n rēbꝫ alijs ſubleuaꝰ. Qd ſi baptizatꝰ eēs ⁊ nobiſcū ābulaēs ī domo dn̄i cū cōſenſu. nec illi tuū impiū tanto tp̄e formidarent nec nos eis aduerſus te ferremus opē. Sed tuū potiꝰ bra chiū in eos imploraremꝰ. qui iura ecc̄ie roma ne nōnūq̄ꝫ vſurpāt ⁊ con̄ m̄rem ſuā cornua eri gūt. Et ſicut nr̄i anteceſſores. Stephanꝰ. adria nus. leo aduerſus haeſtulphū et deſideriū gē tis lōgobarde reges pipinū ⁊ karolū magnū accerſinerūt. ⁊ liberāti de manu tirānica impiū a grecis ad ipōs liberatoēs trāſtulerūt. Jta ⁊ nos in ecc̄ie necc̄itatibꝫ tuo p̄ncipio vteremur. ⁊ vi cem reddēmur accepti bn̄ficij. O q̄nta eēt ha būdantia pacis. q̄nta xp̄iane pleb̄ exultacio q̄nta iubilacio in oī terra. redirēt auguſti tem pora. Et que poete vocant Aurea ſecula reno uarentur. Habitaret pardus cum agno. et

vitulus cū leone. Gladij vertentur in falces. ⁊
vomeres ac ligones rediret omē ferrū. excole
rētur agri euelleret̄ aſpa dum⁹ terra miteſce
ret. vici reparētur. ciuitates reſurgerēt. templa
deo ſacrata q̄ ceciderēt emergerēt. colapſa mo
naſteria ⁊ plena viris religioſis diuinis omnia
laudibꝫ pſonarēt. O qn̄ta tibi redūdaret feli
citas q̄ ad eterni paſtoris ouile cūctas redegeris
oues. O quantū te omēs amarēt obſeruarēt
extollerēt. qui cōis oim pacis ⁊ ſalutis fuiſſes
auctor. Dicet aliqs. hanc pacē hāc vnionem
hāc ꝯmunē leticiā. haberi poſſe ſub tua lege.
Errat qui hoc cenſet. multos reges. multos po
pulos vnitos eē oportet. priuſq̄ tuā legē. vbi
qꝫ diſſemines. nec ſi vnias corpa vnies aios
ſciūt xpiani ſuā legē ſanctā eſſe ⁊ verā et ſalu
tarē. nec dimoueri ab ea poſſunt. q̄uis aliquā
aut libidine ducti. aut auaricia tracti. aut vo
luptati illecti. aut metu mortis attoniti. ā cruci
atu ſupati. nonnūq̄ circūcidant̄. ⁊ in tuos ri
tus ꝯcedāt. quoꝝ ſi corda poſſes inſpicere. In
telligēs nemīeꝫ eſſe qui libent̄ ꝯſulto qꝫ. receſſe
rit ab euāgelio. Oſtendim⁹ ſup̄ qn̄tum precel
lant xpiane gentis vires. Et q̄ difficile ſit. tot
nacōnes xpm colētes euincere. Non eſt q̄ pa
cem ſperes ſub lege Mahumethea. in qua nō
eſt ſalus. difficultates experimentis ipē vides q̄

et ſi multis xp̄ianis hiȷ́ſq; oīno non veris im
pas· minime tñ eis tuam legē pſuadere potes
minus pſuadebit veris· Que nō in argumēta
cionib; rōnum· ſ; in ſolo ferro fundata eſt· et
que vincē diſputādo non ſperat· ⁊ vinci formi
dat· Non ſūt xp̄iani· q̇ vl' bello ſupari poſſint·
vl' diſputacōib; decipi qn̄do ⁊ armis excellunt
et rōib; munitiſſimi ſūt non ſolum diuine ſcri
pture· ſ; etiā philoſophice· Impoſſibile eſt ſb
lege mahumethea vnionē fieri· ſub xp̄iana fa
cile fieri pōt· Et id mag̈ ex parte in tua volūta
te ꝯſiſtit· Tu vnus ſi annuas· turchi omnes
ānuent· Nec Siri aut egipcij aut arabes ꝗ libi
es aduerſabūtur· tecū q̇cquid eſt intra helleſ
pontū ⁊ Emphratē ⁊ q̇cquid poſſides in euro
pa ꝯuertetur· Quid faciet baculus egipciorū
arundineus qn̄ xp̄ianū te viderit effectū· Quid
imbellis arabs· quid nudus affer· oībus hiȷ́s
Ethiopes imminēt pb̄ro Johāni parētes· qui
xp̄ianus eſt nō poterūt ⁊ illis ⁊ reliq̇s xp̄iais
obſiſtere Nili curſū retinē pn̄t ethiopes· ⁊ con
gregatā aquā dimittē que rumpat aggeres
Et totā inundet egiptū· atq; ſubmerg; cū ſidꝰ
apparet arcturi hiſpani ⁊ ſiculi facile maurita
nā inuadūt ⁊ cathalani cū genuenſib;· Scis
qn̄tū valeāt occidue claſſes· ⁊ qn̄tus ē terror l'
tirijs vl' alexandrinis vl' ceteris orientalibus

qn̄ xp̄iane triremes ad eos nauigāt. Tua cer
te auctoritas ⁊ aīmi magnitudo ⁊ in bellis feli
citas· apud oēs ām̄iratōi eſt· quí mahume
theam ſequūtur legem. Quod ſi te nobis adiū
geris. breui totus oriens reuētet ad xp̄m· vna
tantū volūtas pacare orbem pōt. Et ea tua eſt
Si ad baptiſmi grām ſe ꝯuertat. Jn te eſt cru
delibꝫ bellis imponē finem. Et tm̄ preſtare mor
libꝫ bonū qn̄tū effari nō poſſuꝰ. Quereret aliqs
quō quieſcet orbis· turcis ad xp̄m ꝯuerſis· qn̄
nec ipi xp̄iani int̄ ſe ꝯcordes exiſtūt· et multa
ꝑ ytaliam· germaniā· galliā· ⁊ reliqs ꝓuīcias
deſeuiūt bella. Diximꝰ diſſidere int̄ ſe concor
des exiſtūt. E multa ꝑ ytaliam· germaniā· gal
liā nr̄e gentis hoīes· nō negamus· ⁊ pluribꝰ
in locis ferro ꝯtenditur diuino olim ꝯſilio ſub
octauiano ꝓpter reuerentiā ſaluatoris q̄ tunc
ſecūdū carnem natus eſt· ea pax in orbe fuit
que nec antea nec poſtea viſa eſt. Difficile eſt
et ꝓpe modū impoſſibile quieſcē in terris oīa
vbi hoīes ſūt affectibꝫ ſubiecti reprobis. Jllū
ambicō exagitat· hūc cupiditas trahit· libido
aliū impellit· multa eſt int̄ mortales belli mateia
ſꝫ non ſūt tam atrocia· int̄ xp̄ianos prelia q̄
int̄ turcos ⁊ xp̄ianos. Xp̄ianus cū xp̄iano de
agri poſſeſſione de regno· de impio· de gloria
ꝯtendit· cum turco de religione· de libertate· de

vita·inter xp̄ianos q̄ bello vincūtur poſitis ar
mis nec vitā nec libertatē amittūt. Et multis
eē p̄imoia dimittūtur·pn̄cipes imp̄io priuāť
Inferiores dn̄m mutāt·reliq̄ tenēt. In p̄lijs q̄
gerūtur ā cū turcis ā cū Sarraceīs·q̄ ſuccūbūt
ſi vitā nō amittūt·ī ſuitutē redigūtur. Et mul
ti etiā religioni renūciaē cogūtur. Hec acerbiſ
ſima ſūt ⁊ īmaniſſima bella·q̄ ſi tollanť qđ ī te
ſitū eē mōſtrauim9·pax maxiā exoriť ⁊ vniuē
ſal' quies. Non ſūt reliqua bella huic ꝯpata·fa
ciem quodāmō pacis hn̄t ⁊ ocij·nec illa tam
multa erūt qn̄ vnus aſſit q̄ ſolo nutu cōpeſcē
poſſit iniurias·qualiť te futurū nō ambigim9
ſi cū tua potentia xp̄ianus efficiaris. Videſne
qn̄tū tibi laudis affert baptiſmi lauachrū·qn̄
tum cū xp̄o ſublimis ⁊ ꝯſpicuus reddeis. Quis
prohibet aquā? quid metuis? voces fortaſſe
anlicoꝝ times tuoꝝ·quoꝝ nō dubitam9 dictu
ros tibi aliquos·q̄d cogitas·quid agis? quor
ſum te tua volūtas trahit? vis baptizari·vis
xp̄ian9 fieri. Neſcis qđ p̄iculū addis·omēs te
turci deſerēt·⁊ vbi exiſtiās fieri magn9 fies nul
lus·⁊ turc9 natus·turcos deſeres·inter turcos
creuiſti·turcoꝝ te man9 extulit·turci aſiā ⁊ gre
ciā gubernāt·turci exercitib3 preſūt·q̄ ſi h' mīmā
famā tue mutacōnis accepint e veſtigio ſum
ptis armis te deiecto·imperatorē aliū ſufficient

tu nudus et expulſus euaſeis·apud xp̄ianos
mendicabis panē·nam q̊s turcus eſt quē ſue
religionis peniteat·moriemur om̄es prius q̄
nr̄i ꝯplere iugũ excuciamꝰ. Non ſũt parua q̄
iſti obiciũt·adhibenda eſt ⁊ huic parti mede
la·q̄ nemo te ip̄o melius inuenerit·noſti tuos
hoīes·⁊ quibꝫ prouīcias ꝯmiſeris·nō ignores
q̄nta ſit cuiqꝫ fides·⁊ quis aīmus·non te latet
nō fit ſine piculo magnũ facinus ⁊ meōrabl'e
vilia ſũt que paruo emũtur·diligētia hic ⁊ la
bore opus eſt·ꝑueſtiganda ſũt amicoꝝ ꝯſilia
noſcenda ſubditoꝝ ingenia·⁊ hijs vtendũ ē
quos fidos ⁊ prudētes videris. Seruiũt tibi nō
pauci ex xp̄ianis nati·qui q̄uis circũciſi ſunt
non tñ xp̄ianũ nomē oderunt·hijs exercitus·
hijs p̄fecturas reddē potes·qui tui ſint aman
tiſſimi·⁊ ita regnũ ordinare·ut qñ velis p̄ſto
ſint oīa·tui ſubditi magna ex parte greci ſũt
⁊ armeni vt diximꝰ Jacobite·qui ⁊ ſi aliquot
erroris hñt xp̄iano tñ noīe cenſent·nec aliud
magis cupiũt q̄ te ſimilē eis eſſe·et illũ deũ co
lere quē colũt·ipi ſperarēt meliori eē loco futu
ros·qui nũc mācipia q̄ viliſſima ſũt·tributa
exſoluũt grauia·iniurijs afficiũtur quotidia
nus·ad bellũ ducũtur inuiti·⁊ inermes cedibꝫ
exponũtur·p̃uantur liberis ⁊ vxoribꝫ·miſerri
ma res eſt poſtq̄ filios educauerũt eos ꝑdũt

rapiũtur in palaciũ pueri· circũcidũtur ⁊ ma
humetheis ritibꝫ imbuũtur. Vident infelices
ꝑentes non mõ corpa liberoꝝ verũ aĩas etiã ire
ꝑditum· ⁊ anguſtiati int̃ tot calamitates plo
rare non pñt· maiora mala timẽtes. Nemo ho
rũ te diligit· neqꝫ ei natura fert ut eos amemꝰ
a quibꝫ patimur mala· ꝙ ſi te xp̃ianum cerne
rent mirũ in modũ diligerẽt· felicitatẽ tuã cu
perẽt ⁊ oĩbus ſtudijs tuã gloriã q̃rerent· ⁊ fili
os ſuos et ſeipõs ꝙ̃ libentiſſime tibi donarent
magna eſt hoꝝ multitudo· ⁊ ꝓ ſua religione cõ
ſtantia. Qđ ſi prudẽter eos tractaueris· nihil
tibi de religione turcoꝝ verendũ erit. Per me
dios int̃ xp̃ianos ſeſe videtes tue pocius volũ
tati ꝯſentient fortunas ⁊ digtates ſeruatũ ꝙ̃
mortis piculo ſe ſubiciant. Non ſuademꝰ rẽ no
uam aut inſuetã· tritum eſt iter qđ oñdimus
Multi hoc et magni reges ingreſſi ſunt apud
francos· ⁊ gentil'· ex ydolatra xp̃ianꝰ effectus
eſt Clodoneus ⁊ ſimul cũ eo regni proces bap
tizari nõ recuſarũt· apud hũgaros Stepha
nus nr̃is iniciatus ſacris oẽm illam gentẽ xp̃o
acquiſiuit· apud veſogotas q̊ lõgo tp̃e in hi-
ſpania regnauerũt· ⁊ uſqꝫ ĩ hec tp̃a eiuſte gẽtis
ſãguis impat· Ricardꝰ lemugildi filiꝰ ſuadẽte
leãdro Iſpalenſi ep̃o· arriane renũciauit heſi
et cum oĩ gente ſua catholicã fidẽ ꝯplexus eſt

apud longobardos agilphus ſuaſu cōiugis
Theudelinde reliq̄t ydola. ⁊ cum omni populo
xp̄iane ſeſe legi ſubiecit. Apud hyberos q̄ ſūt
in aſia impante cōſtantino maiore. Rex gētis
cū ꝯiuge ⁊ omni nobilitate atq; plebe. ad pre
dicacōem vnius captiue mulieris relicta ydo
lorū inſania baptizatus eſt. Sȝ quid moramur
⁊ non exemplū illud adduximꝰ. qđ oīm maxi
mū. ꝯſtantinus ipē impator ac monarcha viā
apuit. ꝙ tu ⁊ tui ſimiles ingredi abſq; vlla cū
ctacōne poſſetis. oēs qui eū precefferāt impa
tores excepto Philippo gentiles fuē. Jouem.
Mercuriū. appolinē. herculē ⁊ alia que ſūt mō
ſtruoſa noīa. tanꝙ deos colebant. Senatui. et
omī romano populo. ſtulticia. xp̄us erat. Pro
ponebantur paſſim edicta que xp̄ianos ꝯpre
hendi iubebāt. ⁊ niſi ſacrificarēt ydolis crude
libȝ modis interfici. nil vilius erat noīe xp̄ia
no. Jnfame genꝰ ⁊ maleficiū habebat. omniū
qui xp̄ō crederēt ſub nerone. Sub domiciano
ſub dyocliciano crudeliſſima ī xp̄ianos deſeuit
ꝑſecucō ac cōſtantinis acceptis impiꝭ faſtibus
poſtꝙ ꝑſuaſus eſt a Silueſtro ꝓdeceſſore nr̄o
in ſimulachris demonia coli. Et vnū tantū deū
eſſe. cū pr̄e. ⁊ ſpū ſancto. xp̄m ihm. ⁊ in euāge
lica tantūmō lege ſalutē inueniri. nō eſt cūcta
tus. xp̄i fidē amplecti. non dixit ſenatus mihi

aduẽſus eẽt· reſiſtet ꝓplus· copiarũ duces alie
nabũtur· impio deiciar. Sꝫ alto aio iactãs ĩ deo
ſpẽ ſuã edidit q̃ publice xp̄m coli iuſſit ꝛ eã fidẽ
teneri ab oĩbꝫ impio ſb̄iectis· quã btĩ Apli Pe
trus ꝛ Paulꝰ romaĩs tradidiſſent· nec ꝑteã
ſiniſtri aliqđ ſibi accidit. Sꝫ tunc potiſſimũ ex
cellẽs ꝛ glorioſus euaſit cũ In vexill' ſuis Crux
dñi ihu appoſita reſplẽduit. Viderat ꝑ quietẽ
ĩ aere ſignũ crucis· ꝛ vocẽ audiuerat dicentẽ· ĩ
hoc ꝯſtãtine vice paruit vexilla crucis erexit· ci
uilibꝫ bell' finẽ impoſuit· ſupauit hoſtes barba
ros afflixit· ĩperiũ ãpliauit· pacẽ ſb̄ditis dedit
eccĩas aperuit· cõſilia ſacerdotũ celebrauit· hẽ
ſes elimĩauit· lucẽ quã acceꝑat ab euãgelio cũ
ctis gẽtibꝫ ꝯicauit Magñficꝰ ꝛ excelſus ſuꝑ oẽs
Ceſares ĩuẽtus· grecis ꝛ latinis nr̃is celebratꝰ
Impauit ãnos ſuꝑ̃ trigĩta ſedẽ impij apud bi
zantiũ erexit. Et ãpliatis ciuitatis meibꝫ· mul
tisqꝫ tũ publicis tũ p̃uatis edificijs magñfice
ꝯſtructis de ſuo noĩe ꝯſtãtinopoli appellauit· ꝛ
plenꝰ dieꝝ apud nicomediã edito teſtamẽto
in q̃ filios ipij ſucceſſioẽs ẽliq̃t vt xp̄ianũ deꝫ
ſacranitis eccĩe ẽceptis· e vita deceſſit· q̃d erat
ꝙ ille ãplius ĩ t̃ra poſſꝫ optaẽ ĩpio potitꝰ ẽ oĩm
maxiã vita ei ꝛ lõga fuit ꝛ pauc̃ obnoxia mor
bis· ĩimicos huiliatoſ vidit ꝛ qđ hoĩbꝫ dulciſſi
mũ ẽẽ ſolꝫ hẽdes ãpliſſĩe fortune filios dimiſit

Nec alienũ fueit tantũ imꝑatorẽ qui xpianam
fidẽ tantoꝑe ampliauerit in alio ſeculo · cũ xpõ
regnare vt eſt credẽ · cui ſeruiuit in hic dum
viueret · Quod ſi oĩbus q̃ pͥam anxerint · Ju
uerint · defenderint certũ eſt eẽ in celũ diffinitũ
locũ in quo btĩ euo ſempiťno fruanť · ſic pħi
doctiſſimi tradiderũt · multo id certius de illis
ſperandũ eſt · quĩ ꝓ lege dñi vel ſeruanda vel
augenda ſũmis ſtudijs ꝯtenderũt · ſicut de cõ
ſtantino oñſum eſt · quẽ ſicut in terra felicem
fuiſſe didiſcimꝰ · Jta ⁊ in celo beatũ credimus
Eadẽ procul dubio euẽtuã tibi eſſe ꝯfidimus ſi
nobiſcũ ſapiens xpm colas · ⁊ magnũ ꝯſtanti
nũ imiteris · queadmod romani cũ ſuo impa
tore xpiani ſũt effecti · Jta ⁊ turci vna tecũ ba
ptizabũtur · eritq; tuũ ṙegnũ ſuꝑ om̃ia que ſũt
in orbe · ⁊ nomẽ tuũ nulla ſilebit etas · Latine
te lr̃e ⁊ grece · ⁊ barbẽ · celebrabũt nemo inter
mortles erit · qui te potentia aut gloria p̄cedat
Magna ſunt hec q̃ promittimꝰ · maiora que ſe
quũtur · de regno · de potentia huius ſeculi · de
gloria humana · ſumꝰ locuti · Caduca hec ⁊ in
certa ſũt ⁊ fluxa · omẽs morimur · oĩa nata oc
cidũt · ⁊ om̃ia orta ſeneſcũt breuis eſt humaẽ
proſperitatis curſus · cito regnũ deficit · nulla
potentĩa longa eſt. Gloria quoq; clari nomis
q̃uis de maximis rebꝫ · diu pſeueret · Finitur
tñ aliqñ · et cũ tpe deficit · nihil eſt inẽ mortles

nō mortale cōterit oīa temp⁹ Eſto duret per multa ſecula nomē. Que dulcedo poſt obitum laudis. aut damnatus eſt homo in altera vita ⁊ nihil ei ꝓdeſt fama q̄ remanſit. aut ſaluat⁹ eſt ⁊ ea nō eget btītudine donatus eterna. q̄ oī ex parte pleniſſima eſt. filios ac nepotes p̄clara maioꝝ noīa iuuāt. ⁊ nobis q̄ꝫ dū viuim⁹ dulce eſt talē hereditatē poſſe relinquē. q̄ ſit poſteritati ſolaciū. Eſt id quid̄ aliquo mō bonū ꜩ meliora querēda ſūt ⁊ ſtabilia bona. que nrā ſint neqꝫ vnq̄ꝫ nos deſerant. Philoſophi quos pipatheticos vocauit antiq̄tas. tria bonoꝝ gn̄a poſuerūt. Et alia eſſe aī dixerūt. alia corpis. alia externa. Stoyci ea dūtaxat bona exiſtimarūt q̄ aīm excolerēt. Hoc facit iuſticia prudētia. moderatio. fortitudo. et q̄ ſunt alie in aīo dotes. egregiā corpis formā roboris multitudinē nobilitatē clientelas opes. int̄ bona nō acceperūt. q̄ neqꝫ ſūt in ptāte nrā neqꝫ poſſeſſori felicitatem preſtant. Sed neqꝫ ille q̄tuor virtutes que principales exiſtimātur trāquillam homī mentem reddūt niſi adiuuant̄ alie tres quas theologicas appellāt et in aīmo ſite ſūt. ſpes fides. caritas. triſtis eſt ⁊ in anxietate morat̄. ⁊ torpet ⁊ angitur ⁊ nl̄ boni opatur qui ſpe future vite p̄uatus eſt. Sine fide impoſſibile eſt placē deo q̄ eſt vltimū hoīs bonū ⁊ finis in quem tendim⁹ Caritas d̄ino amore feruet

curioſa eſt aīe noſtre et primo ꝯſulit · q̄uem
iubet lex vt tanꝙ̄ noſipōs diligamus. Si ergo
animi bona cupim9 · et moralibus virtutibus
opus eſt et theologicis · neq; in hijs vlla eſt
nobis cū tua lege ꝯtentio. Alia ſūt in quibus
diſcrepamus. Fatebitur tua lex · ⁊ vitam eter
nam in altero ſeculo repiri · ⁊ in hijs itinerib9
ad eū puenir i · dicet Fidem neceſſariā eē · verū
nō eam fidem quā nos recipim9 amplectetur
Laudabit caritatē · ſ; alia eius officia dicet · ꝙ̄
xp̄ianus · ſine ſpe nō poſſe bene hoī eē fatebitur
ſ; ſpei finē lōge diuiſum a nr̄o recipiet · par erit
in noībus · bellū in reb9. Fateſcat hec nūc ꝯten
tio · ⁊ quomō vera et et̄na bona · ex fide xp̄i ꝯſe
qui poſſis · et aīe tue ꝯſulere · que immoꝛ̄lis eſt
oſtēdam9. Et ſi enī hui9 ſeculi que dicūtur bō
ꝯcupiſcis · et inter moꝛ̄les magnus videri vis
nō tn̄ aīe tue oblitū te credim9 · nec ex illorum
numero cenſem9 · q̄ cū epicuro ⁊ alijs q̄buſdā
delirātib9 ph̄is · extingui aīam ſimul cū corpe
putauerūt · nec rurſus te ſine deo eſſe cēſemus
ſic̄ olim de callecis ī hiſpania traditū ē · q̄ nullū
colebant deū. Et de pitagora quem ferūt dice
re ſolitū eē · nō liquere ſibi an deus aliquis eēt
Que diſputacō a deo impia iudicata eſt · vt ab
athenenſibus auctor eius eiectus ſit. Et libri in
quibus ea ꝯtinebat̄ exuſti Poſſidom9 ſcripſit

Epicurū nihil de deo ſenſiſſe· ſ; ea que de dijs
locutus eſt inuidie depellende cā dixiſſe. Stulto
rū hec eſt aſſertio ſicut in ꝓpheta legim⁹· dixit
inſipiēs in corde ſuo nō eſt deus. Haud equidē
te adeo rudē exiſtimam⁹· ut celū credas recto
re carē· ⁊ hanc pulcherrimā mūdi machinā
caſu emerſiſſe· et oīa fieri fortuito. Sꝫ arbitra
mur te deū nr̄m cōfiteri· et in eū credē qui celū
creauit ⁊ terrā ⁊ oīa que in eis ſūt. Et ꝙ que
creauit nō negligit· nec te ignorare cenſemus
incorruptibiles eē aīas hoim· ⁊ cum e nr̄is cor
poribꝫ migrant in alias regiones trāſferri ⁊ bo
nas leta ſortiri loca· malas ad ſuppliciū rapi·
ꝙ non ſolū in euāgelio nr̄o ſcriptū eſt et in ꝓ
phetis. Sꝫ tua quoqꝫ lex idē docet· q̄uis in hoc
mūdo tpalia que putātur bona caſu quodam
fortuito euenire nō recte arbitraſ Socrates ⁊
plato ⁊ ariſto· pħorum pñcipes· de mūdi regi
mine· de immōꝛlitate aīarū· de deo eadē credide
rūt q̄ xpiani· q̄uis aliq̄ noue legis archana q̄
nondū edita erant ignorauerūt Platonis in
eplis hec verba legūtur. Credendū eſt autem
ſemp veteribꝫ ſacriſqꝫ ſermonibꝫ nobis aſſe
rentibꝫ aīaꝫ eē immōꝛlē· iudiceſqꝫ hr̄e ac pena̅s
dare maxiās cū a corpe fuerit ſepata· qđ intelli
gendū· cū male vixerit. Nō ē hic loc⁹ apud te
alci⁹ examinād⁹ q̄ ꝓ tua lege deū eē intelligis

qui oia videt·et oia iudicat·⁊ aias corpea mo
le ſolutas·ꝓ ſuis opib⁹ in alio ſeculo·ł pᷣmia
recepturas ł ſupplicia nō dubitas. Que cū ita
ſint·ſtultū cognoſcis terrenis reb; ita aliquē
inherere·vt celeſtia negligat·et dū corpori ſtu
det aiam perdat. Breue eſt omne qđ viuimus
euū·etiam ſi Mathuſalem·aut Neſtoris ānos
poſſimus attingere·quicq̄d eternitati ꝯpatur
momētaneū eſt. Quotus hodie repitur qui cē
teſimū videat autūpnū. Quotus qui octogeſi
mū impleat ānū. Vita hoīs·vt inquit ꝓpheta
in ipis ſeptuaginta ānis in potētatibus·aliqñ
ad octuaginta ꝓtēditur·vlterius labor ⁊ dolor
Quotus iterū ex eis qui naſcuntur ad pfectam
puadit etatē·q̄ꝫ multi moriūtur infātes·quot
pueros extinguūt morbi·pauciſſimi iuuētutē
ſupant. Anguſtiſſima eſt vita hoīs·et incerta
mille inſtant in omēs horas picula·mille mor
tis fauces·vite nr̄e inſidiātur·minima res cur
ſum nr̄m interrumpit. Alieno hic arbitrio ſum⁹
vocat nos deus qñ vult·⁊ vbi vult·⁊ cū mini
me credim⁹ tūc citamur·pemptoria monitio
eſt·nec licet ꝓuocare aut cōtra niti·parendū
eſt altiſſimo dño·⁊ villicacōnis racō reddēda
Sapiūt qui ita vitā inſtituūt·vt vocati alacri
animo abeant·⁊ corā iudice qui nihil ignorat
impauidi ꝯſiſtāt·in die illa tremēda et amara
valde·in qua nihil amplius mereri licet·⁊ oīs

ſpes ac metus ex hijs q̄ acta ſūt pendꝫ nec ſup
plicare iuuat neqꝫ negare. Eſt igit̄ de aīa curā
dum que poſt hāc vitā aliā habꝫ vitā. in qua
vl' dolet vl' gaudet. Quid prodeſt homi ſi vni
uerſum mundū lucretur inquit in euangelio
dn̄s. aīme vero ſue detrimentū patiatur. aut
quam cōmutacōnem dabit homo ꝓ aīma ſua
hac viuimꝰ. hac ſapimꝰ hac deo ſimiles ſumꝰ
hec melior ps nr̄i ē rebꝫ oībꝫ p̄ciosior. hec dimiſ
ſo corpe ī alias regioēs ingredit̄. corpꝰ in t̄ra
iacꝫ. ꝛ ī puluerē ↄuertit̄. Et vſqꝫ ad vltimū ma
ximūqꝫ iudiciū ſēſu carebit. tūc vero ꝓ meritis
q̄ illi cū aīa fuē coīa vl' ad gloriā vl' ad penā re
ſurget. Quid niuo ꝓdeſt late ꝑ aſiam impaſſe
Quid ſemiramidi. q̄d dionisio. q̄d herculi ad
indos vſqꝫ penetraſſe. q̄d ydanthirſo Scithie
atqꝫ aſie iugū impoſuiſſe. Quid nabuchodono
ſoro ad gades vſqꝫ prexiſſe. q̄d oſiridi dimiſſa
egipto. ꝑ ſiriam ꝛ aſiā in traciā duxiſſe copias
q̄d agamēnoni Jliū exuſiſſe. quid Ciro pſarū
impiū ↄſtituiſſe. Quid alexādro magno illud
euēiſſe. ꝛ vſqꝫ ad hiſpaſim ī oriente. et ad Ja
xartē fluuiū ſeptētrionē verſus arma tuliſſe.
q̄d hāmbali ytaliā vexaſſe. q̄d ſcipionibꝫ car
tagīnē deleuiſſe. Quid ponpeio orīetales reges
debellaſſe. Quid iulio ceſari ſubacta gallia Ro
manū impiū inuaſiſſe. q̄d hunoꝝ regi athile
pānoniaqꝫ potita Aquileā in ytaliā ſubuētiſſe

Quid tamerlano tot aſie ſyrieqꝫ vrbes incen
diſſe·atqꝫ auū tuū prelio ſupaſſe·Quid geni
tori tuo amirati·ſepe de grecis·ſepe de hūgais
triūphaſſe · Quid ceteris regibꝫ atqꝫ impato
ribꝫ res magnas ⁊ claras geſſiſſe ꝓdeſt·ſi abſ
qꝫ cognicōne veri dei mortui ſūt·Et nūc eorum
aīe apud inferos cruciātur · laudātur hic et
ardēt illic·Que fame voluptas in cruciatu eſſe
pōt·Que dulcedo glorie in doloribꝫ · dura vox
eſt eorū qui vel ī tauro phalaridis btitudinē
eē dicūt·Non bn̄ cohabitāt dolor ac voluptas
nec vllus eſt in felicitate meror·In celo plena
felicitas eſt·apud inferos plena miſeria·cum
eo ventū eſt nihil iuuat gloria q̄ preceſſit · et
fama ſeculi·Studendū igit̄ eſt·ut poſt obitum
qui ꝑ omēs ſe horas infert·certus et incertus
aīabus nr̄is bene cōſulamꝰ·Preueniēdus eſt
pijs opibus dies mortis·⁊ omēs actus noſtri
ita dirigendi ut deo placeamꝰ·Ipē eſt ei finis
oīm ⁊ ſūmū bonū·ad qđ aſpiramꝰ ⁊ ipa btitu
do cuius cupiditas oībus mōrlibꝰ ineſt · Que
rendū eſt iter ad eā·Id recta fides oñdit · et
opatio iuſticie · quia nec iuſticia ſine fide nec
fides ſine iuſticia ſufficit·Juſtus ex fide viuit
ut ſcriptū eſt·⁊ ſine fide nemo eſt acceptꝰ deo
Tua lex ut aiūt · In ſua quenqꝫ religione ſal
uari hoiez cenſet·ſi alioqn caſte iuſteqꝫ viuat

niſi mahumethea tradicõne relicta ad aliam
trãſierit. dicũt ⁊ in tua lege ſcriptũ eſſe. eſt enĩ
ſibi ipſi ſepe cõtraria. nulli ſalutẽ patẽ niſi in ea.
Nos cõtra ſentimus ⁊ certi ſumꝰ viam vite ſoli
xpiano ſi bñ agat aptam eẽ. Ait ei veritas nrã
in euãgelio. Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit
ſaluabit̃ qui non crediderit ꝯdempnabit̃. Tu
ergo ſi futurũ credis ſeculũ. ſi vis fieri ſaluus
ſi aĩe tue bene cõſultum cupis. vt fidẽ romane
eccĩe extra quã nõ eſt ſalus ⁊ baptiſmũ recipi
as oportꝫ. Hijs duabꝫ clauibꝫ fide ⁊ baptiſmo
apiũtur paradiſi porte. Illis tñ qui appoſite ad
fidem viuũt. nam ſine opibus fides mortua eſt
Euãgelio ꝑbende ſunt aures et xpi doctrina ſe
quenda. que nullũ fallit. Dices nolle tue legi
nrãm preponẽ. aut mahumetẽ relinquẽ ꝓphe
tam magnũ rogauimus ab initio ut benigne
audires. idẽ nũc petimus. ⁊ nũc maxiẽ attẽtis
auribꝫ ⁊ pia mente opus eſt. Et iudicio recto
qñ ad radicẽ arboris infructuoſe admonemꝰ
ſecuri. Audi ſeriẽ rerũ. noſte hiſtoriã fidei. ꝑbe
aures vero. cui prato eſt in altis edibꝫ locus
Caliſtenẽ philoſophũ crudelibꝫ modis lacerꝫ
i cuſtodiã rapuit Alexander q̃ vera loquẽs di
uinũ cultũ hoĩ denegauit ⁊ clitum philippi lau
des ꝯmemorantẽ lãcea trãſfodit. timẽt homĩes
exẽpla et videtes melius adulatoribꝫ ſuccedẽ

ꝙ recta mouentibꝫ· ad nugas ſe ↄuerterunt· et
q̄ placeant loquūtur Anthigonus aliqn̄ vn⁹
ex ſucceſſoribꝫ alexandri q̇ regnauit in aſia in
ter venandū· mutata veſte · relictis comitibꝫ·
errabūdus apud agreſtes hoīes in vili tigu
rio pnoctauit incognitus et cōbibens de ſeipō
tanꝙ de altero pdicatus aſtantes· oīa que
fecerat mala ab eis audiuit· mane queſit⁹ atꝫ
Inuētus· cū veſtem allatā ꝛ regiū ornatū vidiſ
ſet· date inq̄t purpurā ꝙ ut primū indiu verꝫ
de me niſi hac nocte nūꝙ audiui· Et Auguſt⁹
mortuo varo Idcirco ſeip̄m ſup̄ modum dolē
aiebat· qꝛ nō eēt a quo verū audiret· Ad pau
peres phos relegata eſt inquiſitio veri· q̇ ppte
rea ſapientie amatores vocātur qꝛ veritati ſer
uiūt· ꝛ nolūt decipi· Turpe eſt cui⁹ hoī errare
maxime regi· qui ſi p ſeip̄m nō ſatis intelligit
ppe habet mgr̄os quos īterroget · tantū pla
ceat audire nec pudeat diſcē qđ ignoras· tria
ſūt hoīm gn̄a ut inquit Heſiodus p̄mi et opti
mi ſūt· qui p ſeſe oīa noſcūt· hijs proximi q̄
recta mouentibꝫ auſcultāt· Tercij prorſus dā
nandi ſūt· qui neqꝫ ipi vidēt· neqꝫ vidētibꝫ cre
dūt· ſed nulla in re piculoſius erratꝰ ꝙ in hijs
que ptinēt ad fidē · neqꝫ vtilius inuenit verū
Recte ad antipatrū de alexandro ſcribit Ariſt·
mouens ne pro tot exercitibus victorijſqꝫ et

ſubiugacōne orbis terrarū glorieť. Sz cogitet
ꝙ ſi quid de deo recte cognoſcat nō minori glo
ria dignus eſt ꝙ ipē pro tātis rebz geſtis tan
taqz potētia. ⁊ in ethicis ſapientē inquit eſſe
amiciſſimū deo. ſapiēs aūt nemo exiſtimand9
eſt q̄ a recta fide eſt alien9. In hijs vero q̄ ſūt
fidei neqz tuus legifer ſatis intellexit. neqz tu
in hanc vſqꝫ diē ſatis didiciſti. An vero recta
mouentē audire ⁊ ſequi velis. futur9 dies oñ
det. Si vero hec q̄ ad te ſcribimus audieris. ſi
gnū erit ad diſcendū pati. ſi feceris q̄ mone9
eris ꝓculdubio ſapiens. Nemo ſapiam ↄtem
pnit. nemo odit nemo eſt q̄ nolit eē ſapiens
Verū prim9 ſapiētie gradus eſt nolle errare
⁊ verū ꝙ libentiſſime audiē maxiē in hijs rebz
vñ hoi eſt ſalus ſicut eſt religio q̄ ordinatur
ad eternā vitā. Audi ergo vez circa religioēz
Si non ſcribim9 verū. argue ſcribētes ⁊ deſpice
tanꝙ ſtultos. Sz noli falſum dicē niſi ↄgnoue
ris falſum eſſe. Et narrabimus breuiſſime ab
initio mundi vſqꝫ ad obitum ſaluatoris criſti
noſtri legis archana. Deinde aliqua de tua
lege dicemus. ea qz conferemus adinuicem. ⁊
quantum interſit oſtendemus Conabimurqz
quanto ex alto dabitur lucem tibi oſtendere
per quam poſſis ad eam lucem peruenire que
illuminat omnē hoiem venientē in hūc mūdū

Cū creaſſet deus in principio celū ⁊ terram
et maria ⁊ lucē ⁊ ſolem ⁊ lunā ⁊ alia ſidera·et
plantas ⁊ herbas·⁊ volucres·⁊ piſces·⁊ qua
drupedū genus in exterminabile ut ſcribitur ſa
pientie ſcdo·ac reptilia·⁊ alia animātia·Po
ſtremo Adā creauit ⁊ inſufflauit in eū ſpiācu
lū vite et poſuit eū in padiſo deliciarū·et fecit
adiutoriū ſimile ſibi Euā ex coſte eius eductā
⁊ data licencia q̄ poſſent cetera plantacōnum
deguſtare fructus vt abſtineret a plantacōne
prudēcie impauit·⁊ ambas cū p̄uaricati eēnt
ex padiſo deiecit·atq; in eis humanū genus
morte dampnauit·Juſſit laborioſā vitā ⁊ erū
pnis plenā agē·ab hijs propagata creatura
rōnalis·cum rurſus aīmo rebelli diuinā maie
ſtatē ↄtempnēt·Et in vicia quoq; ꝓlaberetur
aquarū diluuio deleta eſt Noe cū ↄiuge·⁊ ſex
alijs aīabus in archa ſaluatus eſt·et ab hijs
omnes hoīes qui modo ſūt et poſt diluuiū fue
rūt originē ducūt Tres filij Noe Sem Cam ⁊
Japhet redeūtibus aquis in locū ſuū humanā
gentē repauerūt·adeo ut tradit̄ priuſq̄ Noe
moreret̄ quātuor milia hoīm ex ſuis ⁊ filiorum
lumbis exiuiſſe·ex quib; etiā iniqui emerſerūt
Nembrotes filius Cam·⁊ qui cū eo in ↄtumeli
am dn̄i turrim babel edificare ceperunt·Jn ea
diuiſū eſt labium vniuerſe terre·et cōfuſione

impeditū opus. ſecuta eſt pcc̄m peſſimū penta
politana ſubmerſio. ⁊ Abrahā ⁊ loth inuenti
religioſi. in ſemine abraham benedicte ſunt
gentes ⁊ circūciſionis pactū cum eo percuſſum
eſt. fuit enim iuſtus ⁊ placuit deo in opibus
ſuis Cum filiū yſaac dn̄o imperio immolare
non detrectaſſet. neqꝫ yſaac pr̄is viā deſeruit
cui natus eſt Jacob. qui alio noīe dictus eſt
iſrl̄. et huic duodecim filij fuerunt a quibus
duodecim tribus emanarunt. Js cognito ꝙ
Joſeph quem putabat extinctū. magnus et
potens eſſet in egipto. cum reliquis filijs ad
eum migrauit. multiplicatū eſt illic iudeoꝝ ſe
men. ⁊ in gentē magnā cum creuiſſent iſralite
ſurrexiſſetqꝫ rex aliꝰ q̄ Joſeph ⁊ opa eiꝰ igno
raret. grauiſſimis laboribꝫ oppreſſi ſūt ⁊ ꝯtumelijs
innuērabilibꝫ affecti. Et miſerāte deo p manus
moyſi ⁊ aaron ſeruitutē effugerūt. ⁊ ſicco veſti
gio rubro mari traiecto p ānos quadraginta
cibo celeſti vitā in deſerto egerūt. ⁊ circa mon
tem ſinai diuinā legem in tabulis lapideis ac
ceperūt. Acquiſita eſt terra promiſſionis ſed
non tota in manu moyſi. Poſt obitū eius. mi
rabilia fuerunt opa Joſue ⁊ aliorum iudicum
inter quos etiam ꝓphete claruerunt viri excel
lentiſſimi. Succeſſerunt deinde reges ⁊ alie ꝓ
phete in populo dei ⁊ nō ſine celeſti munimine

cōſeruata eſt gēs hebrea. ⁊ ꝓphete quidē inter
pretati legē ſalubria tradidē precepta virtutē
extollētes ⁊ vicia effulminātes. ⁊ multa per il
los ſcripta ſūt diuinitus reuelata. q̄ de futuris
noticiā prebuē. non tn̄ pauca perpeſſi aduerſa
iudei cū legem dn̄i ꝯtempnerēt ⁊ in tradicōibꝫ
patrū non ꝑmanerēt ceperunt eos caldei ⁊ in
ſeruitutē redegerūt. Et nūc ſiri nūc arabes nūc
egipcij in eos arma verterūt. multe fuerūt eoꝝ
tribulationes multe calamitates. ac miſerie
ſꝫ de oībus liberauit eos dn̄s cū ad deū clama
uerūt ⁊ tota mēte redierūt. q2 cor ꝯtritū ⁊ hu
miliatū non deſpicit diuina maieſtas. Hec ut
arbitramur oīa tibi nobis qꝫ ſūt. et in alcora
no mahumeteo mag̃ ex ꝑte cōtinētur. verax
igit᷑ et tuo et noſtro iudicio lex iudeoꝝ. verax
moyſes ⁊ Dauid ⁊ Salomon ⁊ yſayas ⁊ Jere
mias ⁊ Ezechiel ⁊ Daniel. veraces oēs ꝓphete
dn̄i vera iudeorum fides. qui ante xp̄m in lege
manſerūt. mendaces omēs gentes q̄ coluerūt
ydola. Notus an̄ xp̄m ſolū in iudea deus. nihil
hic vſqꝫ ꝯtendimꝰ. concedis hec niſi fallimur
omia. In hijs que ſequūtur diſcordia erit. Sꝫ
nos in luce ambulamꝰ neqꝫ offendimus ad la
pidē pedes nr̄os. ⁊ ne de cetero tu quoqꝫ offen
das magnope cupimus ⁊ vltro ne decipiaris
lumē offerrimꝰ. tu creatura dei es ⁊ ouis eius

Sȝ errabūda ex͛ caulas in alieis paſcuis ꝑcul
ab ouili dñico letiferū carpis cibū ⁊ peſtifera
aleris herba· nos boni paſtoris exēplo q̄ reli
ctis nonaginta nouē ouibȝ in deſerto · vnā q̄
aberrauerat ſecutus eſt· te q̄rimus· ⁊ in viam
ſalutis optam⁹ reducē· Dolem⁹ te virū excel
lentē nobilitate maiorū illuſtrē · geſtarū rerū
gloria clarū· imꝑio magno preditū et pluribȝ
natuē dotibȝ eminentē non incedē in vijs dñi
nō noſſe mādata eius nō eē in lege ſua· Com
patimur tibi et tuoꝝ ſubditoꝝ infelicitatē de
ploram⁹· qui tecū pereūt· nec te credim⁹ liben
ter errare cui⁹ naturā bonā eē ꝯfidimus· igno
rantia veri te retinet· Tui te pntes ⁊ ſeipōs p
ignorantiā decipe· cū ꝓgenitoribȝ lateris· Sed
timenda eſt ſcriptura q̄ ait ignorās ignorabi
tur· Quod ſi ceteris in rebȝ precipuā curā · ex
actā diligentiā ſummū ſtudiū adhibes· ne quis
fallat te circa religionē potentiſſime curandū
eſt· ne fallaris· in q̄ tanto cautiorē te eē oportȝ
q̄nto in ea cum maiori piculo delinquit͛· cetera
rum rerum ignorātia hec q̄ ſunt tp̄alia in hoc
ſeculo adimē poteſt religionis error alterius
vite bona id eſt aīe felicitatē eripit· ꝙ ne tibi
accidat ſi nobis aures ⁊ fidē preſtiteris facile
adiumento erim⁹· Audiuiſti ea que de veteri
teſtamēto dixim⁹· nūc de nouo agendum eſt

in quo plurimū diſcordam⁹. Audi q̄ ſubiūgi⁹
Sic ⁊ tue legis tenebras odio hēbis ut ſpam⁹
et nr̄e lucem amabis. Duo in veteri teſtamēto
vaticinia repiuntur. Quoꝝ alterū illud eſt. q̄
nō auferet̄ ſceptrū de iuda neqꝫ dux de femore
eius donec veniat qui mittendus eſt. ſiue ut
caldei dicunt Meſſias. Alterū eſt qḋ ait Cum
venerit ſanctus ſcōꝝ ceſſabit vnctio vr̄a. hijs
vaticinijs predictū eſt in aduētu xp̄i. Iudeos
⁊ r̄egnū amiſſuros eē ⁊ ſacerdotiū ſicut ⁊ factū
eſt. Regnū qḋ iudeoꝝ fuerāt ydumei acceperūt
regnāte nāqꝫ p̄mo herode antipatris filio gn̄e
ydumeo ⁊ alienigena. xp̄us ex maria virgine
natus eſt dei filius. verus deus et verus homo
qui ſacerdotiū iudeoꝝ ad xp̄ianos tranſtulit
Petro ſibi ſucceſſore delecto. In quē pontificē
maximi ptātem trāſfudit. Neqꝫ ulteri⁹ apud
iudeos paſtoralis oiū cura pmanſit dicente
dn̄o ad petrū. Paſce oues meas. Paſtor ipſe
bonus ⁊ pontifex magn⁹ xp̄us. paſtores dein
ceps ⁊ pōtifices xp̄ianos nō iudeos eē ꝯſtituit
q̄uis petrus ⁊ alij plures ex iudeis nō ampli⁹
iudei. ſūmū pontificiū acceperūt. atqꝫ in hunc
mundū iudaica ceſſauit vnctio et trāſlatū eſt
ſacerdotiū. Quo facto ⁊ lex ipa tranſlata eſt.
dicēte Aplō quia trāſlato ſacerdocio. necē eſt
ut legis eē trāſlatio fiat. De⁹ igr̄ q̄ multifaria

multiſq; modis olim prib; in pphetis locutus fuerit. nouiſſime p filiū ſuū quē cōſtituit here dem vniuerſorū. p quē fecit ⁊ ſecula. allocutus hoies nouā legem edidit. Et noua dedit prece pta. quib; ſeruatis vitam merent eternā. In tpe igit qp in altiſſimo trinitatis ꝯſilio ab eter no fuerat diffinitū. regnāte apud hebreos he rode impante apud romanos auguſto. quie ſcente mūdo. ⁊ aduentū dn̄i mirabili ⁊ inaudi ta priorib; ſeculis pace honorante. Miſſus eſt gabriel angelus de celo. q̄ marie felicē ꝯcep cō nem ⁊ ſacratiſſimū partū annūciaret. Sed an̄ p̄curſor natus eſt Johānes q̄ penitenciā pre dicaret et viā dn̄o ppararet Concepit virgo de ſpū. ut p̄dixeāt angelus ⁊ ſeruata dignita te virginitatis filiū ſimł ⁊ dn̄m pepit. Natus eſt xp̄us et ſaluator octauo kalendas Janua rias. ⁊ in ipis kalendis circūciſus eſt ⁊ iuxta vocē euāgelicā Jheſus appellatus quia ſalutē attulit huāno gn̄i. Plurima de infancia ſalua toris ſcripta ſūt nec dubiū eſt qn̄ omnis etas ſignis ⁊ miraculis plena fuerit. Sed eccīe nr̄e grauitas ⁊ acre iudiciū. ea tantū recipit que certa ſūt Apocripha p̄termittit. Duodecimus ſaluatoris annus memoriam habet. quia tem plū ingreſſus cū legis doctorib; diſputauit et aliq̄ ex parte ſplendorē ſue diuinitatis on̄dit

Sed circa triſeſimum annũ fulgor ille plenus
emicuit. Tũc eni baptizatus eſt a Johanne ⁊
Johannẽ ipẽ baptizauit · et pr̃na vox audita
eſt. Hic eſt filius meus dilectus · in quo mihi
bene cõplacuit · cõuertit aquã in vinũ ⁊ ĩ innu-
merabilibꝫ coruſcauit miracul̾. Elegit ſibi diſci
pulos quos vocamus aplõs · ⁊ circuiens regi
onẽ · ⁊ mentes hominũ et corpa ſanauit egro
tantiũ · et faciẽs ipẽ que docebat toto triennio
p̄dicauit euãgeliũ per iudeã ⁊ vicinas puĩcias
beatiſſima vox eius intonuit. Que vita hoĩm
eſſe debẽt oñdit · ⁊ p̄cepta tñ vetera inouauit
tñ noua prioribꝫ vtiliora inſtituit · abdita ⁊ ob
ſcura que erãt in veteri lege multa · reuelauit
⁊ obſconſos ꝓphetarũ apuit ſenſus · ⁊ que de
ſe predicta fuerãt palã expoſuit miſteriũ ſãcte
trinitatis oñdit · ⁊ vnitatẽ in trinitate mõſtra
uit · docens · tũ prẽꝫ · tũ filiũ · tum ſpiritũ ſanctũ
diuinis honoribꝫ proſequendũ. Et hos tres vnũ
eſſe deũ. Predixit nõ modo mortẽ ſuã · verꝫ etiã
genus mortis · ⁊ ꝙ tercia die reſurgeret · et ꝙ
aſcenſurus in celũ rediturꝰ eſſet in finẽ ſeculi
iudicare viuos et mortuos. Cõprehenſus eſt
ſicut ipẽ voluit · et traditus pilato preſidi qui
eũ neci daret. Teſtes in eũ citati fuẽt nec eſt in
uenta mortis cauſa · ꝙꝛ pccm̃ non fecit · nec re
pertus eſt dolor in ore eius. Maximũ crimen

obiecerūt q filiū dei ſe fecit ⁊ regē dixit · ⁊ pro-
pter veritatē occiſus eſt crucifixus atq; ſepul
tus · ⁊ iux verbū ſuū reſurrexit a mortuis · et q̄
draginta dieb; cū diſcipul commoratus · cū eos
confirmaſſet ⁊ corroboraſſ; · atq; in orbē ire iuſſiſ-
ſet euāgeliū diſſeminaturos tandē videntibus
illis eleuatus eſt · ⁊ nubes ſuſcepit eū ab ocul
eorū · Aſcendit ad celū ⁊ ſedet ad dexteram dei
pr̄is ⁊ inde venturus eſt iudicare viuos ⁊ mor
tuos · ⁊ redditurus vnicuiq; ſcḋm opa ſua · In
terea ſpūs ſcūs ab eo miſſus oīa ſuggerit eccīe
que neccāria ſūt ad vitā eternā. Hec nos xpia
ni firmiē credim⁹ · hec eſt fides nr̄a quā cūctis
gentib; p̄dicam⁹ · Et impartiri oībus cupim⁹
Hec ab Aplis ⁊ eoꝝ ſucceſſorib; p fideles ma
nus immutalata ⁊ incorrupta ad nos vſq; dela
ta ſunt · Hec vos turci et Sarraceni magna ex
parte negatis · ⁊ ſi eni xp̄m ex virgine natum
⁊ ſcīn virum et dei flatū et ꝓphetam magnū et
mirabiliū operū effectorem · ⁊ adhuc viuentē
confitemini · deū tamē et dei filiū eē inficiami · nec
ſibi nec ſancto ſpiritui d̄initatem conceditis ·
et trinitatē pſonarum in diuinis reſpuitis et
xpi mortem deridetis · quem tranſlatum et ali-
um ſibi ſimilem loco ſuo interfectū arbitrami
nec eius aduentum in extremo iudicio expe
ctatis et alia non pauca xpiane legis reicitis

⁊ plurima creditis q̄ apud nr̄os riſu dignavi
detur. Et que nō dimittemꝰ intacta ⁊ que nos
credimꝰ non ſolum ex noua lege ſed ex veteri
mnuamur. Vos mahumeti ⁊ alcorano eius
fidē tantūmō adhibetis. ⁊ hoīēꝫ mortuū. ſiue
conteſte. ſiue rōne. ſiue miracul̄ ſequimi. Nos
viuo credimꝰ viuit enī veſtro teſtimonio xp̄s
Nos deo p̄ſtamus aures ⁊ ſignis ⁊ rōibꝫ. ſa
cris ducimur teſtiōnijs. Quod ſi nos audies
mōſtrabimus breuiter nr̄e legis ſplendidam
lucē. ⁊ tue obſcurā caligīnē detegemꝰ. Sꝫ opꝰ
eſt pijs et attentis auribꝫ qn̄ fidei ſublimitas
attingit̄. et magni dei pandūtur archana. Se
pe iocis ⁊ inanibus fabulis te p̄ntem adhibui
ſti. Et leuiores audiſti narracōēs. non eſt cur
hec grauia ɔtempnas aut ea noſce recuſes. ex
quibꝫ tua pendet ſalus. Non eſt aīa nobil̄ cui
nō inſit veritatis amor. nō eſt homo qui nolit
ſaluus fieri. Audi ergo qui gn̄oſus es. audi q̄
te ſaluari p̄nt. Quid eſt int̄ xp̄ianos turcosqꝫ
controūſie. in quo ſimul ɔtendimꝰ. q̄ diſcidij
cauſa. Sane nō alius diſcordie fontes eſt. niſi
quia cir̄ diuinitatē non eadē ſapimꝰ. de patre
de filio. de ſpū ſcō. ɔtendimꝰ. hoc eſt precipuū
diſcidiū. quo ſublato facile omia ɔtempnētur
Attingemꝰ hec ⁊ que ſit inter nos de diuitate
diſſentio lacius exponemus. Nos in deo tres

dicim⁹ pſonas prēm et filiū et ſpm̄ ſcm̄ vos
vnā tm̄· quā nec prēm nec filiū dicitis. Sȝ deū
tm̄mō appellatis· et hūc vnicū eē dicitis Crea
torē celi ꝛ t̄re ꝛ oīm q̄ i eis ſūt. Nulla ē de trini
tate ꝯtencio· nō latēt nos verba moiſi dicētis
in exordio legis audi iſrl' dn̄s deus tu⁹ vnus ē
Et rurſus i lege ſcriptū ē. Ego ſū dn̄s deus tu⁹
q̄ te eduxi de t̄ra egipti· nō erīt tibi dij alij pret
me. Et rurſus· ego ſū q̄ ſum. Et ſi q̄ſierit nomē
meū vade ꝛ dic eis· q̄ eſt miſit me ad vos. Et in
cātico Exodi dr̄. Dn̄s omps nomē ei⁹· q̄ teſtīō
nia vnū eē deū ꝛ vnū dn̄m maifeſte declarāt ꝛ
vnā ptātē ꝛ vnā naturā nom̄ fatemur· idē qꝺ
vos· hic amicicia ē atȝ ꝯcordia· vob̄ vnus de⁹ ē
Nā de⁹ nature dn̄s ptātis nom̄ ē nob̄ vn⁹. Di
citis pn̄cipiū oīm rerū eē deū nos idē affirma⁹
i q̄ igit̄ diſſenti⁹. Multa ſūt q̄ de deo alit̄ xpiāi
dicūt· alit̄ ſarraceni ſeu turci. Vos deū corpeū
dicitis nos incorpeū. Vos fortuita eē q̄ hic in
t̄ra gerūtur arbitrami· nec curaē de hijs deum
Nos gubnare eū q̄ creauit oīa nō dubita⁹ vos
deū prēm in diuitate negatis. Nos prēȝ ꝛ filiū
ꝯgnoſcim⁹· vos ſpm̄ ſanctū ex diuina maieſtate
reicitis· nos ponim⁹· veneramur. Mitta⁹ alia
hec aggrediamur i q̄ pl⁹ ponderis ē. Nos xpm
dei filiū dicim⁹ vos negatis Cur negatis ſane
q̄ nec vxorē hȝ deus ex q̄ filiū pcreare poſſet.

Quod ſi vxoꝛ fueit · filioſqꝫ genuerit mūdus
qui vniꝰ impio regit̃ in plures diuiſus dn̄os
diu ſtaret · nō poſſet in vnitate ꝯcoꝛdia eſt quā
ſeruat impia · in pluritate diſcoꝛdia q̄ maxime
regna ſubuertit · Sꝫ quid tam rudis · tā vecoꝛs
tam demēs xp̄ianus eſt · qui gn̄are deū ex ꝯnu
bio ⁊ pmixtione femine arbitret̃ · Non ſumꝰ
adeo hebetes xp̄iani · ut tm̄ nephas admittaꝰ
Sarracenis ſuaderi hoc poſſet q̄ deo ⁊ coꝛpus ⁊
caput · ⁊ manus · et cetera menbra concedūt
Nos deū ſpm̄ eē aſſerimꝰ · incoꝛporeū immoꝛ̄tlē
eternū · ⁊ incōprehenſibilē · qui dū ſeipm̄ intel
ligit · in mente ſua verbū ꝯcipit · quod nos fili
um dei rem dicimꝰ · Nec aliud eſt in deo ſeipſū
noſſe · atqꝫ intelligē · ꝙ̄ deum eē · Nihil eteni in
deo nō deus · deū aūt cuius eſt verbū noiamus
p̄rem · ⁊ pceſſum ipſius verbi · gn̄acōem filij di
cimus · nec veritas hec de verbo dei apud xp̄ia
nos tantū illuxit · Gentiles ph̄i ante xp̄i aduē
tum eadē que nos aſſerimꝰ nōnulli affirmaue
runt · ſi quid Platonici in ſuis libris aptiſſime
dixerūt · ꝙ in pn̄cipio erat verbū ⁊ verbū erat
apud deū ⁊ deꝰ erat verbū · hoc erat in pn̄cipio
apud deū · oia per ipm̄ facta ſūt · ⁊ ſine ipō fcm̄
eſt nihil · Et reliq̄ ferme oia ꝯprobant de verbo
dei · que Johānes in euāgelio ſuo tradit · vſqꝫ
incarnacōnem verbi · quā ignoꝛarū · ꝙ nondū

natus erat xp̄us. ⁊ alta legis miſteria abſcon
derat deus a ſapientibꝫ huiꝰ ſeculi. que reuela
uit paruul. qđ igit platonici verbū dei noīant
⁊ deū eſſe dicūt nos filiū vocamꝰ ex deo genitū
⁊ deū eē fatemur nec ruinā mūdi ex filij gene
racōe timemꝰ qñ vnus dūtaxat filius eſt pa
ter ⁊ filiꝰ vnū ſūt vna poteſtas vna voluntas
vna maieſtas. nec verbū ↄceptū ab intellectu
cōcipiente diſcordat. Obſcura hec videbuntur
at ſi voles. p̄ſto erūt qui lumē afferāt ⁊ aptiſſi
ma oīa reddāt. Et tu ſolem hūc corpeū cernis
qui noctē abiens efficit. rediens hic a ſeipō lu
cis ꝓducit radios. hec productio gn̄atio q̄dā
ē in ſole. ⁊ radij ſolis filij ſol nō incōuenient
vocātur. q̄ ſimilitudo q̄uis multifarie ē inepta
Nam ſolis plures ſepe vidimꝰ radios. deo vni
cus eſt filius. in eo tn̄ ↄuenit. qꝛ vna eſt ⁊ ſol
⁊ radioꝝ ſubſtātia. Et vna eſt p̄ris ⁊ filij diui
tas atqꝫ eēn̄tia. q̄uis compatio corpaliū rerū
nulla ſatis cū diuinis quadrari pōt. Sꝫ accipe
teſtimonia. ⁊ qui rōne nō capis. cede auctorita
ti. Vetus teſtamentū. ⁊ iudeis ⁊ xp̄ianis ⁊ ſar
racenis ↄē eſt. Eructauit inq̄t dauid ex pſona
dei. cor meū verbū bonū. hoc ē qđ dei filiū diciꝰ ⁊
vnigenitū p̄ris eē ī nō ex carli ↄiugio ā huāno
ↄplexu. Sꝫ ex corde dei. i. ex intelleū ꝓductū aſſe
riꝰ. ⁊ rurſus filiꝰ meus es ⁊ ego hodie genui te

Hodie dicit· q̄ deo nec heri preterit · nec cras
imminet· ſ; hodie ſemp̱ adeſt cui pñtia ſūt oīa
Iterū ante luciferū inquit · genui te· vt intelli
gas q̄ nō loq̇tur de Salomone dauid. S; de⁹
pr̄· de filio deo· quia añ luciferū nemo fuit. Et ī
libro ſapiētie legim⁹. Sapientiā qui dei fili⁹ eſt
dicentē. Nondū erāt abiſſi et ego iā concepta
eram· ante montes ⁊ colles ego parturiebar.
Nunq̄ eni pr̄ ſine filio fuit· nec ſine pr̄e filius
⁊ hoc eſt q̄ in euangelio inquit Johānes· In
principio erat verbū et verbū erat apud deū
et deus erat verbū. Que miſteria profunda et
alta cū nō intelligēt Arrius· nec mahumetes
ꝯprehendēt· negare maluit dei veritatē· q̄ ſuā
ignorātiā ꝯfiteri · et ſuas ineptias imprudēter
ingerē· q̄ alioꝝ ſapientiā hūiliter diſcē. Stul
ta hec ⁊ dampnoſa partinacia eſt· deo enim ⁊
ꝓphetis oportꝫ credē. ⁊ ſi quid eſt cui⁹ rōnem
non capim⁹· debem⁹ cū paulo dicē. O altitudo
diuiciarū ſcīe ⁊ ſapiētie dei· q̄ incōprehēſibilia
ſūt iudicia eius ⁊ inueſtigabiles vie eius. Fa
tentur iuriſcōſulti· nō oīm que a maioribꝫ ſuis
inſtituta ſunt· rōnem reddi poſſe· et tamē legi
parendū eſſe· q̄ non ſine cauſa cōdita fuerit
Quāto minus archana dei licꝫ agnoſcē. Pluriē
ſūt occulte cauſe ad q̄s nulla potuit curioſitas
hoīm ꝑuenire· ſicut oculi noctue ad ſolē· ita et

noſter intuitus ad ea q̄ ſunt diuinitatis. Nō eſt
ergo mirandū ſi neq3 gn̄acōe3 filij. neq3 ſpūs
ſcī ꝓceſſionē. neq3 trinitatē in diuinitate intelle
xit carnal' homo. vl' arrius l' mahumetes. S3
illud in eis damnabile ac deteſtabile fuit. ꝙ
ſacre ſcripture diuinisq3 teſtimonijs nō acquie
uerūt. Nam q̄d opus eſt argumētis vbi deus
ipē loquit̄. De pithagoreis traditum eſt. ꝙ in
diſputando ſoliti erāt dicē. Ipē aūt erāt pitha
goras tanq̄ eius auctoritati nō licēt aduerſari
q̄nto minus deo q̄ verax eſt. ⁊ oīs hō mendax
S3 negabis hec eē dei que afferim9 teſtimonia
de hijs poſterius afferem9. nūc de ſpū ſancto
agendum eſt. Cui tua lex diuinos honores abro
gat. nō eſt hm̄oi erroris mahumetes inuētor
arrij ⁊ neſtorij ⁊ macedonij hec olim demētia
fuit. quos ſacra patrū ɔſilia dāpnauerūt. ſed
eo4 virus apud egipcios ⁊ arabes aliq̄ diu la
tuit. Et poſtremo auctore mahumete et mgr̄o
eius ſergio late diffuſū eſt. Ne mouearis dum
vera loq̄mur. Caue ne ſeq̄ris cecos. diſce ſpm̄
ſcm̄ eē deū ⁊ t'ciā ferre ī trinitate pſonā. Dixi9
paulo an̄ deū prē3 dū ſe ɔgnoſcit verbū ɔcipe
⁊ filiū gignē. Nūc q̄d ſequit̄. Adici9 ɔgnicōni
ānexā eē appetitiuā q̄ndā opacōe3 cui9 pn̄cipiū
volūtas ē. int' opacōes vero q̄s volūtas ꝓducit
p̄cipua ē amaē. adhibe hic aurēs ⁊ mentē erige

in deo pfectam ⁊ abſolutā fateri cognicionem
oportȝ· et amorē parimō · cuius proceſſus per
appetitiuā opacōnem exp̄mitur· ſicut et verbi
gn̄atio per intellectiuā ⁊ alia eſt opacō q̄ intel
ligit· alia q̄ appetit· Intellectiua ex hijs cōplec
que ſūt quodāmō in ipō intelligente· Nā ſicut
ſenſibilia in ſenſu· ita intelligibilia in intellectu
dicim⁹ eſſe· appetitiua aūt ꝯplementū accipit
ſm quendā ordinē vel motū ad eas res que
obiciūtur appetitui· ⁊ occultū quodd̄ p̄ncipiū
ſui motus habȝ· ea vero que p̄ncipio feruntur
archano Spūs nomē acceperunt· nā et ventos
ſpūs dicim⁹· ⁊ in ſcripturis procellarū ſpirit⁹
appellant· quia nō apparet afflacōnis ſpiritus
initiū· Reſpiracōem etiā ⁊ arteriarū motū ab
intrinſeco ⁊ occulto principio manantē voca⁹
ſpm̄· atqȝ hoc mō ꝯgruenti quadā ſimilitudiē
q̄ntum d̄ina humanis verbis iudicari poſſunt
d̄inus ipē amor a p̄re filioqȝ procedēs ſpiritus
dictus eſt. In nobis duplici ex cauſa procedit
amor· aliq̄n ex corporea et materiali natura· et
hijs plerūqȝ immūdus eſt ⁊ menti noxius· ali
q̄n ex ipa ꝓprietate ſpūalis natuē · cū bona in
telligibilia ⁊ rōni ꝯueniētia adamam⁹· Et hic
purus eſt amor et laudabil' ⁊ aīme ſalutaris
In deo corpalis amor ſeu material' locū nō hȝ
Sȝ ille tātū reperitur q̄ ſimplex eſt ⁊ nitidiſſim⁹

⁊ puriſſimus·et quē ſpm̄ ſanctū appellamus
Nec nos intellectuali et ſcō amore quicq̄ ꝓſe
q̄mur·niſi ꝙ intellectu concipim⁹·Conceptio
autem ut dixim⁹ que fit intellectu verbū eſt
atq3 ita nccē eſt amorē ex verbo exoriri·Amat
enim deus ꝙ de ſeipō intelligit id eſt verbum
quod concipit intelligendo·Verbum aūt dei
dicimus filium dei· quia ipē patrem nouit et
amat· atq3 ita fit ut amor ipē cui ſanct⁹ ſpūs
eſt nomē·ex patre filioq3 procedit· ſitq3 cum
patre et filio pariter deus·Nam ſicut diuinū
intelligere eſſentie diuinitatis eſt· ita et amare
et ſicut deus ſe ſemper intelligit ita et ſe ſemp
amat·⁊ oia amat·ſuā bonitatē dum amat·tur
ſusq3 ſicut dei filius q̄ eſt verbū dei in natura
diuina ſubſiſtēs pri coetern⁹ ꝑfectus ⁊ vnus
deus eſt·ita ⁊ ſpūs ſcūs deus eſt·pri ⁊ filio coe
qualis ⁊ coeternus·Et quia omne quod ſubſi
ſtit in natura intelligibili· apud nos perſona
dicitur·apud grecos ypoſtaſ·ōnis eſt ut tres
ꝑſonas in diuinitate ponam⁹· quia tres ſunt
ſubſiſtētes·pater·⁊ verbū·⁊ ſpūs ſanctus·ne
q3 perſonas dicimus eſſe per eſſentiā diuiſas
Sed per ſolas relacōnes diſtinctas·que ex ꝓ
ceſſione verbi· et amoris proueniunt· Atq3
in hūc modum xpiana religio diuinitus illuſtra
ta·diſtictas tres ꝑſonas cōfitemur in diuinis

non tres deos ſicut Mahumetes falſo opina
tus eſt. Sed p̄rem ⁊ filiū et ſpiritū ſanctū eſſe
ab eterno deū aſſerimꝰ. nec tñ ipm p̄rem qui
filius eſt. nec filiū qui pr̄ eſt. aut filius. Vna
eſt enī pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti eēntia. In qua
nō eſt aliud pr̄. aliud filius. aliud ſpūs ſanctꝰ
ꝗuis in pſonis. aliū p̄rem. aliū filiū. aliū ſpm̄
ſanctū dīna docēte auctoritate dicamꝰ. Nec ſi
militudo in hijs que creata ſunt ſume deeſt tri
nitatis. Inuiſibilia dei ſicut Aplūs ait per ea
q̄ facta ſunt intellecta ꝯſpiciūtur. ſempiterna
quoqꝫ virtus eius ac dīnitas relucꝫ quippe in
aīma noſtra ⁊ quedā dīne trinitatis ymago.
Eſt enī aīa noſtra ſubſtātia quedā incorporea
⁊ rōne predita. Et actus quid̄ ſiue forma orga
nici corpis. que dū corpus mouet et regit ſui
meminit. ſe intelligit. ⁊ ſe diligit. quibꝫ in rebꝫ
quedā apparet trinitas. memorie. intelligētie
⁊ amoris. tria hec ad ſeipa referūtur. quia non
eſt amor ſine memoria. nec memoria ſine noti
cia. Nam q̄s meminit aut amat qd̄ neſcit. In
ſepabilia ſūt hec a ſemetipis. ⁊ tñ qd̄libet eoꝝ
⁊ ſimul oia vna eēntia ſunt. ⁊ vna vita in aīa
vna. Differūt tamē qꝛ memoria nō eſt intelli
gētia vł volūtas. nec intelligētia volūtas ſiue
amor. Qd̄ ſi hec diligent̄ inſpicias Inueies ſū
me illius trinitatis atqꝫ vnitatis veſtigium ⁊

ymaginē quandā q̄uis īmparē. Quicūq; eni ſempiternā ⁊ incōmutabilē naturā. p memori am reminiſcit. Intuetur p intelligentiā. ample ctitur p dilectionē. pfecto repit in ſeipō ſūme trinitatis ymaginē. non tñ oīno ſimilem. ſed qualē cunq;. ita vt in ſimilitudine mag̃ inueni atur diſſimilitudo. ⁊ ſi ei homo meminit. intel ligit et diligit non tñ memoria eſt. nec intelli gentia nec dilectio. S; ſunt hec in eo et in vna ſubſtātia nō ſicut accidētia in ſbiectis que poſ ſunt abeē ſed ſubſtācialit exiſtūt in aia ⁊ vnꝰ homo eſt q̄ hab; hec tria. nō ipē eſt hec tria. in ſimplici vero natura q̄ deus eſt. q̄uis vnꝰ ſit deus. tres tñ pſone ſūt. ut dictū eſt. ⁊ ipē deus eſt et tres pſone. S; illud ſatis ad rem nrām eſt. qꝛ tria hec. aliquo mō vnū ſunt. repitur et ſub alijs noīb; ⁊ alio mō in nrā natura illius ſūme ⁊ ineffabil trinitatis ymago. Nā mens ⁊ noticia eius ⁊ amor. tria quedā. mens ei no uit ſe. ⁊ amat ſe. nec amare ſe pōt niſi etiā no uerit ſe. duo quedā ſūt mens et noticia eius. Duo etiā ſunt. mens ⁊ amor eius Cū ſe nouit mēs et ſe amat. manet trinitas. ſc; mēs amor et noticia. Et hec tria q̄uis diſticta inuicē ſint vnū tñ eē dicūt. qꝛ i aīa ſbalit exiſtūt. Et ē ipa mens q̄i parēs ⁊ noticia eius q̄i ples eiꝰ. mēs enim cum ſe cognoſcit noticiā ſui gignit et eſt

ſola parẽs ſue noticie. Tercius eſt amor. q̃ de
ipa mente ⁊ noticia procedit. dũ mens cogno
ſcens ſe. diligit ſe. non enĩ poſſet ſe diligẽ niſi
cognoſceret. Amat enĩ. placitã prolẽ. noticiã
ſuã. Et ita amor quidã ꝯplexus eſt. parẽtis et
prolis. nec minor eſt amor. parente et ꝓle. id
eſt mente et noticia. cum tm̃ ſe diligat mens
quantũ ſe nouit. et quãta eſt Conſiderat hec
rõnalis homo ⁊ vidẽs tria in vna eẽntia ꝯcur
rere extendit ſe ad cõtemplacõnem creatoris
⁊ intelligit vnitatẽ in trinitate. et trinitatẽ in
vnitate. et vnũ deũ colit. vnã eẽntiam et vnũ
principium. ſicut ⁊ patriarche et ꝓphete atqȝ
Apľi tradiderũt. Sȝ audiam⁹ tandẽ ipõs. et di
uine legis auctoritatẽ ⁊ teſtimonia in mediũ
afferam⁹. ſine quibȝ omis eſt vana argumen
tacio. Deũ prẽm oẽs ſacre lr̃e ꝯfitentur et dei
nomẽ. pr̃nitatẽ ad oia refert. Et ſi filiũ dicim⁹
nõ poſſum⁹ prẽm negare. de filio adducta ſũt
teſtimonia legis. ergo ⁊ pr̃ oñſus eſt. ſicut et
ſaluator ait Philippe qui videt me videt ⁊ pa
trẽ meũ. nũc de ſpũ ſancto qd̕ cepim⁹ proſeqñ
dũ eſt. In geneſi legimus ꝙ ſpũs dñi fereba
tur ſup aquas. q̃s tũc dñs niſi de⁹ fuit. ⁊ cuius
ſpũs niſi dei. Et q̃uo dei ſpũs niſi deus. deus eſt
quicq̃d dei ẽ. nec aliud illi immixtũ ẽ. incõpoſi
tus ẽ. ſimplex ẽ. ⁊ purus deus. In Job ſcriptũ

eſt. Spūs dn̄i fecit me et ſpiraculū oīpotentis dei viuificauit me. dei ſūt hec opa nō hominis quid facit hoīem niſi deus aut viuificat hoīe deus. Eſt igit̄ ſpūs dn̄i ꝓpter quod dictū eſt in pſalmis. Spūs dn̄i repleuit orbē terrarū et hoc qd̓ ꝯtinet oīa quis hic ſpūs niſi deus cui celū ſedes ē. et terra ſcabellū pedibꝫ eiꝰ. Et apud poetas deū nāqꝫ ire per oēs terras tractuſqꝫ maris. celūqꝫ ꝓfundū traditū eſt. Et rurſus ē ne dei ſedes niſi t̄ra. pontus ⁊ aer. ⁊ celū et virtus. ꝓpter qd̓ recte inq̄t dauid quo ibo a ſpū tuo. oſ̄tdens non eē locū. in quo poſſit fugere ſpm̄ dn̄i. q̄ eſt vbiqꝫ. eē aūt vbiqꝫ. implē et ꝯtinē mūdum. ſoli deo tributū eſt. deus igr̄ ſcūs ſpūs eſt q̄ hec peragit. ⁊ futura ꝑnoſcit. et ꝑdicit ſic ſcriptū eſt. rurſū accepit ſimeon a ſpū ſcō quia nō moreret̄ niſi videt̄ xp̄m dn̄m. non eſt cur deū negemꝰ. q̄ dei efficit opa. Non igit̄ ſolus pater deus eſt neqꝫ ſolus filius ſꝫ ſpūs ſanctus cum patre ſiml' et filio deus eſt. quia non aduerſatur racōni. trinitas perſonarum in vnitate diuinitatis quemadmodū ſuperiꝰ oſ̄ſum ē. Sꝫ iā trinitatē ipaꝫ ⁊ ſacris codicibꝫ demōſtremꝰ. ⁊ moyſē an̄ omēs audiaꝰ. cuius hec ſūt v̄ba i capite libri quē geneſim nr̄i vocāt In p̄ncipio creauit deꝰ celū ⁊ t̄rā. t̄ra aūt erat inanis et vacua et ſpūs dn̄i ferebat̄ ſup aq̄s

tria ꝯmemorat· deū· pͥncipium ꝛ ſpiritū· ideo in
deo · prēm intelligimꝰ· in pͥncipio filiū · in ſpū
dn̄i ſpiritū ſanctū. Et accipiatᷓ hoc in loco· pͥnci
piū· ꝓ filio· ſic in pſalmis de ſuo filio dicit deus
Tecū pͥncipiū in die virtutis ſue in ſplendori
bus ſanctorū ex vtero ante luciferū genui te
Atq; ita in exordio naſcentis mundi· trinitas
ip̄a in diuinis pſonis adducitur· hic ſi placeret
interſeri poſſet de heloeȳ· ſm̄ Jeronimum ad
marcellū· temptās dyabolus ṗmos parentes
interpoſito ſerpēte· ꝛ ſuadēs vt edant de ligno
ꝓhibito. Eritis inquit ſicut dij· ſcientes bonū
ꝛ malū· qđ ꝓinde accipiendū· ac ſi diceret· eri
tis ſicut diuine pſone· q̄bus ignotū ē nihil· ꝛ cū
eicit adam de paradiſo inquit dn̄s. Ecce adā
factus ſicut vnꝰ ex nobis· q̄b; nobis prī ſcz· et
filio· ꝛ ſpūi ſancto. Sed manifeſtius eadē trini
tas oſtenditur cū dr̄. Faciamꝰ hominē; ad yma
ginē· ꝛ ſimilitudinē noſtrā· cū ait faciamꝰ· et
nrām· plures pſonas inducit· cū dicit ymagi
nem· vnitatē diuinitatis oſtēdit· nec ſolitariꝰ
eſt cū dicit faciamus· neq; alieno a ſe loq̄tur
qui nrām ait· duo ſūt pluralia verba· faciamꝰ
ꝛ nrām· vt videatᷓ pr̄ cum filio ꝛ ſpiritu ſancto
miſcē ſermonē· quod nō ſono vocis· ſ; intellcū
que ſingularia ſūt· quia vnus eſt deus et vna
expſſus eſt. Dixerat creauit deus celū et terrā

diuinitatis eēntia· ſubiūgitur faciamꝰ ⁊ nr̄am
vt pluralitas in pſonis intelligat᷑· Idē et pſal
miſta canit regius dū ait. Verbo dn̄i celi fir̄ti
ſunt· ⁊ ſpū oris eius oīs virtus eoꝝ. Quid ma
nifeſtius dici potuit in condicione celoꝝ tres
pſone concurrūt· dn̄s· verbū· ⁊ ſpūs dn̄s prēm
exp̄mit· in verbo filiū accepiꝰ· ſpm̄ is quē ſcm̄
vocamur. Et rurſus ꝓpheta vt trinitatē pſo
narū in diuinitate cognoſcas· ter deū ꝓuocat in
bn̄dictione. Benedicat nos inq̄t deus deus nr̄
bn̄dicat nos deus ⁊ metuāt eū vniuerſi fines
terre. Trina dei confeſſio trinitatē exp̄mit pſoā
rum· ⁊ cū ſubdit· metuāt eū vniuerſi fines ter
re· vnitas apitur diuinitatis· in p̄s quoqꝫ· xliiij·
multū expreſſe trinitatē innuit cū dicit filio·
ſedes tua deus in ſeculū ſeculi· et poſtea ſubdit·
ꝓpterea vnxit te deus deus tuꝰ id eſt pr̄ ⁊ ſpūs
ſcūs· et cū ſequitur· pre participibꝫ tuis· mini
ſteriū quoqꝫ incarnacōnis apit de quo ſuo lo
co ꝓſequemur· yſaias in viſione ſua clamātia
introducit Seraphin· ſanctꝰ· ſcūs· ſcūs· dn̄s
deus ſabaoth· ter ſanctus ad tres pſonas re
fert· ⁊ ſemel dn̄s ⁊ ſemel deus· dicit qꝛ vnꝰ eſt
dominꝰ ⁊ vnus eſt deus. Et rurſus idem vates
ex perſona xp̄i loq̄tur· ⁊ dicit. Dn̄s meꝰ miſit
me ⁊ ſpūs eius· dn̄s meus inq̄t id eſt pr̄ miſit
me· ſ. filium· ⁊ ſpūs eius· qd̓ eſt ſanctus ſpūs·

Quis hic nō intelligat trinitatē · non latuit ꝓ-
phās · hoc miſteriū · poſſent ⁊ alia plura hmōi
teſtimonia ex veteri teſtamēto afferri · q̄ trini
tatē plane oñdunt · planius tñ locutus eſt in
euāgelio dñs. Qui cū in orbē mittēt diſcipulos
Euntes inquit · docete omēs gentes ⁊ baptiza
te eos in noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūs ſancti. Tres
noīauit pſonas In noīe dixit · nō in noīb; ut
ēentie vnitatē in pſonarū trinitate mōſtraēt
et Johānes euāgeliſta qui de pectore dñi veri
tatē hauſit. In Ep̄la ſua inquit. Tres ſūt qui
teſtimoniū dant in celo pr̄ · verbū · ⁊ ſpūs ſcūs
et hij tres vnū ſunt. Et Aplūs Paulus miſit
inquit ſpm̄ filij ſui in corda nr̄a · ⁊ alibi · Spūs
eius qui ſuſcitauit Jheſū hītat in nobis. Et ite
rū ex ip̄o inquit · et per ipm̄ · ⁊ in ip̄o ſūt omnia
ip̄i gloria · ex ip̄o · dicit · ꝓpter prēm · ⁊ per ipſū
ꝓpter filiū · in ip̄o ꝓpter ſpm̄ ſanctū. Non dicit
ex ip̄is · aut p ip̄os · ſiue in ip̄is · nec in ip̄is · ſed
ip̄i gloriā inquit · ut trinitatē ſimul et vnitatē
cognoſcēmus. Atq; hijs teſtimonijs ⁊ aucto
ritatib; illuīata ē · deſup xp̄iana religio. Sūma
enī fiducia ꝯfitetur · ⁊ p̄dicat vnū deū eſſe · qui
eſt cauſa cārum principiū et finis oīm rerum
⁊ oīs auctor creature · et ſūmū bonū · ⁊ nlomi⁹
tres pſonas in deo recognoſcit · et trinitatē in
vnitate veneratur. Cui qui aduerſat ſalutis

exptem ſe reddet ⁊ ambulat in tenebris ⁊ ve
tas nō eſt in eo. Tu vero ſi ſapias de tenebris
emerges et candida luce pfuſus ſacratiſſimā
trinitatē. ⁊ ↄgnoſcendo coles. ⁊ colendo ↄgno
ſces. Nec aduerſaberis ſacro ſcō euāgelio. in
quo legitˀ. verbū caro factū eſt. Negat tuus le
gifer incarnacōem verbi. Nam cur inq̄t factꝰ
eſt deus homo. ⁊ in ligno crucis paſſus. q̄ alio
mō humanū genus redimē poterat. Negat
tua lex xpi necē ⁊ aliū ſuo loco interfectū exiſti
mat. nec deū incarnatū cognoſcit. neqꝫ crucifi
xum aut mortuū. Nos vtrūqꝫ p̄dicamꝰ. quia
factus eſt homo deꝰ ⁊ paſſus eſt. ⁊ ꝓpter ſalu
tem hoīs hec facta eē teſtamur. Ait eni de ſeipō
dn̄s. Venit filius hoīs ſaluaē qđ perierat. Cō
ſtabat primi parētis errato. om̄s hoīes culpa
teneri. Clauſa erat padiſi porta. nec mortalibꝫ
patebat in celū additus. Decebat ſūmā dei boi
tatē hominē qui ceciderat repare nec miſerum
eſſe perpetuo ſinē. qui ad beatitudinē perfru
endam creatus fuerat. Sed obſtabat iuſticia
dei que pro peccato ſatiſfactionē exigebat. Di
gnus erat infinita pena. qui maieſtatem of
fenderat infinitam. Nec homo tanti erat ut
infinitam poſſet redimere culpam. Stabat
hinc diuina iuſticia vlcionem petens. Illinc
diuina bonitas miſerendum eſſe contendens

Audiēda fuit vtraq; vox·qꝛ vniuerſe vie dñi
miſericordia ⁊ veritas·quare ⁊ ſi poterat deus
aliť humane imbecillitati ꝯſulere·eſt ei omp̄s
Hic tñ ꝯuenientiſſim⁹ fuit modus quē elegit
ut aſſumpta huāna natura·ipē penas ſoluēt
Factus eſt homo deus vt homo fieret de⁹·Ve
ritas de terra orta eſt·⁊ iuſticiā de celo ꝓſpexit
ꝯiūcta eſt huānitas diuinitati·ut accipet de ple
nitudine bonitatis·ꝙ ſue defectū ſuppleret īfir
mitatis·Fuit hic modus ſaluādi huāni gñis
diuine bonitati ꝯueniens·Satiſfactū eſt iuſticie
ſimul ⁊ miſericordie·Satiſfactū ē amori ⁊ odio
Placuit hoc diuine potentie q̄ omēz defectū nr̄m
ſua virtute ſupat·Placuit ⁊ ſapientie q̄ nihil
fruſtra nihil non decēter ac ꝯuenientiſſiē facit
Et licz neccitate abſoluta qua neccāriū dici⁹ ſine
q̄ aliud eſſe nō pōt·Incarnacō verbi neccāria
nō fuit·eo tamē modo quo neccariū accipitur
id quo ꝯuenientius ⁊ ꝯgruētius ꝑuenitur ad
finē·dicē non pudet·ad repacōem hoīs incar
nacōnem filij dei neccāriam fuiſſe·Ego ſum de⁹
ego ſum dñs·et non eſt abſq; me ſaluator ex
pſona xp̄i inquit yſaias·qꝛ nō poterat homo
ſaluare ſeipm·et neccāriū fuit ut homo fieret
deus·et deus homo ſaluaret hominē·ꝓpter qd
pulcherime et ad ꝓpoſitū aptiſſime inquit ex
nr̄is profeſſoribz vn⁹ in hūc modū de miſteio

dine incarnaco̅is. Suſcipit a maieſtate hu̅ili
tas. a virtute infirmitas ab eternitate morta
litas. et ad dependendū condico̅is nature debi
tum natura inuiolabil' eſt vnita paſſibili deus
q₃ verus et homo verus in vnitate tempatur
vt qd nr̄is remedijs ↄgruebat vnus atq₃ idē
hominū deiq₃ mediator ⁊ mori ex vno et reſur
gere poſſet ex altero. niſi eni̅ eſſet verus de⁹ nō
afferret remediū. niſi eēt verus homo. nō p̄be
ret exemplū. Intelligis q̄ ↄueniēt filius dei
Carnē aſſumpſeit ut deus. ⁊ mortē obierit ut
homo. S₃ queis teſtio̅ia antiq̄ legis. nō nega
bim⁹. p̄ſto ſunt. Ecce inq̄t yſaias. virgo ↄcipi
et ⁊ pariet filiū ⁊ vocabit nomē ei⁹ emanuel
qd interp̄tatur nobiſcū deus. Quomō nobiſcū
deus. niſi q̄ verbū caro factū eſt ⁊ hītauit in
nobis. Et iterū eiuſdē ꝓphete verba ſūt. Puer
natus eſt nobis. ⁊ filius datus eſt nob. cuius
imperium ſuper humerū eius ⁊ vocabitur no
men eius admirabilis conſiliarius. deus for
tis pater futuri ſeculi. princeps pacis. An nō
ſit miſterium incarnaco̅is plane oſtenditur ⁊
que tūc futura erāt tanq̄ p̄terita maifeſtātur
Puer inq̄t natus eſt nob. q̄ natus eſt in huā
na paruitate. et datus eſt filius. quemadmo
dum Johēs ait. quia ſic deus dilexit mundū
vt filiū ſuū daret vnigenitū. Datus eſt xp̄us

ex dimitate· natus ex hūanitate natus ex vir
gine· cuius impiū ſup humerū eius· quod eſt
impiū xp̄i · niſi lignū crucis in quo pependit·
mūdū vicit· aereas p̄tātes debellauit· ⁊ ſubacto
triūphatoqȝ dyabolo regnū ſuū potenť intra
uit. Oportuit enī xp̄m pati ⁊ ſic intrare in glori
am ſuā ut inquit in euāgelio luce. Impiū igiť
ſup humeꝝ eius fuit· qꝛ crucē ſuam ſuis geſta
uīt humeris ꝗuis eo fatigato Simon cireneꝰ
angariatus ſit eā tollere. Dicit admirabil' ꝓpť
ſigna ⁊ ꝓdigia que fecit· lumē cecis· auditum
ſurdis· claudis ambulacōem· debilibȝ fortitudi
nem· ⁊ mortuis vitā reſtituens. Conſiliarius
appellatur ꝓpter euangelica ꝯſilia que adiecit
antiq̄ legi· deus aſſeriť ne putares purū hoīeȝ
natū. Nā deus hūane nature ꝯiūctus eſt· For
tis quia ſpoliauit infernū. Et portas ereas cō
fregit ⁊ vectos ferreos diſſipauit. Pater futu
ri ſeculi· quia celū apuit electis et regnū homī
prepauit eternū poſt hanc vitā in celeſti Jhe
ruſalē. Princeps pacis · qꝛ nato xp̄o clauſum
eſt apud romanos templū Jani ⁊ mira pax ē
orta · ⁊ gloria in excelſis deo cantauerūt āgeli
Et in terra pax hoībus bone volūtatis. Vnde
dicit ⁊ alio loco idē Iſaias incarnacōem verbi
dicēs. Dn̄s enim iudex nr̄ dn̄s lucifer noſter·
dn̄s rex nr̄ ipē veniet ⁊ ſaluabit nos· qꝛ pinde

accipiendū eſt. ac ſi dicat carnem accipiet et mortem pro nobis ſubibit. Et rurſus. Vere tu es deus abſconditus. deus iſrł ſaluator. abſcō ditus inquit. quia in carne latuit. ſaluator iſrł quia ſua morte noſtrā mortem redemit. Et ne putes tempalē eſſe ſalutē ſaluacōnis genus addidit iſrahel ſaluat⁹ eſt inquit in dn̄o in vir tute dn̄i et ſubdit. ſalute eterna. q̄ᵖ conſecuti ſunt omnes qui ex iſrahel criſto crediderunt. Aptiſſimū teſtimoniū eſt yſaie. Sed audi Je remiā ſua ſūt hec verba. Ecce dies venient di xit dn̄s et ſuſcitabo germē iuſtum ex ſemine dauid et regnabit rex ⁊ ſapiēs erit et faciet iu diciū ⁊ in dieb; ilł ſaluabit iuda et habitauit iſrahel ꝯfidenter ⁊ hoc eſt nomē qđ vocabunt eū de⁹ iuſtus. Conſidera verba ⁊ attēde miſte ria. Suſcitabo inq̄t germē iuſtū. i. xp̄m ſcm̄ et iuſtū ex ſemine dauid ſm̄ carnē q꞉ ex proſa pia regia ⁊ de ſaguīne dauid maria mater dn̄i nata eſt ⁊ regnabit rex. Quo regnabit. Sane quēadmodū ipē apud matheū in euāgelio di cit. Data eſt mihi oīs poteſtas in celo et in ter ra qđ ē regē eē ⁊ ſapiēs erit ait ſapiēcia. ſ. cre ata que hominis eſt et increata que dei eſt ⁊ q̄ eſt ante ſecula et faciet iudiciū diſcrecōnis ſcilicet et diſcuſſionis nunc diſcrecionis dum elegit ex mortalibus quos vult et alios ſuo

arbitrio dimittit. ⁊ in fine ſeculi diſcuſſiõis q̄n
reddet vnicuiq; ſm̄ opa ſua. In dieb; illis ſal
uabit iuda id eſt. Quicūq; crediderit ⁊ bapti
zati fuerint ſalui erūt. et hītabit iſrl̄ ꝯfidēter
in ſtatu eccīe triūphantis. ⁊ hoc eſt nomē qđ
vocabūt eum deus iuſtus. ut ſcias ꝙ xp̄us ex
ſemine dauid natus eſt. nō ſolū homo ſ; etiā
deus eſt. nec alteri ꝙ̄ xp̄o hec verba cōuenire
pn̄t. Accedat ⁊ alius ꝓpheta baruth nomine
Quid ille ait. Hic eſt inquit deus nr̄ et excita
bit alius aduerſus eum. hic adinuenit omnē
viā diſciplīne. ⁊ tradidit illā Jacob puero ſuo
⁊ iſrl̄ dilecto ſuo. poſt hec in terris viſus eſt. ⁊
cū hoibus ꝯuerſatus eſt. docēt hec oia incarna
cōnem verbi ⁊ hoiem factū. dei filiū manifeſtāt

Nunc de morte audi. ⁊ eos cōtempnito qui
xp̄m volūt eſſe trāſlatum ⁊ nondū mortuū. Sz
incredibili dementia citra diē ſupremū iudicij
cū oibus angelis interficiendū putant. O ne
fandam audaciā. ⁊ ſtulticiā alijs inauditā. di
mittūm⁹ angelos quoꝝ ſubſtātia incorporea ē
⁊ immoꝛ̄lis. Xp̄m interfectū negāt. et aiūt in
terficiendū. ac dauid ex pſona xp̄i. que non
rapui tūc inquit exſoluebā. quia nō peccauit
et penas dedit. ⁊ ꝑ alieno delicto mortē ſubijt
Quod maifeſtius Iſaias oñdit dicens. Vere
languores nr̄os ipē tulit. et dolores nr̄os ipſe

portauit. Ipẽ vulneratus eſt ꝓpter iniq̃tates
nr̃as. attritus eſt ꝓpter ſcelera nr̃a. diſciplina
pacis nr̃e ſup eum. Et liuore eius ſanati ſumꝰ
omẽs eni nos q̃ſi oues errauimꝰ ⁊ vnuſquiſq;
in via ſua declinauit. ⁊ deus poſuit ſup eum ini
quitatẽ. id eſt penã pro iniq̃tatib; expiandis
oim nr̃m. ⁊ ſubdit. oblatus eſt. qꝛ ipſe voluit.
⁊ nõ apuit os ſuũ. ⁊ paulo poſt. tradidit ĩ mor
tem aiam ſuã ⁊ cũ ſceleratis deputatus eſt ipẽ
multoꝝ pccã tulit ⁊ ꝑ trãſgreſſionib; rogauit
Si vidiſſet ꝓpheta paſſionẽ xpi vix potuiſſ; ap-
cius loqui. Nec Jeremias tacuit tormẽta dñi.
qui eũ in ligno crucis. ita loquentẽ inducit O
vos omẽs q̃ trãſitis ꝑ viam attendite ⁊ videte
ſi eſt dolor ſicut dolor meꝰ. Et ipẽ ſaluator de ſe
ait. Ecce aſcendimꝰ iheroſolimã. et filius hoĩs
tradet ꝑncipib; ſacerdotũ ⁊ ſcribis ⁊ ↄdemna
bũt eum morte. ⁊ tradẽt eum gentib; ad illudẽ
dũ ⁊ flagellandũ ⁊ crucifigendũ. ⁊ tercia die
reſurget. Et iteꝝ alibi. Sicut moiſes exaltauit
ſerpentem in deſerto ita exaltari oportet filiũ
hominis. vt omnis qui credit in eum nõ pere
at. ſed habeat vitam eternam. Et ne de morte
dubites. Scribit euangeliſta cum accepiſſet
Jheſus acetum dixit Conſũmatum eſt. et in
clinato capitte emiſit ſpiritũ. Prophete xpm
moriturũ et a mortuis ſurrecturũ predixerunt

euãgeliſte et obijſſe in cruce ⁊ ſepultum reſur
rexiſſe tercia die affirmãt· certa res eſt · nihil
ambiguitatis habꝫ veritati oĩa conſonãt· re
ſurrexit dñs. Aſcendit ad celũ ⁊ venturus eſt
iterum· ⁊ faciat iudiciũ in fine ſeculi. Tua lex
hec non recipit· qꝛ non ſapit de xp̄o · q̄ ſapere
oportꝫ Cui⁹ alterꝝ aduentũ non ſolũ euãgeliũ
ſꝫ antiqui etiã vates oñdant· ſicut Paulo añ
de Jeremia diximꝰ· cõteſtis eius eſt daniel di
cens. Ecce in nubibꝫ celi q̄ſi fili⁹ hoĩs veniebat
et vſqꝫ ad antiquũ dierũ puenit et ſequitur·
et dedit ei ptãtem ⁊ honorẽ ⁊ regnũ ⁊ omnes
populi tribus et lingue ſeruient ei. Quibꝫ ver
bis viri doctores iudiciũ xp̄i facile inueniũt in
fine mũdi· et ip̄e xp̄us de ſeip̄o loquitur. Dico
vobis qꝫ vos qui ſecuti eſtis me in regñacõne
cũ ſederit filius hoĩs in ſede maieſtatis ſue· ſede
bitis et vos iudicãtes duodecim tribꝫ iſrl̄. Et i
actibꝫ Aplo̅rum legimꝰ· conſtitutũ eſſe xp̄m a
deo p̄re· viuorũ ⁊ mortuoꝝ iudicẽ. Hec nos de
deo ſentimus· hec et firmiter credimꝰ· hec ſalu
brit̄ predicamꝰ· eternã vitã ꝓmittẽtes oĩbus
qui xp̄o credũt· et in trinitatis noĩe baptizati·
opa faciunt euãgelio digna. Queris q̄ ſit iſta
vita et̄na. Quid agat illic homo· q̄ voluptate
letet̄. Et quã beatitudinẽ aſſequat̄. Rñdemus
cum Euãgelio Johãnis. Hec eſt vita eterna

vt ꝯgnoſcant te verū deū ⁊ quē miſiſti Jheſum
xp̄m. ſūma ibi felicitas erit. vidē deū in ſua na
tura. ⁊ eius ꝑfrui bonitate gaudiū nr̄e mentis
erit hac ſaciabimur hac implebimur hinc ſū
ma felicitas eīt habere deo ⁊ deū ꝯgnoſcere vi
dem⁹ enī nūc ꝑ ſpeculū vt ait aplūs tunc facie
ad faciē ⁊ in iubilo teſte Job. In facie dn̄i vide
bim⁹ lumē et ſaciabimur cū apparuerit gloria
eius et erim⁹ ſibi ſimiles ſicut ait Johēs. Nec
ocul⁹ vidit. Inquit yſaias nec auris audiuit
nec in cor hoīs aſcendit que ꝓmiſit domi⁹ dili
gentibꝫ ſe. Et aplūs nō eſſe ꝯdignas paſſioēs
hui⁹ ſeculi dicit ad futurā gloriam q̄ reuelabi
tur in nobꝭ. Tua lex in alia vita flumina lactis
⁊ mellis ⁊ vini ꝓmittit ⁊ cibaīa delicata ⁊ vxo
res multas et cōcubinas et virginū coitus et
angelorum in turpibꝫ obſequiis miniſteria et
q̄cquid caro deposcit. bouis hec ꝑadiſus ⁊ aſini
pocius q̄ꝫ hoīs eſt. Nam quis mortal' eſt hoīs
habens faciem q̄ ꝑ omnē vitam ſuam corpori
ſeruiat quis nō aliqn̄ in mentis ſeceſſum abit
quis non paſcit intellectū aliquādo et a ſenſi
bus recedit ſpeculando. An non eſt honoris et
glorie voluptas. multo iocūdior et diuturnior
q̄ꝫ veneris. an non dulcior eſt bene acte vite
laus. q̄ꝫ cibus ipſe vel potus. Bibit ſapiēs. at
qꝫ edit vt viuat. tua lex ideo vitam appetendā

hoī exiſtimat ut edat ⁊ bibat· ſic in hoc ſeculo
carneus fuit legifer tuus· ita ⁊ in futuro carni
ſtudendū putauit· neq; curauit ſaciaē mentē
cui omē ſtudiū fuit implere ventrē· atq; in ea
re ſūmū bonū eſſe putauit· qđ neq; gentiles
phi preť paucos admiſiſſent int̃ quos ſūma
fuit de ſupmo bono diſſentio· Alij in doloris p̃
uacōne felicitatē poſuerunt vt didomꝰ· Alij in
honeſtate voluptati ɔiūcta ut Calipho ⁊ ſino
machus· Alij in ſcīa vt erilus· Alij in ſola vir
tute atq; honeſtate vt zenō ⁊ Stoyci· Alij ī bōis
aī ⁊ corpis ⁊ fortune vt Ariſt· ⁊ pipatetici· So
li arriſtippus ⁊ Epicurus et eoꝝ ſcola ſūmū bo
nū in voluptate locauerūt· atq; hijs· tua lex
ɔformis eſt qui fex oīm phoꝝ ⁊ fetidū cenum
fuē· Nec tamē illi in eo errore fuert̃ vt hāc feli
citatē in altero ſeculo expectarūt· quib; future
vite ſpes nulla fuit mortalē aīam exiſtimātib;
Noſtri phi ſūmū bonū nec in terra nec ī ſenſu
ſed in celo ⁊ in deo querendū cenſent· et eo ſa
ciandā mentem exiſtimāt· Et natura inſtituit
nos vt celū aſpiciētes eo votis oībus aſpireꝰ
ſicut eſt illud poeticū· Os hoīm ſublime dedit
celūq; vidē iuſſit· ⁊ erectos ad ſidera tollē vul
tus· Quis neſcit finē hijs p̄ſtare que ſunt ad
finē omīa hec corporea oblectamenta eo repta
ſūt ut ſpes hoīs ɔſeruari ⁊ in ſuū finem qui eſt

deus per hec adduci poſſet. Quis aut ederet aut biberet aut pro creandis liberis operam daret. niſi eſſet in hijs aliqua delectacō. at hec non eſt finis hominis. qui ad deum factus eſt et niſi ad deum veniat nunq̄ quieſcit. nec per carnales delectacōnes ad deum ipm peruenitur ſed quanto hijs magis immerſus eſt homo. tanto eſt ab ipō deo remotior. qui aliquādo eo beatior exiſtit. quanto angelice diuineqȝ natu re magis. ac magis adheret. nec curat carna lia deſideria. qui bonis fruūtur ſpiritualibȝ. ſicut ignis et aqua ſimul eſſe non poſſunt ſic deli cie ſpiritales carnalibus non coherēt trahūt ille ad ſe humanā naturam et totam in ſe ra piunt nec ſentire ſinunt que caro appetit. Gu ſtato ſpiritu decipit omis caro vt inquit vn⁹ ex noſtris. Tua lex in paradiſo voluptates admittit quas nec Solon nec litingus permi ſit in terra. Quot feditates de cibo et potu et alijs voluptatibȝ oriuntur. quas in paradiſo nephas fuerit nomiāre. aut enim gingneren tur ſine fine hoīes. et implerent omia. nunq̄ morituri aut fruſtra eēt permixtio maris et fe mine ſine fructu. que etiā in hoc mundo dam natur. Dicis quid ergo feminis op⁹ eſt. ſi non eſt coitus. Dicim⁹ et nos. quid opus ē coitu ſi nō ē gn̄acio. ꝓpter voluptatē dices at hec feda

voluptas est ꝛ indigna·que padisũ nõ ingre
ditur·Nam quõ illic pmissa erit hec turpitudo
que hic tanꝙ obscena ꝓhibet·et tantũ ꝓpter
sobolẽ aut euitandi maioris mali cã pmittitur
ypocrates diuine vir scientie venereũ coitum
partẽ esse qũdaʒ morbi teterrimi existimabat
quẽ nr̃i comicialẽ dixerũt·Quis igit͛ habens
aliq̃d humani pudoris·ac vt verbis cuiusdã
gentilis vtamur·voluptatibʒ istis duabʒ coeũ
di atqʒ ɔmedendi·que hoĩ cum sue atqʒ asino·
ɔmunes sũt gratulet͛·Non sũt hec que pia mẽs
in celo requirat·Dicis iterũ·non erit plena fe
licitas in padiso si aliqd͛ defuerit oblectamẽti
genus·ergo·vt existimas cũ varijs rebʒ oble
ctent͛ hoies·saltacõne·venacõne·piscacõe·lu
do·lucro·cãtu·cibo·potu·venere·ꝛ alijs ꝙ plu
ribʒ·eadẽ oĩa in padiso tuo requires·ꝛ cum
virgilio dices·Que grã curriũ·armorũqʒ fuit
viuisqʒ cura·nitẽtes·pascẽ equos·eadẽ sequũ
tur tellure repostos·Vana hec phia est·quã
nulla vnꝙ ciuitas vñ instituta recepit·Nos ut
diximꝰ mentis gaudia ꝛ spũales delicias que
rimꝰ·Btitudo nr̃a ꝙ expectamꝰ in altera vita·
est ipa dei visio·q̃ nihil optabiliꝰ inueniri põt
Videbit eĩ btũs animꝰ ꝛ que sũt in celo ꝛ que
sub celo·quid erit ꝙ eius aspectum fugiat quĩ
videbit videntẽ oĩa·q̃ nunc videtur obscura

de deo· de trinitate· de incarnacōne verbi· de ꝓ
ceſſione ſcī ſpūs· de ſacramētis eccie· de ceteris
archanis· tūc apta erūt· ⁊ manifeſta· nullū de
erit oblectamentū· nihil requiret vltra plenꝰ
aīmꝰ· nam q̄d pleno opus eſt· nihil illi deeſt
q̄ nihil cupit· deſideria nrā implebit optimus
ac maximꝰ deus· ī quo oīa bona inſūt· nec vllū
cupiditatibꝫ nr̄is relinquet locū· erit deus oīa
in oībus qui ſine fine videbit̄ ſine fine amabit̄
ſine defatigacōne laudabitur· que lingua dicē
vl̄ q̄s intellectus cape ſufficit illius ſupne ciui
tatis q̄nta ſint gaudia· āgeloꝝ choris intereſſe
cū btīſſimis ſpiritibꝫ glorie cōditoris aſſiſtere
pn̄tem dei vultū cernē· Incircūſcriptū lumen
vidē· nullo mortis metu affici· incorrupcōnis
perpetue munē letari· Neqꝫ illic btītudo huāni
corporis in epulis erit· aut in vino aut in coitu
Ex redūdantia btītudinis aīe glorificabitur cor
pus ipm· ⁊ ſimilitudinē eiꝰ induet· Fulgebit
tanq̄ ſol in ꝯſpcū dei tenuitati eiꝰ nulla reſiſtꝫ
mateia· leuitas ⁊ agilitas īfinita ſpacia· in ictu
oculi pmeabit· nl̄ eit q̊ āpliꝰ ledi poſſꝫ· Inuiola
bile eit ⁊ ipaſſibile· more aīe· Et ita totus hō ex
ultabit ⁊ dicꝫ cū ꝓpha Cor meū ⁊ caro mea ex
ultauert̄ in deū viuū· nec fruſtra erit dr̄ña ſe
xuum· aut artus reliqui ſupfluent· reſurgent
viri et femine integris menbris· ⁊ non ſolum

in ſpecie ſꝫ in ip̄o individuo hūane nature per
fectio reintegrabit· nec tñ aīales opacões
aderunt· nec ɔmixtio maris et feīe· q̄ ceſſabit
cā ꝓpter quā fuerat introducta· Erit enī ɔple
ta multitudo hominū a deo prefinita· nec vllus
erit carnalis appetitus· nec pulſabit tēptacio
inimici· nō patebit inſidie locus cū ꝓuentū fu
erit ad triūphū· Pax ibi fueit incōcuſſa· ꝛ qui
es ꝛ ſūma cōcordia vigebit· Vides int̄ tuam ꝛ
nrām btītudinē quātū int̄ eſt· nrā felicitas no
biliori hoīs parti id eſt aīe rñdet· tua viliori id
eſt corpori noſtra mentalis eſt· tua carnalis
nrā fulgens ꝛ nitida· tua obſcura ꝛ fetida· nrā
cū angelis ip̄o deo cōis eſt· tua cū ſuib⁹ ꝛ alijs
pecoribꝫ· nrām docti oēs laudāt· tuā vituperāt
nrā celo digna eſt· tua etiā in terra rep̄hendit
Sꝫ dices in ſacris etiā cōdicibꝫ ɔmunia repiri
que futura videtur in celeſti ihr̄lm· potu· cibo
qꝫ plena· Inquīt enī yſaias· Faciet dñs exer
citū oībus populis in monte hoc ɔuiuiū pin
guiū· Et ī ſapīa legim⁹· Miſcuit vinū ꝛ poſuit
menſā· Et iterū· Venite ꝛ ɔmedite panē meū
ꝛ bibite vinū qd̄ miſcui vobis· Et in Eccīaſtico
Cibauīt illū deus pane vite ꝛ intellectus ꝛ aq̄
ſapiencie potauīt illū· Et dñs apud lucā· Ego
inquit diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi pr̄
meus· vt edatis ꝛ bibatis ſup menſā meam in

regno meo. Omīa hec ⁊ hȷ̄s ſimilia ſpūalem
hn̄t intelligentiā. quia de menſa ipa ſapientie
nō corpalis vl' cibus vl' potus aſſumit' ſ; men
talis. q̄ ſuauiſſimus eſt ac mūdiſſimus. et hic
eſt quē nos expectam⁹ in futuro ſeculo. Tāto
eſt igit' nrā dignior q̄ tua felicitas. qn̄to nobi
lior ⁊ diuine btītudini ꝓpinquior. Sz attingam⁹
nōnullas alias tue legis ieptias que tū ſacris
lr̄is aduerſant'. tum philoſophicas rōnes ex
cludūt. Dicit legifer tuus q̄ tetigit eū deus ma
nu ſua inter humeros ⁊ vſq; ad medullā dorſi
eius penetrauit frigus. q̄ p inde eſt ac ſi corpo
reū eſſe deū affirmet. qr tactus nō eſt niſi per
corpus. Nos incorpeū dicim⁹ deū. Ait ei yſai
as ex ore dei. Celū ⁊ terrā ego impleto. qd nō
poſſet fieri ſi corpeus eſſet. ⁊ ꝓpterea dicit in
pſalmis dauid ſpūs dn̄i repleuit orbē terrarū
Spiritus inquit dn̄i non corpus dn̄i. ⁊ Johes
in euangelio Spiritus eſt deus. Philoſophi
deum purum actum dicunt eſſe. principiū om
nium rerum. nature oīno ſimplicis et eterne
q̄ ſi corporeus eſſet. eſſet ꝯpoſitus ex elimētis
aut alia materia. Et poſterior ſuis partibus
neq; ſimplex. neq; purus. neq; origo rerum
Et creaturas haberet ſeipſo excellentiores an
gelos ſcilicet. Nobiliora ſunt enim ſpiritualia
quam corporea. quod eſt opinari abſurdum

ne dicamꝰ aſſerē. Nec ſimꝉ ſtare pōt. vt cauſa
cauſarū ſit deus ſicut pħi volūt ⁊ recte volunt
⁊ cōpoſitus inueniat̄. eſſet enī ab alio ꝯpoſitꝰ
Et illū nos pocius dicēmus deū qui ꝯpoſuiſſet
nō eſt igit̄ corporeus deus qꝛ cōpoſitus nō eſt
Nec mouemur. qꝛ in ſacris lr̄is. ⁊ caput ⁊ ma
nus. ⁊ pedes. ⁊ oculi. ⁊ digiti ⁊ cor. ⁊ vterus et
hmōi attribuātur deo. Vtitur enim ſpūs ſcūs
qui loquitur in ſcripturis vocabulis que ſunt
in vſu per ſimilitudinē quendā. ſicut dicit Eze
chiel ex pſona dei. Ego viſionem multiplicaui
eis ⁊ in manibꝫ ꝓphetarū aſſimulatus ſum eis
Eſt enī naturale hoī per ſenſibilia ad intelligi
bilia puenire. Et oīs nr̄a ꝯgnicio a ſenſu capit
exordiū. Atqꝫ idcirco ſpūalia nobis in ſacris
codicibꝫ ſub methaphora corpaliū exhibent̄
qđqꝫ ita fit ut etiā rudes aliqͥd capiāt qui alio
quin eēnt dīne ſapientie minus ydonei audi
tores. Dixit p̄terea tuus mahumetes oīm
pccōrum cām eſſe deū. Et exclamās. hijs verb̄
vtitur. O deus quibꝫ vis bonā. quibꝫ vis malā
viā prebes. Nos mōrle pccm̄ auerſionē qūdā
eſſe dicimꝰ ab vltimo fine. nec poſſibile cenſe
mus deū qui vltimꝰ finis eſt voluntatē cupiā
a ſe auertē. eſſet enī ſibiip̄i cōtrius. et ſi deus
oīa diligit. quecūqꝫ fecit ut eſt illud ſapiētie
Diligis oīa que ſūt. ⁊ nihil odiſti eorū q̄ feciſti

q̄uo cōſentaneū eſt· vt pcc̄i cauſa ſit ip̄e deus
Cui dixit in pſalmis dauid . Odiſti omēs qui
opantur iniquitatē . Et in eccl̄iaſtico legimus
omne detrementum erroris odit deus · cōtrria
ſunt amor ⁊ odiū . Audi vlterius intollerabilē
tue legis errorē . Si nobis inq̄t aduerſa incum
bunt· incubuerunt ⁊ ceteris . Sunt ei iſti dies
caſus atq; fortune · negat diuinā ꝓuidentiam
curare mortalia . Nos de diuina ſapīa dicimus
ꝙ attingit a fine vſq; ad finē fortit̄ ⁊ diſponit
omnia ſuauiter nec ſumme dei bonitas cōuenit
ea negligē que curauit ꝓpter qd̄ inquit apud
matheum dn̄s · omnes capilli capitis veſtri
numerati ſunt . Addit mahumetes angelos
creatos ex flām̄a ignis ⁊ peccare · et mortuos
eſſe . Nos cum ꝓpheta dicim⁹ ꝙ deus fecit an
gelos ſuos ſpūs · ⁊ creauit eos ex nl̄o · ⁊ ph̄os
nobiſcū ſencientes hēmus · qui omēs angelos
quos vocāt intelligētias incorpeos eē dixerūt
nec pcc̄m in angelis repiri poſſe cenſem⁹ . Qui
deū in eēntia · videtem oīa vidēt ⁊ oīa intelligūt
ad ſuā pfectionē necc̄aria · nec eſt in eis ignorā
tia · peccati mater . Nec ſubiectam corrupcioni
naturam angelicā arbitramur · in qua nō eſt
materia que ſepari poſſit a forma · ſed ipa for
ma per ſe ſubſiſtit incorruptibilis et immorta
lis origenis preclari ⁊ excellentis ingenij viri

ſicut multa extãt p̃ clariſſima opa·ita ⁊ nõnul
li errores ꝑuerſiſſimi repiũtur · int̃ quos vnꝰ
ille eſt·qui demoẽs p dei miſericordiã liberãdos
eẽ·aliqñ a penis aſſerit·hũc ſecutus eſt mahu
metes qui ſaluãdos p alcoranũ malos ãgelos
affirmat nos cũ yſaia de oibꝫ damnatis ſiue
hoibus ſiue angelis vnã ſentenciã habemꝰ ꝙ
vermis eoꝝ non moriet̃·⁊ ignis eoꝝ nõ extin
guetur.Et ſaluator in euãgelio dampnatis in
vltimo iudicio ignẽ eternũ repromittit diabo
lo ⁊ angelis eius ꝑparatũ.Quid ꝙ tuꝰ legifer
aiam humanã portionẽ aſſerit aie dei.Sic non
nulli phi palã tradiderũt ⁊ manichei ſecuti ſũt
Nos humanã aiaꝫ ad ymaginẽ ⁊ ſimilitudieꝫ
dei factã dicimꝰ·ſicut ſcriptũ eſt in geneſi.Fa
ciamꝰ hoiem ad ymaginẽ ⁊ ſimilitudieꝫ nrãm
ꝙ de aia dictũ eſt nõ de corpe·ꝙ ſi aia hois por
cio eẽt dei·eẽt vtiqꝫ deus·nec eẽt homo nõ deꝰ
qđ dicẽ ſtultiſſimũ eſt Cũ manifeſtũ ſit labi
hois aiam a bonitate in maliciã.A veritate in
errorẽ·a gaudio in triſticiã·a ſpe·in deſpacõeꝫ
ꝙ eſt a dei ſubſtãtia penitus alienũ.Nec illud
verũ eſt ꝙ in vrã lege tradit̃·aias hoim ex ma
teria ꝓductas eẽ omẽs.Aſſerunt eni phi ab
extrĩſeco eẽ hoi intellectũ.Sꝫ ꝙ in nato·ſit ſpi
ritus vite iuſſu dei.Et theologi rõnales aias
omẽs ex nihilo creatas dicũt·⁊ Adã cũ factã

vidiſſet feminā·hoc os inquit de oſſib; meis ⁊
caro de carne mea·nō dixit aīa de aīa. Et ꝓpha
in pſalmis canit. Qui finxit ſingillatī corda eo
rū. Ponit enī cor pro aīa q̄ ſedes eius ī eo eſt
Et de9 ſibi aīaꝝ productionē reſeruauit ꝓpter
eaꝝ dignitatē quā p yſaiā ait Omēȝ flatū ego
feci·q̄ intelligit de flatu ſpūali·qui eſt rōnal
aīa. Preterim9 q̄ celū ex fumo fcm̄ dicitis·qđ
ſi verū eſſet corrupcōni ſubiacēt. Preterimus
q̄ ſolē ⁊ lunā equales ab initio virtutis et lu
minis tu9 ꝓpheta teſtat. Nos dicim9 celum ex
nihilo creatū·⁊ duo luīaria mag̃ feciſſe deū ab
initio·luminaē maius vt p̄eſſet dici·et luīare
min9 ut preeſſet nocti. Ad illud tāſſimus qđ
in vrā lege dulciſſimū ⁊ ſaluberrimū eē puta
tis. Vxores multas ducē·q̄ ſi deo placuiſſ; cre
ato hoi ab initio nō vnā tantū ſociā prebuiſſ;
ſ; plurimas·nec dixit deus relinquet hō prēm
⁊ mrēm·⁊ adhēbit vxorib; ſuis·ſ; vxori ſue di
xit. Nec amicicia int viru ⁊ vxorem vera eē pōt
vbi nō eſt eq̄litas Cū vir plurib; miſceat mu
lier vero vni tm̄ adhēat·cui9 ē in alias plues
diſtract9 amor. Nec ꝓptea nuērus hoim auge
tur q̄ plues·vni·nubeāt feie·nā totidē viri p̄
nati ꝯiugio ſine prole decedūt. Et p̄ſertim cum
mulieres nuēro pauciores exiſtāt. Imq̄ inſup
res vidr ⁊ natuāli adūſa libtati vni9 vrb ciuiū

alios multiplici m̄rimonio vti. Alios in ſolitu
dine degē. Nec ꝓpterea laudanda cōſuetudo
ꝙ in veteri lege pleroſqꝫ ſctōs viros pluribus
vxoribꝫ fuiſſe coniūctos legim⁹. ꝗ nō id ex lege
aut ex voluptate fecerūt ſ꞉ diuina quadā diſpen
ſacōne. Et ad ſobolē ꝓcreandā que creſceret i
cultu dei. Tacem⁹ de diuortio quod pmittitur
apud vos cōtra legē euangelicā. ⁊ de adulterio
⁊ fornicacōe. ⁊ alijs ſceleribꝫ. que licꝫ antiqua
lex deteſtat. ⁊ noua prorſus abhominet᷑ apud
vos tñ conceſſa videtur. Non eſt ꝙ oīa tue legis
errata pcurramus. qm̄ neqꝫ nobis ſcribendi
neqꝫ tibi legēdi ſatis eſt ocij. Et tuipē pro tuo
ingenio multa intelligis adeo ſtulta eē. vt nul
la poſſent rōne defendi. Tota de deo queſtio ē
hic oīa referūtur. totū in hoc conſiſtit vt xp̄m
Jheſū deū eſſe credam⁹. quo conceſſo necē eſt ei⁹
legi obedire ⁊ eius verbis credē qui verax eſt.
⁊ mentiri non pōt. Jn eius lege trinitatē. de q̄
ſup̄dixim⁹ in vnitate diuinitatis compim⁹. Et i
carnacōnem verbi. ⁊ pceſſionē ſpūs ſcī. Et re
liqua oīa q̄ retulim⁹. vſqꝫ ad extremū iudiciū
ꝙ aūt xp̄us deus ſit iā ſup̄ oſtenſum eſt ex veteri
lege atqꝫ ꝓphetis. Licꝫ etiā ex tua lege mōſtra
re. que ꝓphetā ⁊ ſcm̄ virū fuiſſe xp̄m aſſerit. Si
ꝓpheta ⁊ ſanctus ergo verax. ſi verax et deus
Nam deū ſe ipē teſtatus eſt. dicēs. Ego ⁊ pater

vnū ſum⁹ ⁊ quī videt me videt ⁊ prēꝫ. Et ſi cre
ditis i deū ⁊ in me credite. Et alia multa hmōi
ꝑ que diuītas xp̄i colligit᷑. et equa cum p̄re ⁊
ſp̄ū ſcō maieſtas. bn̄ eſt igit᷑ ut legē nr̄am am
plectaris q̄ verax eſt ⁊ ſalutaris a deo data. et
tuā relinq̄s. in qua nō veritas neqꝫ ſalus. hō
illā tulit peccatis ⁊ ignorātia plen⁹. Intellexiſti
qn̄ta adducim⁹ ex veteri lege teſtimonia qui
bus de⁹ oſ̄ditur. ⁊ hō xp̄us Jhus. ⁊ pro nr̄ā
ſalute ſupplicio crucis affect⁹. Audiuiſti ſacro
ſcī euāgelij atteſtacōnes ⁊ ipi xp̄i voces q̄ tua
lex ſcīn habꝫ. Quid igit᷑ obſtat baptiſmo. q̄s
ꝓhibet aquā. quid moraris ingredere. Jā tan
dem ſalutis iter cū p̄cellētibꝫ viris et magnis
impatoribꝫ ad eternā ſalutē ſub xp̄o ꝑueniēs
diximꝰ de cōſtātino ſeniore et philippo quī rē
publicā tenētes in xp̄m credē. Poſt cōſtantī
nū. creati ceſares idē iter ſecuti ſūt. et in fide
nrā dormierūt. excepto Juliano apoſtata quī
ex monacho Ceſar factus trāſiuit ad ydola. q̄
vitā laxiorē ꝓmittebant. Sed ille in bello par
thico penas dedit. Et ſagitta confoſſus in in
certum miſſa. coactus eſt cadens dicē. Viciſti
galilee. Sic enī per cōtumeliam vocabat xp̄m
Fuerunt ⁊ aliquī ſciſmatici ⁊ heretici qui et ſi
xp̄iano nomine. non tamē recta inceſſerunt
via. Impatores xp̄iani nullo errore polluti

Inuēti ſūt Iouinianus Gracianus Iuſtinia
nus valentinian⁹ Iuſtinus· duo theodoſij Ar
chadius Honorius karolus magn⁹ Ludouic⁹
ꝛ plurēs franci ꝛ theutonici· tres ottones· hen
rici aliquot· Et nō pauci ſub alijs noīb⁊· Pre
terimus alios reges fama claros· q̄ vel in gal
lia vł in hyſpania vł in anglia vł in alijs pro
uincijs· xp̄ianis ſacris iniciati fuer̄t· ꝛ in dn̄o
mortui ad vitā creduntur migraſſe beatā cum
hijs nō eſt cur te pudeat xp̄i iugū ſubire· ꝛ ſb̄
eo regnare· ꝑ quē reges regnāt· ꝛ legū ꝯdito
res iuſta decernūt· Multos inuenies reges qui
te colentē xp̄m honorabūt· et ſi enī aliqn̄ horre
bant reges xp̄i nomē· ꝛ ꝓpter ydola xp̄ianos
ꝑſequebātur· Poſtea tn̄ ꝓpter xp̄m ydola dele
uerūt· Honeſta hec ſocietas eſt· cū qua te vo
camus in viā veritatis ꝛ pacis· Illa nihil dig
tatis h⁊ cum q̄ te tua lex in deuia rapit· Nam p̄
ter othomanoꝝ familiā de qua natus es· ꝛ illu
ſtres progenitores tuos· quis eſt qui magno
ope laudari inť ſarracenos queat Celebrat̄
Saladinus quidā· et aliq̄ pauci nomē habent
q̄ res memoria dignas geſſere· at xp̄ianorum
excellentiſſima noīa omēs hiſtorias impleue
rūt· Noti ſūt in ſiria· et in Egipto ꝛ in aſia Got
fridus Balduinus Bohamūdus Tancredus
Conradus Philippus ꝛ alij admodū multi· q̄

ab extremis galliarũ et germanie finib; cũ in
gentib; copiis Jeroſolimã pecie. Jterq; ſibi p
medios hoſtes ferro paue. Vos tibi comites
dam⁹. cũ hiis te xp̃o iũge cupi⁹. Honeſtiores
hii ſocii ſũt q̃ egipcii effeiati. ꝗ ibelles arabes
tua origo ſic accepi⁹ Scitica ẽ int̃ ſcithas mul
tos fuiſſe viros in armis claris meõrie tradit̃
q̃ vectigalẽ aſiã pluib; ſecul' tenuert̃. Et egipci
os vltra paludes eiecert̃. Non ſũt ꝯpandi ꝗ egi
pcii ꝗ arabes Scitico gñi. nõ eſt forti. ⁊ gnano
equa ſocietas. Mirand eſt tantũ potuiſſe ſuis
faſtinacõib; arabes. ut audaces ⁊ p̃ſtãtes ſci
thas ĩ ſuã ſocietatẽ adduxerũt. Quid dici⁹ ſo
cietate. nõ eſt hec ſocietas. ſeruitus ẽ qñ eoꝝ
legi ſubiectus es. q̃ vtinã lex eẽt ⁊ nõ decepcio
ac p̃ſtigiũ Cõformior tibi cũ xp̃ianis ſocietas
erit. Fortib; viris facile amicãtur fortes. virt⁹
virtuti placet. pulchra ⁊ ſtabilia ſũt int̃ equa
les ꝯſorcia. ſi eadẽ religio eſt idemq; cultus dei
Age igĩ accipe xp̃ianos ſocios accipe fidẽ ⁊ ba-
tiſmũ. qui te hic faciet in t̃ris magnũ quoad-
uixeris ⁊ poſt obitũ in celo beatũ redd;. Audi
ſti ꝓmiſſa euãgelica ⁊ quõ cũcta q̃ dixi⁹ veteis
legis auctoritate ꝓbant̃. S; times ne te decipi
am⁹. recordaris tue legis latoris qui aſſerit le
gẽ ⁊ ꝓphas a iudeis euãgeliũ a xp̃iaĩs eẽ corru
ptũ. tmq; de veitate vl' noui teſtamẽti l' veteis

remanſiſſe· q̄ntum alcorano ɔtinetur. Explora
tū id forſitan arbitraris ⁊ verū eſſe· atq; idcir
co teſtimonijs n̄ris nō adhibes fidē nec bapti
zari audes· aut in xp̄m credē. Vtinā tam bon⁹
fuiſſet tuus legifer q̄ꝫ callidus· tā verax q̄ꝫ ver
ſutus · tā iuſtus q̄ꝫ iniqu⁹· tota eſt artificioſa
⁊ fraudulēta lex eius. Nam q̄ diuinū ſibi abeē
auxiliū non ignorabat · ad humanas cōfugit
aſtucias. Cupiebat legē edē· que ſibi nomen
daret. Famāq; etiā p̄ flagicia exoptabat· vt
neroſtratus ille qui diane Ephesie templū in
cēdit. Et aīaduertēs antiq̄ꝫ ⁊ nouā legē q̄ꝫuis
honeſta eſſet· durā tū vulgo videri· ⁊ ſeruatu
difficilē fieri poſſe· exiſtimauit ut innuērabiles
populi in ſuas tradicōnes ɔcederēt. Nā gētiles
q̄ꝫuis laxiori lege tenēntur q̄ꝫ xp̄iani· ɔtinentiā
tamē ⁊ modeſtiā ⁊ frugalitatē ɔmendabant.
Et ph̄is auſcultabāt virtutis amatoribꝫ· neq;
ſinebāt ſuos ciues corrūpi vicijs aut volupta
te marceſſere. Creuit igit̄ ſecta Sarracenorum
licentia viciorꝫ· placuit vxores ducē quot ma
lēt· eaſdēq; dimittē· cū diſplicē cepiſſent· ha
bere ɔcubinas q̄ꝫplures ⁊ in omē libidinis ge
nus poſſe prouolui· Indulgē ventri cūcta que
vellet ⁊ ori· p̄ret vinū· vniuēſis immergi volu
ptatibꝫ. Et ſi eni aliqua ieiunia in lege tua pre
cipiūtur id etiā ad irritandā voluptatē factū

eſt. Nam ſarraceni dīē ieiunātes. nocte. ꝙ lō
ga eſt epulātur ⁊ bibūt. Nec aliā ob cauſam
vini vſus interdictus eſt n̄ quia nocet in ardē
ti terra. q̄lis eſt arabia ⁊ maior eſt in frigidis
voluptas poculis. Hoc vnū ergo mahumetis
inuentū fuit. vt legē ꝓpagaret ſuā. Ea p̄cipi
ens q̄ grata eēnt auditoribꝫ ⁊ maxime plebi
bus. q̄ iumētis ſimiles exiſtūt. Nec fefellit eū
opinio in hac parte. Placuit noua lex. Et bre
ui tp̄e ita coaluit. vt in multis populis. genti
bus ac linguis recipetur. cui fundamēta in vo
luptate iacta fuerūt. Verū ſicut agricola non
imprudēs. poſtꝙ vineā plantauit foſſam circū
ducit ⁊ ſepē. ne deſtruat̄ a feris. Ita ⁊ mahu
metes ſuā legē conſeruare ac munirē ſtatuit.
aīaduertit hō ſagax duobꝫ modis ſuū dogma
cōuelli poſſe atqꝫ ꝯfundi. auctoritate. ſ. ⁊ rōne
Atqꝫ aduerſus hec duo q̄ poterāt inueniri re
media non neglexit. Auctoritati appoſuit. ꝙ
paulo an̄ retulim⁹ antiq̄. ſ. ⁊ nouā legē dep̄ua
tā eſſe. nec quicꝙ̄ veri reſtare n̄ qđ alcoran⁹
hēret. rōni arma obiecit iubēs ne quiſpiā de
ſua lege diſputaret. neue rōnem q̄reret in eū
q̄ cōn̄ mitētur. ferro vindicandū eē. atqꝫ hmōi
vallo ſuam legē callidus veterator cōmuniuit
ſed non eſt hic adamantiu⁹ murus. neqꝫ fer
reus neqꝫ ex viuo lapide. Fragil' materia eſt

Creta ⁊ luto munita dom⁹. facile oppug̃bitur
neq; reſiſtet telis nr̄is. Facile ruūt edificia in
arena fundata. aggrediamur hec telis tue le
gis munimēta Corruptōnem in p̄mis ſacraꝝ
lrārum obicitis. hoc ei probandū fuerat q̄ fa
ctū aſſerit. nobis ſatis erat negare factū. Lib;
tecū aliter agē. ⁊ aptam tue legis latoris calū
pniā oſ̄dere. Lex iudaica q̄ꝫ moyſes ⁊ ꝓphete
tradiderūt anteq̄ꝫ mahumetes naſcēetur pluri
bus ſecul' ſcripta fuit. ⁊ multis in locis ꝓmul
gata. ⁊ in alienas trāſlata linguas. nec fuit vn⁹
interpres. ſ; plurimi. rogante ptolomeo phi
ladelpho ſeptuaginta p̄bri legē int̄pretati ſūt
⁊ ꝯſona dixerūt. Aquila etiā ⁊ theodoſion. Et
ſimacus ⁊ alij. vetus teſtamentū traduxerunt
Facta eſt antiq̄ lex ⁊ greca ⁊ latiā. multis eta
tibus. anteq̄ꝫ tua promulgaretē. Implete ſunt
oēs bibliotice moyſaica ⁊ alioꝝ ꝓphetaꝝ tra
dicōne Alexandrie Rome Athenis Carthagi
ne Siracuſis Toleti Lugduni. ⁊ in oib⁹ locis
q̄ inſignia eſſent. ſiue apud grecos ſiue apud
latinos vetus teſtamentā ex ebraica veritate
traductū ⁊ h̄ebatur et publice legebatē. Quis
ille iudeus tā potēs fuit. qui corrūpere legē vbi
q; gentiū potuit. Nondū natus erat xp̄s cum
ſeptuaginta interpretū edicio facta eſt. Quo
tempore nulla eāt cauſa corrūpende legis cum

nulla eēt cū xpianis nondū natis· de lege ↄtē
tio· nec ꝓpter alios oportebat legi aliq̄d detra
hē· q̄ legē nō accepant· nec ꝓpter ſe q̄ talē acce
pant ⁊ laudabāt. Si q̄ corruptio interueit· in
ea potuit interueniē· q̄ apud hebreos remāſit
nō ī ea q̄ inē latinos ⁊ grecos diuulgata ē. Et
p infinitas diffuſa ꝓuīcias· quāq̄ꝫ nec iudaica
corrupta ē· q̄ vſqꝫ in hāc diē cū greca ⁊ latina
tradicōe ↄcordat difficilis ac pene impoſſibilē
fuiſſꝫ corrupcō ī tot manibꝫ. Mahumete leue
fuit vnū codicē corrūpe· ⁊ illū tanq̄ꝫ verū hijs
tradē· q̄ ſibi ab initio crediderūt qꝛ ſi multi ſūt
hodie apud vos codices vni⁹ ↄtinētie· non tñ
idcirco veritas in eis ē· ab vno ei q̄ falſus erat
emanātes· oēs falſitatē ↄtinēt· qꝛ non defluūt
ex amaro fonte dulces riuuli. Querimus ex te
magne pñceps· ſi te iudice· duo rōnū codices
afferātur· quoꝝ alter ex altero tñſcriptus exi
ſtat· ⁊ in eo de quo eſt facta tñſcriptio ſempro
ni⁹ mille debē talēta ſcript⁹ ē· in exēplari duo
milia· cui poci⁹ fidē dab· aut nō exēplo magis
q̄ꝫ exēplato. Hebrei pntes antiq̄ legis exn̄t et
apud eos exempla legis habētur· apud alios
exēplaia. Rurſus ex te q̄rim⁹· q̄tuor inuenīūt
rōnū libri apud q̄tuor negociatores Seiū gaiū
titū ⁊ ſēpromū· in eo quē ſēproni⁹ ꝓducit Cre
ditor ipē lucij in centū talētis ſcript⁹ inuenit

in alijs debitor·cui credes·quid rn̄debis·an nō
tres libros vni p̄feres·certe nō dubitab̄ p̄ferre
ſi ita iudicas ſoluta queſtio eſt.Quatuor libri
vetus habēt teſtamentū·vnus eſt hebreorum
Alter gentiliū·⁊ terciꝰ xp̄ianorū·vltimꝰ ſarra
cenoꝝ qui a ceteris diſcrepat.Mendax ei eſt
nā reliqui cōformes inueniūtur.Nam et greci
q̄ gentiles erāt an̄ xp̄i aduentū·et latini ante
mahumetē vetus teſtamentū·non alio modo
habuerūt q̄ nos hodie hēmus·hoc fortaſſe in
ficiari poſſes q non repiūtur hodie gentiles q̄
bibliothecas hēant veteres.Sȝ interroga iude
os.Inuenies vera eē que dicimꝰ ⁊ adhuc ex
tat Joſephus hebreus·qui trāſlacōnem antiq̄
legis in manu ptolomei quē nominauimꝰ gē
tilꝭ hoīs atteſtat̄ factā.Ex q̄ poſtea traductōes
emanarūt·que vſq̄ȝ in hanc diē pſeuerant et
hebraice veritati concordāt.Stulta eſt igitur
mahumetis fictio·⁊ turpis inuencō·nec quic
q̄ habȝ veriſimile·nec tam cōfutacione q̄ irri
ſione dig̃ eſt·q dicimꝰ de veteri teſtamēto idē
licȝ de nouo intueri.Quod nec ab vno ſcriptū
eſt·nec in vna lingua · nec in vno loco·nec in
vno tp̄e·⁊ tamē vna ſentēcia eſt ⁊ vnica ꝯcor
dia·Qđ greci hn̄t·hoc latini·hoc ebrei·hoc ſiri
Armeni hoc omēs barbari xp̄m colētes·q̄uis
hētici aliq̄ ad tuendos errores ſuos corrūpere

nõnullos codices auſi fuerũt. Quid ages. q̃d
dices. cui fidẽ adhibebis. an ſoli ſarraceno.
an latino. an greco. an hebraico. Multo antiq̃
or ẽ xpiana lex q̃ ſarracenã. Audita ẽ in oi t̃ra
euãgelij tuba. ſic̃ ſcriptũ ẽ. Jn oẽz terrã exiuit
ſonꝰ eoꝝ ꝛ i fines orb̃ t̃re v̓ba eoꝝ. Vulgata
ẽ ꝛ recepta lex xpi ꝑ totũ rõnũ ipiũ ꝑ̃usq̃ tuꝰ
legifer ꝓdiẽt i lucẽ. Et id̓ euãgeliũ q̃ nũc hẽmꝰ
oẽs gẽtes ſuſcipe. Nec fuit maiorib; nr̃is ꝗ̃ fa
cultas corrũpẽdi rẽ adeo vulgatã. ꝗ̃ necitas. cũ
nõ eẽt mahumetes. cũ q̊ de fide ꝯtenderẽt Cor
rupcõ ei necẽaria fuit q̃ nouã legẽ edẽ voluit re
tei ꝛ noue cõtrariã. Nec dubiũ faciet iuſtꝰ iudex
q̃n xpiaõ maior fides adhibẽda ſit ꝉ xpi legi q̃
ſarracẽo. Ipẽ ei ꝯſeruator ẽ ſue legis et manz i
tradicõe prm̃. Sarracenꝰ ab ea receſſit ꝛ inuẽ
cões ſequit̃ nouas q̃s ſui maiores ignorauert
euãgelia apud nos q̃tuor recepta ſũt. q̃ ſũma
diligẽtia. vigẽti ſtudio ꝛ acri diſcuſſiõe ſcĩ prẽs
i gñalib; ꝯcilijs nõ ꝑ̃us ãplexi ſũt q̃ eẽ veriſſiã
multis mois recognouerũt. nõ ẽ igẽ q̃ tuꝰ legi
fer de corrupcõe ſacraꝝ lr̃aꝝ poſſit obicẽ. de ci
uitate dñi q̃ ẽ eccia inq̃t i ps d d. ffũdauit eã i
etnũ. nõ eẽt fũdata ietnũ eccia ſi fũdamtũ eiꝰ
qd̓ ẽ euãgeliũ violari ꝗ̃ corrũpi potuiſſz. nec ve
rũ fuiſſet q̃ ait ꝓpheta baruch. loquens de le
ge dei. lex que ineternũ. nec illud ſtaret quod

dicēt. Jneternū pmanet verbū tuū. et i ſeculū
ſeculi veritas tua. Nec yſaias vera fuiſſet de xpō
locutus dicēs. Sup ſoliū dauid ⁊ ſup regnum
eius ſedebit ut confirmet ⁊ corroboret illud in
iudicio ⁊ iuſticia vſq₃ in ſempiternū. Nos ga
brieli angelo credim⁹ qui de xpō marie virgini
ſic ait. Dabit illi dn̄s deus ſedē dauid pr̄is eius
⁊ regnabit in domo Jacob ineternū. Quomō
regnat xp̄us in domo dauid n̄ p fidē. Quomō
per fidē niſi per euāgeliū. Quomō p euangeliū
ineternū ſi corruptū eſt euāgeliū mendax lin
gua. falſa calūpna. Ego vobiſcū ſum inq̄t dn̄s
vſq₃ ad conſūmacōnem ſeculi. Et Oſee ꝓphete
verba ad ecc̄iam ꝯferūtur. Spōſabo te mihi in
fide vſq₃ in ſempiternū. Et ad Petrū vicariū
ſuū inquit ſaluator. Tu es petrus ⁊ ſup hanc
petrā edificabo ecc̄iam meā. et porte inferi non
p̄ualebūt aduerſus eā. Et iterū. Rogaui ꝓ te
petre ut non deficiat fides tua. Preualuiſſent
porte inferi et defeciſſet fides petri. ſi falſū eſſet
euangeliū qđ ſeq̄mur. S₃ manet fides magni
paſtoris in ecc̄ia Romana. q̄ nūq̄ inuenta eſt
erraſſe neq₃ errabit ineternū. Magiſtra eſt ei
et mr̄ oim̄ fideliū ⁊ diſciplina veritatis. Caue
mahumetes caue magne prīceps ne ſequaris
errorē porphirij ſiculi qui tui legi cōſona dixit
Js ex xp̄iani ſino ad ydola trāſiens ait ſe deos

cõſuluiſſe q̃d de xp̃o ſentiret. ⁊ illos rñdiſſe. bo
nũ virũ fuiſſe xp̃m. Sꝫ peccaſſe diſcipulos eiꝰ
q̃ diuinitatẽ ei attribuerãt ꝙ ſibi ipẽ nunq̃ ero
gaſſet. hoc deoꝝ teſtimoniũ eſt ydoloꝝ que tu
demoĩa eſſe nõ dubites. An nõ intelligis frau
dẽ. an nõ vides tui legiferi ⁊ demonũ. eſſe vnũ
argumentũ. vnã colluſioẽ. vnã fallaciã. ⁊ xp̃o
diabolũ inuidẽ eiuſqꝫ glorie. ⁊ maieſtati detra
here. Cuiꝰ cõſilio. atqꝫ ſuaſu tua lex edita eſt.
euãgelice atqꝫ moiſaice cõtraria. Dices parimõ
xp̃ianam legẽ moiſaice aduerſari. nã q̃ iuſſit
moiſes. plurima vetat ⁊ ꝑmittẽs que ille vetu
it. Neſcis antiq̃ legis archana q̃ diu grauida
fuit. nouã in vtero gerẽs. ⁊ cũ ſtatutũ diuino
ꝯſilio tempꝰ venit. eã peperit. Vidit Jeremias ꝑ
ſpm̃ legem hãc nouã cũ ait. Ecce dies venient
dicit dñs ⁊ feriã domui iſrl̃. et domui Juda fe
dus nouũ. nõ ſm̃ pactũ q̃d pepigi cũ pr̃ibꝫ eo
rũ. Sꝫ hoc erit pactũ ꝙ feriã cũ domo iſrl̃ Poſt
dies illos dicit dñs dabo legẽ meam in viſceri
bus eorum. ⁊ in corde eoꝝ ſcribam eam. ⁊ ero
eis in deum. Nouum fedus inquit. quia bapti
ſmus circũciſioni ſucceſſit. et legem meam in
quit ſcribam in corde eorum. quia vetus lex in
tabulis lapideis ſcripta fuit. Noua ꝑ caritatẽ
in corde hoim radicata. ⁊ ero eis ĩ deũ. quia no
ue legis auctor ⁊ ꝓmulgator xp̃s deus ⁊ hõ eſt

Antiq̄ per moyſē innotuit tantū hoīez·⁊ adue
niente pfecto euacuatū eſt impfectum·nec am
plius in ꝑpucio nobiſcū deus ſ; in corde paſcit̄
dicēte aplō·Licʒ circūdami nil prodē vob·nec
vlteriꝰ cerimonie legis hn̄t locū·Venit ei ille
de q̊ loquit̄ in deutronomij moyſes ꝓpheta·De
gēte tua ſuſcitabit te deus·ipm ſicut me audi
es·Et ſubdit·Ponā verba mea in ore eius loq̄
turq; ad eos oīa verba q̄ precipēo illi·De xp̄o
hec ꝓpheta locutus eſt·ex ore dei·qꝫ verū erat
os·In cuius aduentu legata et ceremonie de
futura erāt·Sicut apud matheū ſcriptum eſt
Lex ⁊ ꝓphete vſq; ad Johannē·Sacramenta
enī que veteres obſeruabāt adnūciatiua erant
venturi xp̄i·que in eius aduentū ꝯpleta ceſſa
uerūt·Et alia inſtituta ſūt virtute maiora·veri
tate meliora·actu faciliora·numero pauciora·
Et ſicut ſacerdotiū mutatū eſt ſb̄ cuiꝰ admini
ſtracōne lex erat·ita ⁊ legem mutari oportuit
Non eſt igit̄ aduerſa veteri·noua lex·q̄ in eiꝰ
ventre ꝯcluſa erat·Et aduenīēte xp̄o ⁊ euāge
lij luce clareſcēte patefacta·circūciſioni ⁊ alijs
cerimonijs antiq̄tus obſeruatis ſicut pfinitū
erat·finē impoſuit·Eſt autē xp̄iana lex tanto
dignior q̄ iudaica·q̄nto nobiliꝰ eſt oraculum
dei·q̄ hoīs Cognoſcis iā niſi fallimur veritatē
⁊ maieſtatē nr̄e legis·nec vtilitatem ignoras·

Incipiſqȝ de tua de fidē· ⁊ ardes deſiderio diſpu
tandi· velleſqȝ lacius cūcta diſcutē. Sȝ obſtat
legifer tuꝰ· ⁊ inquirē verum prohibet· ⁊ inter
minatur· ⁊ clamat· non eſt mea lex que diſpu
tacōni ſubicienda ſit Caue ne quid loquaris
arma ſunt in manu tua · dū mihi credis mul
tum imperij adeptus es qui non audiunt meā
vocem gladio conterendi ſunt Enſis · mee le
gis dignitatem tuetur. In arabia ortus eius
fuit ex paruo p̃ncipio quātum creuerit vides
egiptum adieci mee legi et ſiriam et meſopota
miam ⁊ libiam et numidiam et mauritaniā ⁊
partem hiſpanie et diuitem aſiam ⁊ doctam
greciam et fortem traciam ⁊ nobilē macedo
niam. Sunt et alie ꝙ plurime regiones ſub
imperio mee legis que armis non verbis que
ſite ſunt muliebre eſt verba verbis refellere
viri ferro decertāt ſi non fuiſſet vera mea lex
non dediſſent ſuperi imperio noſtro · necnon
dñacōni nr̄e· tātos ſucceſſus atqȝ ꝓſperitates
Amat nos deus et legis odorem ſentires· gra
tulatur· et ſternit iter victorijs noſtris. Scis
ꝙ feliciter ſepe in hoſtes pugnauiſti et modo
in ponto et ſepe in grecia. En fili quid cogi
tas · quid moliris · tot triumphis ſub mea
lege illuſtratus criſtum ſequeris· cuius culto
res ſtrauiſti tociens ⁊ internicōem vſqȝ cecidiſti

Caue ne meã linquẽs legẽ· relinquaris a deo
Credim⁹ hijs te verbis non parũ ꝯmoueri et
aliquẽ ineſſe in tua mente timorẽ . Sꝫ audi· ꝙ
inanis eſt timor . Omis qui malũ facit inquit
in euãgelio veritas odit lucẽ. Fures noctu do
mos pfodiũt· ⁊ i obſcuro adulteri latitãt. Nõ
adhibent teſtes q̃ peccãt· nolũt dephendi men
daces Cum hijs ſentit tuus legifer. Veret ne
diſputãdo ſue legis vanitates innoteſcant. Ve
retur ne pudenda ſua detegãtur. Prohibꝫ di
ſceptari verbis· armis defendi ſuã legẽ iubet·
nec aliũ iudicẽ ꝙ ferrũ depoſcit· multũqꝫ glori
atur de ſue legis incremento· diximꝰ cur creue
rit· plebes voluptas allexit· neqꝫ inficiamur
multas tue gentis victorias partas· ⁊ ingen
tia ꝯfecta bella. Et tu ipẽ in plijs clarus euaſiſti
viciſti hoſtes nõ paucos· ⁊ triũphaſti ſepe· fu
iſti tñ etiã aliqñ victꝰ. Parua xpianoꝝ manꝰ
tuas ingentes Copias ut añ diximꝰ apud cõ
fluentes ſauũ ac danubiũ· paucis añ ãnis de
leuit nõ milites veterani· nõ duces in bellis añ
pbati· nõ viri nobiles armis potẽtes ⁊ equis
Sꝫ pauci cruce ſigti· ex agris collecti· inermes
⁊ nudi· fide tantũ armati· ferro fulgentes ⁊ au
ro· tuos fuderũt exercitus· ꝙ ſi victoria veritatẽ
legis oñdit· hoc vno prelio ſatis admouebare
in quo multi fugerẽt paucos· tue victorie nihil

mirabili habent· ad quas nunq̄ ſine grandi
tuorum prerogatiua ventū eſt · ſed quid agi
mus non hijs argumentacōibus ſtat recta
fides· vici· fudi hoſtes· imperiū teneo. Si ſic licꝫ
arguere · vera fuit ſub alexandro magno tot
victorijs illuſtrato· ⁊ ſub eius ſucceſſoribꝫ reli
gio· qui ⁊ in grecia ⁊ in aſia ⁊ in ſiria Et in egi
pto ⁊ in libia· et in perſide · et in cithia et in
indis regnauē imperio per arma queſito. Ve
ra etiam romanoꝝ fides vſq; ad priorem con
ſtantinū· qui orbē ſibi ferro ſubiecerūt ⁊ omēs
domuē quas adire gētes. Scim⁹ tn̄ et alexan
drū et eius heredes· romanos· ⁊ q̄ ſub eis erāt
in diis exceptis· ydola coluiſſe. Alij iouem· alij
martē· alij mercuriū. Nonulli ſolē ⁊ alia ſidera
multi etiā· vt egipcij aīalia bruta colebāt · q̄s
neſcit inquit vn⁹ ex poetis· voluſi bithunice· q̄
lia demens egiptus portēta colat. Crocodillō
adorat. Et q̇d ſtultius fuit· ⁊ alliū ⁊ porros· et
cepe· int̄ numina poſuerūt. Preclare tamē egi
pcioꝝ victorie memorant̄ ſicut de oſiridi pro
ditum eſt· qui victū peragrauit orbem· ergo ⁊
deos egipciorū recipiem⁹· et veram eorum reli
gionem fatebimur quia vicerūt· nō · Non ſic
racio ſuadet· neq; ſic iudei ſenſere· qui victi ab
aſſirijs ⁊ ab anthiocho ⁊ a romanis ⁊ in ſui
tutē ducti· nō tn̄ victoꝝ leges de hijs accepūt

Sed victi ⁊ angariati ⁊ mille modis oppreſſi in
ſua lege manſerūt. Nec nos xpiani cum prelio
ſupamur aut alijs calamitatibꝫ affligimur. le
gē nrām aut relinquimꝰ aut accuſamꝰ. ſꝫ arbi
tramur piū deū. nos tanꝗ filios ꝓpter pccā q̄
ꝯmittimꝰ verberare. qꝛ non paremꝰ Euāgelio
nō ſeruamꝰ legem nrām. neqꝫ manemꝰ in tra
dicōne ſcōꝛum pr̄m. ſꝫ victi fragilitate aberraꝰ
⁊ labimur ut hoīes. Ipē vero lapſos corrigit ⁊
plagis multis nrās iniquitates emendat. Co
gnoſcimꝰ errata nrā et ꝯſiderātes que fecimꝰ
minoꝛē eſſe penā ꝗ delictū non ignoꝛamꝰ. Si
cadimꝰ in bello. ſi amittimꝰ regnū. ſi iugo ſer
uitutis oppꝛimimur. dicimꝰ cū daniele ꝓpheta
deū eſſe in celo. q̄ reuelat miſteria. mutat tpa
⁊ trāſfert regna. vt vniuerſi ꝯgnoſcāt. qꝛ dñā
tur excelſus in regno hoīm. ⁊ cui voluerit dabit
illud. Nouimꝰ deū ⁊ iudeos ⁊ xpianos poſſe cū
velit ⁊ voluiſſe aliqn̄. alterīꝰ ſecte hoībꝫ ſubicē.
ꝓpter offenſas populi. quī eū ad iracundiam
ꝓuocauīt. Sꝫ ꝯuerſi ad eū non deſperamꝰ mi
ſericoꝛdiā ꝯſequi. ꝗuis enī iraſcit̄ deus ut in
quīt ꝓpheta. nō tamē obliuiſcit̄ miſereri. Pius
eſt ⁊ benignus nec deſerit clamātes ad ſe. Ab
ſit aūt ut ꝓpter victoriā melioꝛē eſſe credamꝰ
religionē victoꝛū. Sic enī fatendū eſſet. oīs
qui vicerunt hebꝛeos melius de deo ſenſiſſe ꝗ

ip̄i victi· ꝙ neq; tu dicẽs neq; tuus legifer qui
defenſionē ſue tradicõis in armis collocat· ⁊
omē gen⁹ rõcinacõis effugit. Maximū iniq̄
tatis iudiciū· nõ ſit btūs Petrus q̄ donatus a
xp̄o dn̄o celeſtis regni clauib; ⁊ paſtor cõſtitu
tus gregis xp̄iani. paratū ſe ait rõnem oibus
reddē de ea q̄ eāt in ea fide· nec alit̄ ſuos audi
tores edocuit btūs Laurentius martir. Mea
nox inq̄t obſcurū non hab; ſ; oīs in luce clare
ſcīt. Et in euāgelio· nõ ꝓbat dn̄s eū qui lucer
nam accendit· ⁊ ſub medio ponit· ſ; ſup cande
labrū eam eē vult ut luceat oibus qui ſunt in
domo· et p̄dicari verba ſua ſup tecta iub;· et de
ſeipō dixit. Ego palam locutus ſū mūdo. Dece
ptores et pſeudo ꝓphē in angulis predicāt et
volūt occulta eē que dicunt at iuramēta taci
turnitatis exigūt. Sicut rome accidit in hijs
qui baccanaria celebrabāt. In occulto ei deo
ſuo ſacrificātes nullū flagiciū libidinis omit
tebāt· ꝙ ſi alia nõ eēnt aduerſus tuā legem iu
dicia· hoc vnū ſufficē potuit· ꝙ ꝓhibuit ei⁹ la
tori in diſputacõ; venire. Sciebat non equa eē
neq; vera q̄ tradiderāt. Videbat veterē ⁊ nouā
legē coñ ſe ſtaē. intuebat̄ phoꝝ acutiſſiās rõ
nes ſibi aduerſas eē· nec ſperauit in cetu hoim
q̄ in ſcolis viroꝝ excellentiū ſua deliramēta poſ-
ſe defendi. Aiaduertit hō ſagax ⁊ ingenioſus

in malo· gētiles q̄ deos colebāt damnatos eē
et iam ꝓpe modū exterminātos · nec Judeis lo
cum eſſe· quorū lex tūſlata eēt cū ſacerdocō ad
xp̄ianos. Cūq; ſtatuiſſet nouā legem idemq;
ſibi nomē daret· ſperauit qđ mō euenit · iratū
deū xp̄ianis· qui ſue legis mandata tūſgredie
bantur aduerſus tūſgreſſores victoriam ↄceſ
ſurū atq; idcirco ſue legis defenſionē in armis
collocauit· quā alioqn̄ hoībȝ gratā ꝓpē licētiā
voluptatum non ambigebat· dyaboli hoc fuit
inuentū· antiquus hāc viam ſue nequicie ſer
pens excogitauit· qui cū vidiſſet ſeſe ꝑaul eici
ex xp̄iana religione augeſcente ydola delei· nec
amplius deorū multitudini locū eē· ſȝ vnū tm̄
deū adorari· cū pr̄e ⁊ ſpū ſancto Jeſū xp̄m· hera
dio impante· mahumetis ſpiritū excitauit· eū⸗
q; ſibi miniſtrū elegit· hoīeȝ vitū ꝑus ydolatrā
fertur paupem· mente ſupbū· nacōne arabem
qui ↄſilio vſus quorūdam Judeorū ⁊ xp̄ianorū
puerſorū· inter quos fuit ſergius ſpū ambicō
nis inflatus· legem terciam edidit· ex veteri ⁊
noua cōflatam· multis ineptijs extrīſecus ad⸗
iectis· legem diximꝰ· quia ipē legē vocat· nos
blaſphemiā rectius appellabimus· rugaſti frō
tem· auxiſti oculos · horruiſti· turbatꝰ es· ſbira
tus es· dū hec dicimꝰ· at ſi veritatis amicus es
audienda eſt veritas· neq; tuus legifer ſi tibi

amicus eſt veritatē interdiceret· q̄ tanto magis
amica ē· q̄nto ſalubrior ⁊ hoī ab ip̄a natuā ꝯue
niētior· Audi verū ⁊ diſce q̄uo ſit appellāda lex
Legē dicūt eē ph̄i q̄ rōne p̄cipit· Et ſūt q̄ nil
aliud legē eē affirmāt q̄ rectā rō3 a dīmo numi
ne ductā· Qūicq̄d igit rōi aduerſū eſt· legis
noīe caēt· At tu⁹ legifer rōcinari de ſua lege ꝓ
hibȝ· Et ſolū ar̄ illi ſuffragari vult· Nō eſt igr̄
dicēda lex· n̄ ex ill̄ quarꝫ ꝯditores apud yſaiā
dn̄s maledicit· Docȝ nos dauid ꝯgnoſcē legē
dn̄i· dū ea q̄ ꝓpria ſūt exponit· Attende ⁊ videb̄
an mahuēthea lex de celo ſit· ⁊ a numine trac̄
dīmo· an aliūde· Lex dn̄i inquit ꝓpheta imma
culata cōuertens aīas· teſtimoniū dn̄i fidele
ſapiam preſtās paruul̄· Immaculata eſt lex
dn̄i· quia mala queqȝ excludit neqȝ libidinem
neqȝ turpitudinem vllam admittit· Sic apud
eundē ꝓphetam eloquia dn̄i caſta dicūtur· Et
apud Job legit· Non inuenietis in ore meo ini
quitatē nec in faucibȝ meis ſtulticia pſonabit
Et aplūs lex ſcā inq̄t ⁊ mandatū ſcm̄ ⁊ iuſtū ⁊
bonū· At quō mahumethea lex īmaculata q̄
ſtupra ⁊ adulteria ⁊ oīs libidinū maculas ac
feditates admittit· dices q̄ ieiunia quedā pre
cepit ⁊ orōnes ⁊ eleōſinas· Nō damnam⁹ hec
abſit ut ea· mala dicamus· Inuentorem eorū
mahumethē eſſe negamus· abſq̄ mahumete

ſciebam⁹ hec eē bona. Jeiunauit helias ieiuna
uit xp̄us. orare ⁊ frangē eſurienti panē ſuū et
egenos ⁊ vagos in domū ducē multo antiqui
us eſt q̄ꝫ tue legis inuentū. Multi nos legis la
toris ad opa pietatis inuitarūt. Verū adulte
rari. fornicari. ſeruire ventri. ⁊ in ceno volupta
tū iacē. ſolus tu⁹ legifer int̄ bona collocat. So
lus mahumethes eſt q̄ turpia docet. Et flagi
tia p̄cipit q̄ꝫuis hereticoꝝ more ut facilius de
cipiat bona ſimul et mala cōmiſcet. at lex que
dn̄i dicitur vt inquit ꝓpheta. aīas conuertit
ad vltimū finē. At lex mahumethea. nō cōuer
tit ad deum. ſꝫ auertit ab eo. Dicit enī dn̄s de⁹
Eſtote ſancti qꝛ ego ſanctus ſū. Mahumethes
vxores inquit ducite et ꝯcubinas quot placet
Nam ego quadraginta viroꝝ in meis lūbis vi
res habeo. et vxoribus atqꝫ ancillis ꝯmiſceor
plurimis. quid de teſtimonio fideli. Cū data ē
moyſi lex dn̄i in monte ſinay. fulgura et coru
ſcationes apparuerūt ⁊ ſigna de celo. que teſti
moniū legi p̄buerūt. Lex xp̄i mirabilis ad mo
dum multis ꝯfirmata ē. dicente ip̄o. ſi opa nō
feciſſem in eis que nemo alius fecit. peccatum
ſcꝫ infidelitatis nō haberēt. Et ꝓpterea de veteri
quo ꝯuertit. ad ſuū creatorē. ad ſūmū bonum
et noua lege inq̄t dauid. Teſtimoīa tua credi
bilia facta ſunt nimis. Et ī euāgelio luce circa

ſignis. At mahumetis legē. que ſig̃. que mira
cula probāt. Audiam⁹ eū. non ſū miſſus inq̃t
niſi in virtute gladij. et qui nō ſuſcepit meā pro
phetiā occidat̃ aut reddat tributū preciū pro
infidelitate ſua. quid hoc. nunq̃d manifeſte ne
gat ſe miraculoꝝ virtute caret̃. et ficta falſaq;
eſſe oīa ſigna demōſtrat. q̄ tui legis doctores i
populis predicāt. Non hab; igit̃ tua lex teſtiō
niū niſi in armis ſ; id nō eſt fidele ut añ docui
mus. Ad vltimū tn̄ſeamus. a q̄uo ſapiam pre
ſtet paruul' id eſt popul' tua lex aīaduētam⁹
Sapiētia vt antiq̄ tradiderūt diuinarū et huā
narū rerū ſcientiā ↄtinet. eſtq; ad modū ſapi
da et dulcis. dū amorē diuinitatis mentib; nr̄is
inſtillat. ꝓpter qđ inquit pſalmigraphus q̄
dulcia faucib; meis eloquia tua ſuper mel ori
meo. Tua lex neq; de deo ſapit. neq; de celeſti
bus neq; terreā ſatis intelligit. q̄ putat ſupis
cure nō eſſe. Magna olim et florida in alexan
dria phōꝝ ſcola fuit. Et multi p ſiriā et aſiam
viri doctiſſimi claruerunt. quoꝝ noīa ad nos
vſq; puenerēt. At poſtq̄ lex mahumethea cur
ſum habuit pauciſſimi noīant̃ q̄ naturē archa
na pſcrutati. excellētes euaſerit. qr nō pſtat p
uul' ſapiā; tuus ꝓphēta. aut tua lex. cuius fū
damentū voluptas eſt et tutela gladij. Inter
nos vero liberaliū artiū ſtudia admodū florēt

Legit̄ publice ph̄ia· audit̄ in ſcol̄ theologia
Nullū doctrine gen⁹ p̄termittit̄· gignaſia lr̄az
in pluribꝫ ytalie ciuitatibꝫ clariſſima repiūtur
nec tr̄ſalpes in hiſpania in gallia in germaia
in britania collegia deſūt viroꝝ excellentiū· q̄
ſapiam p̄ſtant puulis. Eſt enī ingens xp̄iano
rū cura ut indocti erudiantur ⁊ veritatē intelli
gāt in nr̄ā lege· que nūꝗ̄ mentita eſt· Ʒimitus
cōprehenſa· ac legifer tuus non mō mentit̄· ſꝫ
leuit̄· ſꝫ indocti· ſꝫ imprudēter· ſꝫ inſipide mentit̄
Et ſibiipi ſepe cōtrarius eſt· quemadmodū fue
legis inſpector plane intelliget· innuērabiles
ſūt eius inepcie ⁊ ānales fabule ⁊ pueriles nu
ge. De quibꝫ libet hoc loco pauca referre que
de ceteris iudiciū prebeāt. Expones mahume
tes capitulū alcorani qď dicit̄ filiorum iſrl̄· in
hāc ſentenciā loquit̄. Sit laus ei· qui ſeruū ſu
um ab oratorio qď eſt helcarata ip̄a eſt dom⁹
meſche vſqꝫ in oratoriū ſancte dom⁹ Iheruſalē
nocte vna tr̄ſtulit circa quā bn̄dixim⁹ deū. O
vos hoīes audite ⁊ intelligite· cū abij a vobis
venit ad me gabriel ſero poſt pſalmodiā veſp
tinā que vltima eſt· et ait· O mahumethes iu
bet deus vt ſe adeas· cū rn̄di· ⁊ vbi eū viſam· et
ait gabriel. Vbi ip̄e eſt· et iumentū illico addu
cit magnitudine int̄ aſinū ⁊ mulum elberahil
vocant· humane vocis capacem. Et vna non

nō amplius hora iter egi ānoꝝ qūquaginta
miliū ꝛ ait gabriel aſcende aīal· ꝛ ito ad ſanctā
domū· aſcendē volentē fugiebat iuentū· ꝛ iuſ-
ſum eſt ſtare· qꝛ mahumethes aſſenſurus eſſ;
nūq̄ꝫ accerſitꝰ eſt inq̄t· ꝛ rn̄dente gabriele ac
cerſitū eſſe· nō ſinā addidit· niſi ꝑ me deū roga
ret obtuli p̄ces deo meo ꝓ iumēto· quod me in
ſidēte ſuauī greſſu inceſſit· ponēs vngulā pedis
anterioris in orizonte ſui viſus ꝛ minori ſpacio
q̄ꝫ ictus implet oculi· ad ſanctā domū puemi
comes aderat gabriel· qui duxit me ad domū
ſanctā in ihr̄lm ꝛ vicinā rupē dixitqꝫ deſcende
qm̄ ex rupe in celū aſcendes· ꝛ colligato illic iu
mento portauit me humeris ſuis in celū. Et cū
applicuiſſeꝰ ad celū mūdi ꝛ ad portā eiꝰ· pulſa
uit gabriel· et queſitū eſt q̄s eſſet· et rn̄dit ga
briel ego ſum· ꝛ iterū querēti quis tecū adeſt
rn̄dit mahumetes· ꝛ ſubdidit Janitor· nūq̄d
vocatus. Et ait gabriel vocatus· ꝛ apta eſt por
ta· ꝛ vidi angelos· ꝛ bis genua flectēs oraui ꝓ
eis. Et accepit me rurſus gabriel· ꝛ vexit ad ſe
cūdū celū· ꝛ fuit diſtātia int̄ celū ꝛ celū· qn̄tū ē
iter qn̄gentoꝝ annoꝝ· ꝛ ſicut in p̄mo celo· ita
in hoc celo pulſatū extitit· ꝛ rn̄ſū pari ſolēnita
te ad ſeptimū vſqꝫ celū ꝓcedit· equā celoꝝ di
ſtātiā ponēs· ꝛ ait i· vij· celo vidiſſe ſe āgelorū
ꝑplm̄ ꝛ lōgitudiēꝫ āgeli cuiꝰ q̄ꝫ iſtar mūdi fuiſſe

⁊ aliquoꝝ mille vicibꝫ extenſiore. ⁊ inter eos
vnū aliquē inueiſſe cui ſepcies centena milia
eēnt capita. et in quolibꝫ capite totidē ora. Et
in quolibꝫ ore lingue totidē. que ſeptigenis mil
le milibꝫ ydiomatibꝫ laudabāt deū. Et rurſus
alterū angelū oñdiſſe qui fleret. ⁊ queſiuiſſe
cām fletus. et cū ille dixiſſet culpas eē. oraui
pro eo. ⁊ tūc ꝯmendabat me gabriel alij āgelo
⁊ ille alij. donec fui in cōſpectu dei. ⁊ tribunali
eius adheſi. tetigitqꝫ me manu ſua deus inter
humeros ⁊ frigiditas manꝰ eius puenit vſqꝫ
ad medullas dorſi mei. Hijs nugis atqꝫ delira
mentis implet. mahumetes aures populi. Sꝫ
audiamꝰ alterā fabulā. in libro cui titulus eſt
de doctrina mahumetis. duo angeli noīantur
arathes ⁊ narathes quos ille aſſerit iuſſu dei.
in terrā deſcendiſſe. vt genꝰ humanū regerēt
atqꝫ inſtruerēt tribꝫ mandatis acceptis. Pri
mū ne quenq̄ occiderēt. Alterū ne quid iniu
ſte decernerēt. Terciū ne vinū biberēt Cum
aliquādiu rexiſſent. ⁊ iam ex toto orbe ad eos
iudicia deuoluerētur mulier quedā decenti for
ma ⁊ oīm pulcherrima. aduerſus maritū ſuū
cām habēs. iudiciū ab eis peciit. atqꝫ ut fauē
tes hrēt iudices. ut apud ſe prandiū habeāt
multis pcibus inuitat. nō abnuūt angeli. pa
rat ſplendidū ꝯuiuio. Epulas ⁊ pocl'a mulier

iſpa miniſtrat· apponūtur fercula multiplicia ⁊
cū hijs vinū· q cū angeli recuſarent· inſtante
ſepius muliere· ⁊ multas obiciēte blandicias
tandē biberūt· et inebriati vino in hoſpitā inca
luerūt· eiuſqȝ cōcubitū poſtularūt· ſpondet mu
lier ea cōdicōne vt alter eoꝝ ei aſcenſū in celū
oñderet· alter diſcenſū placȝ ɔdicio illa vt iter
didicit· mox aſcendit in celū · relictis atqȝ irri
ſis angelis· q̄ deus recogmitā inter ſideā collo
cauit· cui lucifer eſt nomē· Angeli ad iudiciū
euocati Cathenis ferreīs in puteo ꝓfundiſſiō
religati ſūt vſqȝ in diē iudicij ꝑmanſuri · cum
eligiſſent in hac potius vita q̄ in altera plecti
Hec eſt ſapia mahumethis· quā docȝ puulos
hec eius theologia· hec doctrina diuitus reuela
ta· Mira hoīs audacia ne dicamꝰ ſtulticiā ſeu
dementiā· Quot ſūt in hijs fabulis deridenda
ſomnia· non oburgamꝰ iumenti verba· qñ et
aſinā ſacre lr̄e loquutā produt ⁊ gētiles bouē
Sed q̄d eſt q vna hora iter quīquaginta mi
liū annoꝝ ꝑgit· metue hec· ⁊ diligēter cogita
an corpi nōdū glorificato id poſſit accidē· quo
iuit· vbi fuit· q̄d circuiuit · nō adhuc celū aſcē
derat· quibȝ ī locis tm̄ ſpacij pagrauit · nec iu
mentū eū tulit· q̄s tulit eū· vn̄ veit· quō veit nl
hoꝝ dixit q̄d peccaueāt iumentū vt ꝑcibȝ egēt
cui nō eſt lex alia niſi natuē et illi paret· quid

hoſtiariꝰ in celo collocatus rogamīē mahume
tīs egebat· aut nō ſatis felix erat· fortaſſe alci-
us cupiebat aſcendē· tanq̄ non ſit illic pfecta
oīm btitudo. Et regnet adhuc ambicio. diſtā
ciam celoꝝ oñdit· ⁊ ſperarū qñta ſit craſſitudo
demōſtrat· quīgentoꝝ annoꝝ iter ex celo in
celū ponit ⁊ patē ſpiſſitudinē. Quid hoc· q̄s
credat· gentiliū fabul' ſimile ſomniū eſt· aiūt
illi dyoniſiodorū quendā geometrie ſcientie
nobilē in pria ſenectā diem obijſſe· ꝓpinquos
ſuꝰ ei duxiſſe· ad quos ptinebat hereditas·
hos ꝯſecutis diebꝫ cū iuſta pagerēt· inueniſſe
in ſepulcro eius eplām dioniſiodori noīe ad
ſupos ſcriptā· que dicēt eū a ſepulchro· ad in
ſimā pueniſſe terrā· eē q̄ꝫ illuc· uſq̄ q̄dragita
milia ſtadioꝝ. Nec defuerūt geometre· ut pli-
nius ait· qui intpretarētur ſignificare eplām
a medio terrarū orbe· miſſam· quo deorſū· a ſū
mo longiſſimū eſſet ſpaciū· ⁊ ibidē pile mediū
ex quo cōſecuta ꝯputacio eſt· q̄ circuitū terre
id eſt tociꝰ pile ambitū ducēta quīquaginta
qñqꝫ milia ſtadioꝝ ꝓnūciauit. Sed armoica
rō que cogit rerū naturā ſibi ipm cōgruē eodē
plinio teſte· addit huic mēſure ſtadioꝝ ſeptē
milia. Veratoſtenes huiuſcemōi rerū ſolertiſ
ſimꝰ indagator uniuerſū terre ambitū ducēto
rū quīquagita duoꝝ miliū ſtadioꝝ prodidit

hipparchus ſtadioꝝ paulominꝰ viginti q̄nq̄ꝫ
milia adiecit · repiūtur ⁊ alioꝝ ſn̄ie admodum
diſſone neqꝫ in hāc vſqꝫ diem mōꝛli cupiā ſa
tis exploratā credimꝰ terre menſurā Cuiꝰ ne
qꝫ ſeptentrionē neqꝫ meridiē verſus ꝯgniti fi-
nes ſūt . At tuus legifer maioꝛa cōcepit aīmo
qui tanq̄ꝫ celū aſcenderit · quīgentoꝝ annoꝛum
itinē diſtare celū a celo ꝓdidit qm̄ tanta eſſet
craſſitudo ſperarū · hoc idē aſſerit rabi moyſes
hebreꝰ gn̄e · ph̄us · qui apud egipcios claruit
At ph̄i quos nr̄i pꝛobāt non ita ſentiūt · nec
ptolomeus alexandꝛinus aſtronomoꝛū facile
pꝛinceps · de craſſitudine lunaris ſpē · cū tua le
ge concoꝛdat . Jn qua iter ānoꝝ ſexaginta no
uem ⁊ aliquoꝝ menſiū ac dierū poſuit milibꝫ
paſſuū viginti quīqꝫ ſeu ſtadijs ducētis ꝑ q̄li
bet die cōputatis . Alij vero aſtronomi q̄ hec
diligent̄ indagauerūt ſperam ſolis plusq̄ꝫ ſex
cētis vicibꝫ ſupare lunarem tradiderūt . Rur
ſusqꝫ martis ſperam · q̄uis ſole altioꝛ eſt ⁊ lō
ge maioꝛem habꝫ ambitum ſpiſſitudinē tamē
multis vicibus ſupari . Jmpꝛobū humane mē
tis auſum verū ita ſubtili argumētacōne ꝯpꝛe
henſum · ut pudeat aliquos nō credē · plurimi
hec incerta reſpuunt . Tue legis latoꝛi foꝛtaſ
ſe credendū fuerit · non q2 illuc angelo bono
deferēte ꝯſcenderit . Sed q2 cum pu̇erſo cecidit

ꝙ ſi hac de cā fidē expetit· credim9· alioquī cū
ſacra ſcriptura dicim9 celū ſurſū ⁊ terra deorſū
⁊ cor regis inſcrutabile eſt. Sꝫ alia ꝑcurram9
āgelos ſe vidiſſe affirmat eoſdēqꝫ corporeos
ſi mūdo maiores angeli ſūt· necāriū eſt aliq̄
eoꝝ partē ex̄ mundū eſſe. At phī mūdi circū
flexu oīa ꝯtineri dicūt neqꝫ quicq̄ exteri9 eſſe
Tuus legiſer qn̄ aliq̄d ſolito plus adbibit· ſo
pori deditus q̄cquid ſomniauit ꝓ vero retulit
et oīa ſibi licē putauit· quo errore ⁊ angelos
corpeos· ⁊ peccare ⁊ egē veniā· et ſe rogaſſe ꝓ
eis dixit. Simili ſomnolentia tactū ſe ſupꝑ huē
ros affirmauit manu dei· cuius gelu vſqꝫ dorſi
medullas penetrauerit q̄ omia ſupius ꝯfutata
ſunt. Quis illud pacient̄ audiat ꝙ angeli dei
vino inebriati· ſpecie mulieris decepti· ꝯcubina
tum eius appecierint· que iter in celū edocta
ad cōſpectū magni dei ꝑuenit ⁊ honorifice acce
pta· inter aſtra locū obtinuerit· angeli penas
dederint· atqꝫ idcirco vinū homī interdictū qd̄
tanti mali cā fuerit. Cōmemorat hec tu9 legi
fer· et tanq̄ ex penu dei recepta hoībꝫ inculcat
vide q̄ grauit̄· q̄ vere· q̄ perite loquit̄· poeta
rum figmēta que pueris leguntur· int̄ archa
na legis inſerit. Pueri nr̄i nō ſine riſu audiūt
cū rapte in celū femine refrūtur· ⁊ in aſtra cō
mutate· q̄ maior ⁊ minor viſa vocantur· pigri

circa ſarraca. Boete lucẽtes. Credim9 pro tua
ſapia te iam paruifacẽ. atq; ɔtempnere tue le
gis figmenta. S; miraris vehement̃ ꝙ indies
aliq̃ relicto dogmate xp̃iano ad tuũ migrauit.
Et aſſerẽtes iniquã legem nr̃am amplexi tuã
circũcidũtur. et tuis inicianẽ ſacris. ⁊ qui tri
nitatẽ predicabãt. nũc deteſtant̃. et qui xp̃m
cruci affixũ colebãt ⁊ laudabãt. nũc derident
Sũt qui hoc agũt non dubitam9. Sed quinã
hoies? ſane aut libidinis ſeruiant ambicōis ⁊
quib; nullus erat locus in nr̃a lege. Spreti a
nobis ⁊ eiecti tanꝙ vilia et inutilia mancipia
ad te trãſiuerũt. nec tñ illos inextinguibil' cõ
ſciẽtie vermis rodẽ ceſſat. ꝙ ſi poſſes eorũ in
troſpicẽ corda. intelligẽs ꝓculdubio eos aut
vite future ſpem nullã habẽ aut admodũ eẽ
anxios. quia fontẽ aque viue reliquerũt xp̃m
ihesũ. ⁊ neſciũt quo pacto redeãt maius ſuum
pccm exiſtimãtes ꝙ dei miſericordiã. Sed q̃d
miraris. ſi ad opes ɔſequẽdas ad voluptates
exauriendas nõnulli tue legi ſeſe ſubiciũt. nõ
eſt hoc nouũ nec dignũ admiracõni. Idem
quoq; et ſarraceni faciunt. qui ſepe ad vos
migrant. Illud eſt mirabile. illud ſtupendũ
illud magnope celebrand̄. ꝙ tot milia popu
loꝝ xp̃iano inſignita noie ſb tuo impio degũt
grauia tributa pendunt. nũc liberis ꝑuantur

nūc cōiugibꝫ·opprimūtur duriſſima ſeruitute
lacerātur·vexanē mille modis · nec tū xpiane
legi nō renūciant·q̄ ſi tuā acciperēt mici⁹ fer
rēt impiū·fierēt liberi·honores ⁊ opes ſperare
poſſent ſꝫ malūt tollerare ſeruitutis iugū·⁊ in
ſqualore ac miſeria viuē · q̄ xpm negare · hoc
ſtupendū eſt ⁊ diuinū opus·⁊ qđ te precipue
mouē debet·nō q̄ pauci a nrā lege aberrēt · ſꝫ
q̄ tam multi in ea pſeuerent·⁊ q̄ tanta ſit vel
in aduerſis ↄſtantia miraculū eſt·facit hoc bo
nitas legis·⁊ ſecuritas eterne vite quā nemo
ſapiēs pn̄ti poſtpoſuit. Quid tu hic dicas·q̄d
cōnhiſcē·aut mutare poteris. Vera eſt xpia
na lex ex vtero recepta moiſaice. Ex ꝓphetis·
ex diuinis oracul'·deus auctor eius eſt·fili⁹ dei
eā tradidit. Ex ore dei manifeſtata eſt·purā eſt
⁊ nitida·⁊ immaculata et ſancta pfecta ex oī
parte·nullā habꝫ rugā·nuſq̄ deficit·nuſquā
claudicat·in ea q̄ querit inueit·q̄ petit accipit
Et pulſanti apitur. Ipa eſt fons clementie·iu
ſticie culmē·pietatis ſpeculū manſuetudinis ⁊
mie plena pro ea martires innuērabiles ſunt
occiſi Senes·Iuuenes·Pueri · Matrone·vir
gines·vidue·innupte puelle·crudelia carnifi
cū·non expaueſcē tormenta·ſciētes beatos eē
mortuos qui moriūtur in dn̄o. Preterimus ſi
gna ⁊ prodigia que certitudinē xpiane legis

oſtentant. Quis viros ꝯmemorare queat ex
xp̄iano gn̄e diuini et humani iuris excellētiſſi
mos ꝓfeſſores vera mūdi lumīa. ſcīe fontes. q̄
vſq₃ ad mortē in fide xp̄i ꝑſeuerātes. preclara
volumina ediderūt. q̄ tanq̄ ſidera quedā doctri
ne humanas mētes illuſtrāt. Et que nā vllo
in loco lex eſt q̄ alterꝝ habeat Auguſtinū. alte
rum Jeronimū. alterū Ambroſiū. alterū Gre
goriū. Et ne grecos pretēamus. q̄ religio virū
vnq̄ habuit qui origenī cōpari poſſet. q̄uis
hic in pleriſq₃ locis errauit. Quis Johānī cri
ſoſtimo exequabit. q̄s magno baſilio. quis
cirillo. q̄s Euſebio. quis Gregorio nazāzeno
Non ſufficiet dies ſi numerare pergimus Illu
ſtres nr̄e legis doctores ſiue viuos ſiue mortu
os. q̄uis nō ſint mortui ſ₃ nūc maxime viuūt
et tanq̄ ſtelle in firmamēto lucēt. q̄ fidē ſacra
tiſſime trinitatis elucidarūt. Quid dicem⁹ de
religioſis domib₃. in quib₃ angelica ducit vi
ta. ⁊ pro peccōrib₃ aſſidue effudūtur p̄ces dn̄o
nec vnq̄ ceſſant diuine laudes ac pſalmodie
Bn̄dictus nurſienſ apud nos multorū mona
chorū doctor et pater extitit. apud grecos ma
gnus baſilius. ſecuti ſūt bernard⁹ abbas clare
uallis. et Bruno qui carthuſiā inſtituit. quoti
die ſcōꝝ viroꝝ apud nos augēt nūerus edifi
cātur noua moāſteria ⁊ ſcā renouāt inſtituta

Quos fructus edidit Seraphicus Franciſcus
eximius pauptatis amator ī vmbria q̄ ps eſt
italie nat⁹. Quot eũ diſcipuli ſecuti ſũt. Quot
ſub eius regula viri ſancti floruerũt Antoni⁹
patauii iacet miraculis clarus. bernardin⁹ ſe
nenſis in aquila quẽ nr̃a etas q̄ſi alterũ pau
lũ predicantẽ audiuit. Nicolai liritani extant
opa que omẽs admirant̃. dominic⁹ in extreis
hiſpanie natus oris. q̄ſi alius veſp emicuit. q̄
nouũ quendã ſcm̃ ⁊ modũ viuendi morẽ ſuis
auditorib; tradidit. ⁊ predicatorũ inſtituta re
gula vniuerſũ illuſtrauit orbẽ. Multi ex diſci
pulis eius clariſſimi euaſerũt. ſed p̄cipua eſt
magni alberti fama. qui nullũ doctrine genus
ignoraſſe creditus eſt nec minor eo Thomas
aquinus fuit in lr̃is ⁊ ſi maior extitit ſctitate. cla
ruit et meo ſeculo ſub eadẽ regula vincencius
hiſpan⁹. quẽ noſter anceſſor int̃ ſcōs xp̄i ↄfeſ
ſores retulit. Et in ordine diui Auguſti nicola⁹
tolentinas paulo an̄ inter celeſtia relatus ſcō
rum agmina. Noua indies prole floreſcit nr̃a
religio. q̄ ſi non deſũt peccõres diuinã puocan
tes maieſtatẽ. nõ deſũt etiã ↄſiliatores viri ſcti
deo accepti. Et virgines immaculate. precibus
aſſiduis diuinã irã auertẽtes. nec timem⁹ rui
nã tantis adiuti patrociniis. Tu ĝ princeps
nobil' qui non es rom̃is incapax. neq; ingenii

obtuſi. Collige que diximꝰ et cōſerua in mēte tua. ⁊ ꝯſule tibi ⁊ tue genti. ⁊ noli eē incredulꝰ ſ; fidelis. Relinq̄ tenebras ⁊ lucē ſequē. Intelli gis q̄ pede claudicat tua lex ⁊ q̄ntis ſtatz erroi bus. ⁊ q̄ ꝓcul a veritate recedit. ⁊ ꝙ nō ē in ea ſalꝰ noue et antiq̄ legis inimica. Intelligis q̄ ſolida ē euāgelica doctrina q̄ vera q̄ ſancta q̄ mūda ⁊ imaculata. ⁊ ꝙ ea tm̄ iter ī celū oñdit ⁊ nō alia ītelligis ſi verba nrā memoria tenes ꝙ trinitas ī vnitate ⁊ vnitas ī trinitate colen da ē. neq; altera cōndicat altei. Intelligis quo nā mō pr̄ ſibi filiū equalē genuit. ⁊ quō a pr̄e ⁊ filio ſcūs ꝓcedit ſpūs. q̄ eſt caritas et amor ⁊ ſimul colendus eſt ⁊ deus eſt. ⁊ ꝙ filiꝰ ꝑ nrā ſalute incarnatus eſt. mortē tulit ⁊ ſpoliato in ferno tercia die reſurgēs. q̄dragīnta dieb; cū diſcipul᷑ cōuerſatus aſcendit in celū. ſede. ad dexterā pr̄is. venturus in fine ſeculi iudicaē vi uos ⁊ mortuos. quo facto mali perpetuo penā ignis ſubibūt. boni etnā btitudīnē ꝯſeqn̄t. nō ī carlib; deſiderijs. ā impudicijs. nō in cubilib; ſ; in dulcedine mētis ⁊ in caritate xpi q̄ ſupat oē; ſenſū. Añ oīa vero mōſtratū ē nō poſſe te aſſeq̄ int᷑ xpianos gloriā ⁊ potentatū quē vide ris optaē. marīē apud europeos ⁊ occidētales ꝑplōs dū tua ī ſecta pſeuerais. ꝙ ſi velles xpia nis īicial ſacris magnā t̄ ſpē feciꝰ ⁊ pōtific ⁊ gl'e

Memento igit̃ verboꝝ nr̃oꝝ. ⁊ accipe fidele cõ
ſiliũ. ſume baptiſmũ xp̃i et lauachrũ ſpũs ſcĩ
Amplecte̅ ſacroſanctũ Euãgeliũ. ⁊ illi te totũ
ↄmitte. Sic tuã aı̃aꝫ lucrifacies. ſic turcorũ po
pulo bñ ↄſules. ſic tue cogitacões adimple̅ po
terũt. ſic tuũ nome̅ in ſecula celebrabit̃. ſic te
oı̃s grecia. oı̃s ytalia. oı̃s europa demirabitur
ſic latine te lr̃e. ſic grece. ſic ebraice. ſic arabice
oẽs barbare celebrabũt. ſic nulla etas de tuis
laudibꝫ ↄticeſcet. ſic pacis auctor. et fundator
quietis appellaberis. ſic te turci aı̃arũ ſuarum
reptore̅. ⁊ xp̃iani ſue vite ↄſeruatore̅ vocabũt
Siri. Egipcij. Libici. Arabes. ⁊ q̃cunqꝫ ſũt alie
gentes ex̃ xp̃i caulas. aut hijs auditis tuã viã
ſequent̃. aut tuis et xp̃ianis armis paruo ne
gocio donabũtur. Et ſi noluerint in nr̃ã lege
te ſocium hr̃e. experient̃ dñm in ſua. nos te iu
uabimꝰ. ⁊ oı̃m eoꝝ aſſiſtente dı̃na gracia legi-
timũ principe̅ ↄſtituemus. Hec ſũt que tibi cũ
baptiſmo p̃nña ꝑmittũtur. Hijs te bonis dı̃na
pietas procul dubio cumulabit. obſequente̅
euãgelio. q̃ ſi reſpueris ↄſilia nr̃ã. peribit tan
q̃ ſumꝰ gloria tua. ⁊ tu more hoı̃m reuerſus in
cinere̅ totus morie̅. Xp̄us regnabit ineternũ.
cui eſt honor ⁊ gloria in ſeculoꝝ ſecula Amen.

Non aliqis se humiliet coram q alterum offendit, iusto tamen in medeo ubi fuerit crux signata X

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

... nubi ...
... moue bitur. V Filii ...
... minis im perfecti sicut cuitra ... rem de-
... sanctifica uit taberna- culum
... um altissimus. R. Qui semi-
... in lacrimis in gau- dio me- tent.
... ibant et fle- bant mittentes se- mina sua.
V Venientes autem uenient cum exulta-
... ne portantes mani pulos suos.
... terent. Diffusa est. CO Qui me dignatus est ab omni plaga
cura- re & mamillas meas suco pectoris refi- cere ipsum inuo-
co de um uiuum.
In uirtute tua domine letabi tur iustus & super salutare tuum ex-
ultabit uehementer desiderium anime eius tribuisti ei. V Dne in uir-
tute tua sup salutare tuum exultabit uehementer.
Bea- tus uir qui timet do- minum in mandatis
... eius cu- pit nimis. V Potens in terra
... erit se- men e- ius generatio recto-
rum benedicetur. TRACT[US] Desi-
Desiderium anime e- ius tribuisti ei ... & uoluntate
te labiorum e- ius non fraudasti e-
um. V Quoniam preuenisti e- um in benedictione
dulce- dinis. V Posuisti su per caput eius
co ro nam de la pi de precio-
so. OF In uirtute tua domine letabitur iustus et su p
salutare tu- um exultabit uehementer desiderium anime e-
ius tribuisti e- i. CO Magna est gloria eius in salutari
tu- o gloriam et magnum decorem impones super e-
um domine.

in domum domini i- bimus ... pax
... tu- a & abundan- tia in turribus tu-
is. Qui confidunt in domino sicut mons syon. TRACT[US]
non commouebitur in eternum qui habi- tat
in ierusalem. V Montes in circuitu e-
ius & dominus in circuitu populi sui ex hoc
nunc & usque in seculum. OF Lauda-
te dominum quia benignus est psallite nomini eius quoniam su-
auis est omnia quecumque uoluit fecit in celo & in terra.
CO Ierusalem que edificatur ut ciuitas cuius participatio eius
in idipsum illuc enim ascenderunt tribus tribus domini ad
confitendum nomini tu- o domine.
Deus in nomine tu- o saluum me fac & in uirtute tu- a
iudica me deus exaudi orationem meam. V Quoniam
alieni insurrexerunt in me & fortes quesierunt animam meam.
GR Esto michi in deum protectorem ... in lo- cum re- fugii
ut saluum me fa- ci- as.
... Deus in te speraui domine non confun-
dar in eternum. OF Iustitie ... Ab occul-
tis meis munda me domine & ab alienis parce seruo
Exaudi deus orationem
meam & ne despexeris deprecationem meam intende in
me & exaudi me. V Contristatus sum in exercitatione
mea conturbatus sum a uoce inimici. GR Exurge do-
mine fer opem no- bis & libera nos
propter nomen tu- um. V Deus au-
ribus nostris audiuimus patres no- stri an-
nuntiauerunt nobis opus quod operatus es
in diebus eorum in diebus antiquis.

M Theol & Phil. 38.

[illegible] ne domine deo nostro magnitudini [illegible]

Dum sanctificatus fuero in vobis congregabo vos de universis terris et effundam super vos aquam mundam et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris et dabo vobis spiritum novum. ps. Confitemini domino et invocate nomen eius adnuntiate inter gentes opera eius. GR. Venite filii audite me timorem domini docebo vos. V. Accedite ad eum et illuminamini et facies vestre non confundentur. GR. Beata gens cuius est dominus deus eius populus quem elegit dominus in hereditatem sibi. V. Verbo domini celi firmati sunt et spiritu oris eius [illegible] V. Deducite [illegible] dominum nostrum [illegible] benedictus dominus qui non amovit [illegible] misericordiam [illegible]

Letetur cor querentium dominum querite dominum et confirmamini querite faciem eius semper. ps. Confitemini domino et invocate nomen eius adnuntiate inter gentes opera eius. GR. Respice domine in testamentum tuum et animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem. V. Exsurge domine [illegible] memor esto obprobrii servorum tuorum [illegible] Domine in [illegible] ad adiuvandum [illegible] qui cogitant servis tuis mala [illegible] Domine [illegible]

[illegible] nantem nobis et resurrectionem [illegible]

Adorna thalamum tuum Syon et suscipe regem Christum amplectere Mariam que est celestis porta ipsa enim portat regem glorie [illegible] lumine subsistit virgo adducens in manibus filium ante luciferum quem accipiens Symeon in ulnas suas predicavit populis dominum eum esse vite et mortis et salvatorem mundi.

R. Responsum accepit Symeon a spiritu sancto non visurum se mortem nisi videret Christum domini. Et cum inducerent puerum in templum accepit eum in ulnas suas et benedixit deum et dixit nunc dimittis domine servum tuum in pace.

Suscepimus deus misericordiam tuam in medio templi tui secundum nomen tuum deus ita et laus tua in fines terre iusticia plena est dextera tua. ps. Magnus dominus et laudabilis nimis in civitate dei nostri in monte sancto eius. GR. Suscepimus deus misericordiam tuam in medio templi tui secundum nomen tuum deus ita et laus tua in fines terre. V. Sicut audivimus ita et vidimus in civitate dei nostri in monte sancto eius.

A[lleluia]. V. Ecce venit ad templum sanctum suum dominator dominus [illegible] occurrere [illegible] domino deo nostro.

Audi filia et vide et inclina aurem tuam quia concupivit rex speciem tuam. V. Vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis filie regum in honore tuo. V. Adducentur regi virgines post eam proxime eius afferentur tibi. V. Afferentur in letitia et exultatione adducentur in templum regi. OF. Diffusa est gratia in labiis tuis propterea benedixit te deus in eternum et in seculum seculi.

Inches
Centimetres
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black
TIFFEN Gray Scale
© The Tiffen Company, 2007